

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ
ΤΜΗΜΑ Α'
ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 1

Κανόνες εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων και έκτισης ποινών και μέτρων ασφαλείας κατά της ελευθερίας

1. Οι κανόνες που ακολουθούν, ρυθμίζουν τους όρους και τις συνθήκες εκτέλεσης ποινικών αποφάσεων που αφορούν στην έκτιση ποινών και μέτρων ασφαλείας κατά της ελευθερίας, τα ποινικά δικονομικά μέτρα κατά της ελευθερίας και τα μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της ελευθερίας, σύμφωνα με το Σύνταγμα, τις διεθνείς συμβάσεις, τους νόμους και τις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή τους. Κατά την ερμηνεία τους λαμβάνονται υπόψη οι διεθνώς αποδεκτές αρχές που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα.
2. Κρατούμενοι θεωρούνται άτομα που εκτίουν ποινές κατά της ελευθερίας, εκείνοι επί των οποίων εφαρμόζονται τα άρθρα 69, 71 και 72 του Ποινικού Κώδικα, οι υπόδικοι και όσοι κρατούνται κατά το άρθρο 15 του παρόντος, καθώς και οι υπό απέλαση αλλοδαποί που παραμένουν επ' αόριστον στα καταστήματα κράτησης (άρθρο 74 παρ.4 του Ποινικού Κώδικα). Η φύλαξη ακαταλόγιστων εγκλείστων (άρθρο 69 ΠΚ) και η εισαγωγή αλκοολικών και τοξικομανών σε θεραπευτικά καταστήματα (άρθρο 71 ΠΚ) διέπεται αναλογικά και συμπληρωματικά από τις κατά περίπτωση διατάξεις του παρόντος κώδικα, εκτός αν ορίζεται αλλιώς.
3. Όπου γίνεται λόγος για 'μεταχείριση των κρατουμένων' νοείται η υπαγωγή τους στους κανόνες του παρόντος.
4. 'καταστήματα κράτησης' χαρακτηρίζονται όσα ορίζονται στο Τρίτο Κεφάλαιο του παρόντος.

Άρθρο 2

Νομιμότητα στη μεταχείριση, δικαιώματα και υποχρεώσεις των κρατουμένων

1. Κατά τη μεταχείριση των κρατουμένων διασφαλίζεται ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, και των δικαιωμάτων τους, ενισχύεται ο αυτοσεβασμός και η συναίσθηση της κοινωνικής τους ευθύνης και διευκολύνεται η ανάπτυξη στάσεων και δεξιοτήτων που στηρίζουν την κοινωνική επανένταξη.
2. Κατά την εφαρμογή των κανόνων του παρόντος κώδικα σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 δεν περιορίζεται κανένα άλλο ατομικό δικαίωμα των κρατουμένων εκτός από το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία.
3. Οι κρατούμενοι δεν εμποδίζονται λόγω της κράτησής τους στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και στην άσκηση των δικαιωμάτων που τους αναγνωρίζει ο νόμος, αυτοπροσώπως ή με αντιπρόσωπο.
4. Οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα για την προετοιμασία της επιστροφής τους στο κοινωνικό, επαγγελματικό και οικογενειακό τους περιβάλλον σύμφωνα με τις αρχές του Κοινωνικού Κράτους Δικαίου. Η κράτηση οργανώνεται έτσι ώστε να διευκολύνει την επανένταξη τους στην ελεύθερη κοινωνία.
5. Οι κρατούμενοι δεν έχουν άλλη υποχρέωση ούτε υπόκεινται σε άλλους περιορισμούς των δικαιωμάτων τους, εκτός από αυτούς που προβλέπονται ρητά στον παρόντα κώδικα.
6. Ο έλεγχος της νομιμότητας στη μεταχείριση των κρατουμένων ασκείται από τον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό και από το Δικαστήριο Έκτισης Ποινών. Σε κάθε περίπτωση η μεταχείριση πρέπει να γίνεται με τρόπο ώστε να αμβλύνονται οι δυσμενείς συνέπειες της στέρησης της ελευθερίας.
7. Τα μέτρα εξασφάλισης της ομαλής λειτουργίας των καταστημάτων κράτησης δεν εμποδίζουν την άσκηση των συνταγματικά κατοχυρωμένων ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων των κρατουμένων. Κατά το χρόνο κράτησης λαμβάνονται τα αναγκαία κατά περίπτωση μέτρα για την ελαχιστοποίηση

των δυσμενών επιπτώσεων ή παρενεργειών που συνεπάγεται η στέρηση της ελευθερίας.

8. Αποτελεί ουσιώδη υποχρέωση της διοίκησης η λήψη των αναγκαίων μέτρων για την απρόσκοπτη, αυτοπρόσωπη ή με αντιπρόσωπο άσκηση των δικαιωμάτων των κρατούμενων.
9. Οι κρατούμενοι έχουν πρωταρχική υποχρέωση να συμμορφώνονται προς τις νόμιμες εντολές των αρμόδιων οργάνων, ώστε να εξασφαλίζονται οι κατά το δυνατόν καλύτερες συνθήκες ευταξίας και ομαλής κοινής διαβίωσης μέσα στο κατάστημα κράτησης, καθώς και η αποτελεσματική λειτουργία των θεσμών που προβλέπουν την έξοδό τους από αυτό.
10. Κατά τις βουλευτικές εκλογές και τις εκλογές για την ανάδειξη των Ελλήνων ευρωβουλευτών οργανώνονται εκλογικά τμήματα σε κάθε κατάσταση κράτησης. Οι κρατούμενοι που έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν και είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους, ψηφίζουν με βάση ειδικούς εκλογικούς καταλόγους, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 27 του π.δ. 55/1999 (ΦΕΚ 58 Α') που ισχύουν για τους δημόσιους υπαλλήλους, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ.10 άρθρ.5 Ν.2623/2002. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις της εκάστοτε ισχύουσας εκλογικής νομοθεσίας. Με Π.Δ. που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ορίζονται οι προϋποθέσεις και οι διαδικασίες άσκησης του δικαιώματος του εκλέγεσθαι των κρατούμενων.
Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια αναγκαία για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.

Άρθρο 3

Ισότητα στη μεταχείριση των κρατούμενων

1. Απαγορεύεται κάθε δυσμενής διακριτική μεταχείριση των κρατούμενων, ιδίως εκείνη που βασίζεται στο φύλο, στη φυλή, το χρώμα, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, το θρήσκευμα, την περιουσία ή τις ιδεολογικές πεποιθήσεις.
2. Ειδική μεταχείριση των κρατούμενων επιφυλάσσεται, όταν δικαιολογείται από τη νομική ή πραγματική κατάστασή τους, όπως υποδίκων και καταδίκων, εγγάμων και αγάμων, ασθενών η κατάσταση υγείας των οποίων προκύπτει από βεβαίωση δημοσίου νοσηλευτικού ιδρύματος, ανηλίκων και ενηλίκων, γυναικών και ανδρών, ατόμων με αναπηρίες ή από τις θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, κρατούμενων που είναι γονείς (ιδίως ανηλίκων τέκνων), αλλοδαπών, κρατούμενων με επαγγελματικές δραστηριότητες και κρατούμενων με ιδιαιτερότητες γενετήσιου προσανατολισμού, εφόσον γίνεται υπέρ του κρατούμενου και για την εξυπηρέτηση των ειδικών αναγκών που απορρέουν από την κατάσταση στην οποία ευρίσκεται.
3. Ως ειδικές ανάγκες νοούνται μεταξύ άλλων η διατροφή, η άσκηση θρησκευτικών καθηκόντων, η άσκηση επαγγελματικής ή επιστημονικής δραστηριότητας, η πρόσβαση σε υπηρεσίες του καταστήματος κράτησης σε ΑΜΕΑ, ο διαχωρισμός από άλλους κρατούμενους.

Άρθρο 4

Έννομη προστασία των κρατούμενων

1. Στην περίπτωση παράνομης ενέργειας σε βάρος τους ή παράνομης εντολής, οι κρατούμενοι έχουν το δικαίωμα να αναφέρονται μέσα σε εύλογο χρόνο στο Συμβούλιο του Καταστήματος Κράτησης, εφόσον, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κώδικα δεν τους παρέχεται άλλο ένδικο βοήθημα. Μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης με την οποία απορρίπτεται το αίτημά τους ή μέσα σε ένα μήνα από την υποβολή της αναφοράς, αν δεν εκδόθηκε απόφαση, οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα

προσφυγής στο Δικαστήριο Έκτισης των Ποινών. Το Δικαστήριο αυτό, εφόσον δεχθεί κατ' ουσίαν την προσφυγή, αίρει τα αποτελέσματα που απορρέουν από την παράνομη ενέργεια ή εντολή. Ο κρατούμενος μπορεί να έχει δωρεάν νομική αρωγή από μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου του τόπου κράτησης τα οποία εγγράφονται σε ειδικό κατάλογο που αποστέλλει κάθε έτος ο Πρόεδρος του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου στον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό.

2. Η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία ασκεί την εποπτεία επί της λειτουργίας του καταστήματος, μεριμνά για την άμεση συμμόρφωση προς την απόφαση του Συμβουλίου του Καταστήματος Κράτησης ή του Δικαστηρίου Έκτισης Ποινών, ανακαλεί την παράνομη ενέργεια, ικανοποιεί το αίτημα του κρατουμένου και ελέγχει τους υπευθύνους.
3. Η διεύθυνση του καταστήματος υποχρεούται να διαβιβάζει το αργότερο μέσα σε τρεις ημέρες κάθε αναφορά ή επιστολή κρατουμένου απευθυνόμενη προς δημόσια αρχή ή διεθνή οργανισμό, χωρίς να λαμβάνει γνώση του περιεχομένου της. Για το σκοπό αυτόν τηρείται ιδιαίτερο βιβλίο πρωτοκόλλου.
4. Η κοινωνική υπηρεσία του καταστήματος και ο δικαστικός λειτουργός ενημερώνουν τον κρατούμενο σχετικά με την αρμόδια για την επώνυμη αναφορά του εθνική αρχή ή διεθνή οργανισμό, τον τρόπο και τον χρόνο αναφοράς.
5. Όλες τις κατά τον παρόντα κώδικα αιτήσεις, αναφορές και προσφυγές προς τα όργανα του καταστήματος ή το δικαστικό λειτουργό ή το δικαστήριο έκτισης των ποινών δικαιούνται στις περιπτώσεις των ανήλικων κρατουμένων να υποβάλλουν και οι κατά το νόμο ασκούντες τη γονική μέριμνα.

Άρθρο 5

Συμμετοχή κρατουμένων

Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ύστερα από γνώμη του ΕΣΣΠΕΠ, καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία έκφρασης γνώμης των κρατουμένων σε κάθε κατάσταση κράτησης τόσο σε ζητήματα που αφορούν στην καθημερινότητά τους, όσο και σε θεσμικές λειτουργίες.

ΤΜΗΜΑ Β: ΟΡΓΑΝΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Άρθρο 6

Επιστημονικό Συμβούλιο Σωφρονιστικής Πολιτικής και Έκτισης Ποινών (Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π.)

1. Στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συνιστάται εννεαμελής Επιστημονικό Συμβούλιο Σωφρονιστικής Πολιτικής και Εκτέλεσης Ποινών (Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π.) που συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο οποίος ορίζει τον πρόεδρο, τον αναπληρωτή του, τα τακτικά και τα ισάριθμα αναπληρωματικά μέλη του και αποτελείται από προσωπικότητες αναγνωρισμένου κύρους στον τομέα τους.
2. Το Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π. απαρτίζεται από: α) τον πρόεδρο ο οποίος πρέπει να έχει την ιδιότητα μέλους Δ.Ε.Π. Α.Ε.Ι. με γνωστικό αντικείμενο τη σωφρονιστική ή την εγκληματολογία ή το ποινικό δίκαιο. β-γ) δύο μέλη Δ.Ε.Π. Α.Ε.Ι. με γνωστικό αντικείμενο τη σωφρονιστική ή την εγκληματολογία ή το ποινικό δίκαιο δ) έναν επιστήμονα με ειδίκευση ή την σωφρονιστική ή την εγκληματολογία ή το ποινικό δίκαιο ε) έναν ειδικό στην επιστήμη της πληροφορικής στ) έναν ειδικό στην επιχειρησιακή ή κοινωνική έρευνα ή στην κοινωνική διοίκηση ζ) έναν επιστήμονα εξειδικευμένο στη μεταχείριση των τοξικομανών η) έναν εισαγγελέα ή αντεισαγγελέα εφετών με ειδική επιστημονική κατάρτιση ή εμπειρία στα θέματα σωφρονιστικής και θ) έναν

ειδικό επιστήμονα – στέλεχος καταστήματος κράτησης με επιστημονική κατάρτιση ή εμπειρία στα θέματα σωφρονιστικής. Στο Συμβούλιο παρίστανται όταν καλούνται προς τούτο οι διευθυντές των αρμοδίων υπηρεσιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και εκπρόσωποι οποιασδήποτε άλλης σχετικής με την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του Συμβουλίου υπηρεσίας, όπως οι υπεύθυνοι των εκπαιδευτικών και θεραπευτικών μονάδων και προγραμμάτων. Η θητεία των μελών του Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π. είναι τριετής. Το Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π. συνεδριάζει ύστερα από πρόσκληση του προέδρου τουλάχιστον μία φορά το μήνα, βρίσκεται σε απαρτία εφόσον παρίστανται πέντε τουλάχιστον μέλη του και αποφασίζει με πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η γνώμη με την οποία συντάσσεται ο πρόεδρος. Χρέη γραμματείας του Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π. επιτελούν υπάλληλοι του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων οι οποίοι ορίζονται με την απόφαση του εκδίδεται κατά την παράγραφο 1. Στο Συμβούλιο παρέχουν επίσης τις υπηρεσίες τους δύο επιστήμονες ειδικευμένοι τη σωφρονιστική ή την εγκληματολογία ή το ποινικό δίκαιο και ένας επιστήμονας ειδικευμένος στη στατιστική επιστήμη. Καλούνται κατά περίπτωση μέλη της Επανόδου, του ΣΕΚ, ΣΕΨ, ΣΚΛΕ και ΚΕΣΑΘΕΑ ή άλλων επιστημονικών φορέων.

3. Το Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π. είναι το γνωμοδοτικό όργανο για τη χάραξη σωφρονιστικής πολιτικής που αφορά στην εκτέλεση των ποινών και μέτρων ασφαλείας κατά της ελευθερίας κατά το άρθρο 1 του παρόντος.
Οι αρμοδιότητες του Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π. είναι οι εξής:
  - α) Γνωμοδοτεί προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με νόμους που προωθούνται για ψήφιση.
  - β) Υποβάλλει στη Βουλή των Ελλήνων και στον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ετήσια έκθεση με τα πεπραγμένα του, καθώς και αναφορά για τις υπάρχουσες τάσεις στη χρήση των επιμέρους ποινών και τον ειδικότερο τρόπο εκτέλεσής τους. Η έκθεση αποφαινεται σχετικά με την επάρκεια της υλικοτεχνικής και οργανωτικής υποδομής του συστήματος ποινών και του ανθρώπινου δυναμικού που το στελεχώνει, εντοπίζει καίριες δυσλειτουργίες τους και προβαίνει σε εξειδικευμένες και εμπειριστατωμένες προτάσεις νομοθετικού και οργανωτικού – διοικητικού περιεχομένου αντεγκληματικής πολιτικής.
  - γ) Καθοδηγεί την αρμόδια Στατιστική Αρχή σχετικά με την τήρηση αξιόπιστων και επαρκών στοιχείων.
  - δ) Αξιολογεί και εγκρίνει ερευνητικές προτάσεις που αφορούν στην επιβολή και την εκτέλεση των ποινών, θέτει προτεραιότητες σε σχέση με τα ενδεδειγμένα πεδία έρευνας και τους όρους διεξαγωγής της, εποπτεύει την πραγμάτωση, συντονίζει και εκπονεί σχετικές μελέτες.
  - ε) Αναπτύσσει συνεργασία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο με οργανισμούς και υπηρεσίες, ερευνητικά και εκπαιδευτικά κέντρα και ιδρύματα, κοινωνικούς, επιστημονικούς και παραγωγικούς φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς, καθώς και με Μ.Κ.Ο. με στόχο τόσο τη μεταφορά τεχνογνωσίας όσο και την υποστήριξη συγκεκριμένων προγραμμάτων και δραστηριοτήτων στα πλαίσια της λειτουργίας του συστήματος ποινών.
4. Η αποζημίωση των μελών καθορίζεται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Άρθρο 7

Κεντρική Επιτροπή Μεταγωγών (Κ.Ε.Μ.)

1. Στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συνιστάται Κεντρική Επιτροπή Μεταγωγών (Κ.Ε.Μ.). Η Επιτροπή αυτή συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι τριμελής και αποτελείται από έναν Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, ως πρόεδρο με το νόμιμο αναπληρωτή του, τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Σωφρονιστικής Πολιτικής του

Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και τον πρόεδρο του Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π. ή το νόμιμο αναπληρωτή του, ως μέλη. Χρέη γραμματέα επιτελούν υπάλληλοι του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον τέσσερις φορές το μήνα. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ύστερα από πρόταση του Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π., καθορίζονται ειδικότερα ζητήματα λειτουργίας της Κ.Ε.Μ..

2. Η Κ. Ε. Μ. παραγγέλλει τις μεταγωγές κρατουμένων με βάση στοιχεία από τον φάκελο του κρατούμενου και ρυθμίζει κάθε θέμα σχετικό με αυτές, εκτός' από τις μεταγωγές που γίνονται για λόγους υγείας ή προς διευκόλυνση του έργου της ανάκρισης ή προκειμένου να εμφανιστεί ο μεταγόμενος σε δικαστήριο ή σε δημόσια αρχή. Ο διευθυντής του καταστήματος μπορεί να προτείνει τη μεταγωγή, εκθέτοντας τους λόγους που τη δικαιολογούν. Όταν η μεταγωγή προτείνεται από το διευθυντή του καταστήματος, απαιτείται γνώμη του Συμβουλίου του καταστήματος κράτησης, υπό την προεδρία του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού, χωρίς τη συμμετοχή σε αυτό του διευθυντή και μετά από ακρόαση του ενδιαφερόμενου.
3. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μπορεί να παραγγέλλει ή να απαγορεύει τη μεταγωγή κρατουμένου για λόγους που συνδέονται με την ασφάλεια της χώρας ή τη δημόσια τάξη. Σε περίπτωση κατεπείγοντος ή όταν απειλείται διασάλευση της τάξης και ασφάλειας του καταστήματος, η μεταγωγή ή η μη μεταγωγή διατάσσεται από το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, το ζήτημα όμως εισάγεται το ταχύτερο δυνατόν στην Κεντρική Επιτροπή Μεταγωγών που αποφασίζει σχετικά.
4. Σε περίπτωση απόρριψης αιτήματος κρατουμένου ή σε περίπτωση που δεν υπάρχει αίτημα αλλά η μεταγωγή προωθείται από τη διοίκηση, οι αποφάσεις είναι ειδικώς και πλήρως αιτιολογημένες. Αντίγραφο της απόφασης χορηγείται στον κρατούμενο το συντομότερο δυνατό και οπωσδήποτε πριν από την εκτέλεση της μεταγωγής, χωρίς να του γνωστοποιούνται πληροφορίες ως προς τον ακριβή χρόνο πραγματοποίησής της.
Η απόφαση της Κ.Ε.Μ. με την οποία παραγγέλλεται η μεταγωγή ύστερα από πρωτοβουλία της διοίκησης ή απορρίπτεται αίτημα κρατουμένου για μεταγωγή προσβάλλεται από τον ενδιαφερόμενο με προσφυγή στο οικείο Δικαστήριο Έκτισης ποινών.

Άρθρο 8

Συμβούλιο καταστήματος κράτησης

1. Το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης εξειδικεύει σε περιφερειακό επίπεδο τη σωφρονιστική πολιτική που χαράσσεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

2. Το Συμβούλιο λειτουργεί σε κάθε κατάστημα κράτησης, είναι τριμελές και απαρτίζεται από: α) τον Διευθυντή του καταστήματος, ως πρόεδρο, β) τον αρχαιότερο προϊστάμενο τμήματος του καταστήματος ως μέλος και γ) το κατά περίπτωση, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος ή του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας, αρμόδιο μέλος του προσωπικού του καταστήματος, κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ, κλάδων κοινωνικής εργασίας, ψυχολόγων, κοινωνιολόγων, εγκληματολόγων, ιατρών, γεωπονίας, σωφρονιστικού και διοικητικού – λογιστικού του οικείου καταστήματος, ως μέλος. Ο διευθυντής αναπληρώνεται από τον αρχαιότερο προϊστάμενο τμήματος και ο τελευταίος από τον αμέσως επόμενο σε αρχαιότητα προϊστάμενο τμήματος. Το μέλος του προσωπικού κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ αναπληρώνεται από άλλο μέλος του ίδιου ή συναφούς κλάδου. Κατά τις συνεδριάσεις του Συμβουλίου χρέη εισηγητή εκτελεί το κατά περίπτωση αρμόδιο μέλος του προσωπικού κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ. Χρέη γραμματέα του Συμβουλίου εκτελεί υπάλληλος του τμήματος διοίκησης του καταστήματος και τηρούνται πρακτικά, που μπορεί να είναι κατά περίπτωση

συνοπτικά ή αναλυτικά. Στις συνεδριάσεις συμμετέχουν χωρίς ψήφο: α) ο προϊστάμενος του τμήματος φύλαξης του καταστήματος, εφόσον δεν είναι μέλος του Συμβουλίου κατά τα προηγούμενα και β) εκπρόσωποι φορέων που προσφέρουν στο κατάστημα προγράμματα εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης, συμβουλευτικής, θεραπείας κ.λπ., εφόσον ο ενδιαφερόμενος κρατούμενος παρακολουθεί κάποιο ή κάποια από αυτά.

3. Το Συμβούλιο υποβάλλει προτάσεις και παρατηρήσεις στην Γραμματεία Σωφρονιστικής Πολιτικής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για την εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου και την κατάρτιση και τροποποίηση εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας του καταστήματος κράτησης, εξετάζει αναφορές κρατουμένων σε περιπτώσεις παράνομων ενεργειών σε βάρος τους ή παράνομων εντολών άλλων οργάνων του καταστήματος, εφόσον δεν προβλέπεται άλλο ένδικο μέσο ή βοήθημα, καθορίζει ειδικά κριτήρια διάκρισης και διαχωρισμού των κρατουμένων βάσει των οποίων οι τελευταίοι τοποθετούνται στους χώρους κράτησης του καταστήματος ή προτείνεται να μεταχθούν σε άλλα καταστήματα κράτησης, αποφασίζει για την ανάπτυξη προγραμμάτων εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης, συμβουλευτικής, θεραπείας και εν γένει δημιουργικής αξιοποίησης του χρόνου κράτησης. Αποφασίζει για την κατανομή των θέσεων εργασίας και ορίζει τη διάρκειά της, επιλέγει τους κρατουμένους οι οποίοι επιθυμούν να εργασθούν σε θέσεις με ευεργετικό υπολογισμό ημερών ποινής, να εγγραφούν σε προγράμματα εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης, συμβουλευτικής, θεραπείας και εν γένει δημιουργικής αξιοποίησης του χρόνου κράτησης, προτείνει στον αρμόδιο δικαστή του καταστήματος κράτησης να παραγγέλλει μεταγωγές κρατουμένων για λόγους υγείας σε θεραπευτικά καταστήματα κράτησης και σε δημόσια νοσηλευτικά ιδρύματα και επιτρέπει την υποδοχή επισκεπτών εκτός αυτών που ρητά ορίζεται στον παρόντος κώδικα ότι ο κρατούμενος δικαιούται να δέχεται. Τέλος, παραπέμπει στα αρμόδια δικαστικά όργανα του καταστήματος κράτησης θέματα εφαρμογής θεσμών και μέτρων που συνεπάγονται μεταβολή του χρόνου παραμονής των κρατουμένων και έκτισης των ποινών εντός του καταστήματος κράτησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις οικείες διατάξεις του παρόντος.

4. Το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης συνέρχεται τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα και κάθε άλλη φορά εφόσον συντρέχει λόγος, ύστερα από προφορική πρόσκληση του προέδρου του, ο οποίος ορίζει και τα υπό συζήτηση θέματα. Το Συμβούλιο συνέρχεται και εάν το ζητήσει εγγράφως και αιτιολογημένα τουλάχιστον ένα από τα μέλη του. Βρίσκεται σε απαρτία όταν παρευρίσκονται όλα τα μέλη που το συγκροτούν και οι αποφάσεις του λαμβάνονται κατά πλειοψηφία. Σε περιπτώσεις ισοψηφίας επικρατεί η άποψη του Προέδρου.

5. Στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου καλείται οπωσδήποτε, με προφορική ή γραπτή ειδοποίηση του Διευθυντή του καταστήματος κράτησης και μπορεί να παρίσταται ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός του καταστήματος κράτησης. Ο ενδιαφερόμενος κρατούμενος δικαιούται να παρίσταται εφόσον το ζητήσει και, εάν δεν το ζητήσει, μπορεί να καλείται εφόσον η παρουσία του κρίνεται αναγκαία.

Άρθρο 9

Σώμα Επιθεώρησης και Ελέγχου των Καταστημάτων Κράτησης

1. Συνιστάται Σώμα Επιθεώρησης και Ελέγχου των Καταστημάτων Κράτησης (ΣΕΕΚΚ) με αρμοδιότητα τη διενέργεια επιθεωρήσεων, εκτάκτων ελέγχων και ερευνών στα καταστήματα κράτησης. Το ΣΕΕΚΚ υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και συμμετέχει στο Συντονιστικό Όργανο Επιθεώρησης και Ελέγχου (Σ.Ο.Ε.Ε.).

2. Το ΣΕΕΚΚ είναι όργανο εσωτερικού ελέγχου και έχει ως αποστολή τη διενέργεια τακτικών και έκτακτων ελέγχων, οποιαδήποτε ημέρα και ώρα, για τη διαπίστωση των συνθηκών κράτησης, της ευταξίας και της τήρησης των

μέτρων ασφάλειας στα καταστήματα κράτησης, της προστασίας των δικαιωμάτων των κρατουμένων, της εφαρμογής των διατάξεων του Σωφρονιστικού Κώδικα και των κανονισμών λειτουργίας των καταστημάτων αυτών, καθώς και των σχετικών εγκυκλίων οδηγιών που αφορούν στη λειτουργία των καταστημάτων κράτησης. Μπορεί να διενεργεί δειγματοληπτικούς ελέγχους ιδίως για τον τρόπο εφαρμογής των διατάξεων περί αδειών, της υπό όρους απόλυσης, της πειθαρχικής διαδικασίας.

3. Το ΣΕΕΚΚ ενεργεί ελέγχους κατόπιν αναφοράς κρατουμένου, εντολής του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αιτήματος του Συνηγόρου του Πολίτη ή και αυτεπαγγέλτως. Με το πέρας του ελέγχου συντάσσεται έκθεση για τα αποτελέσματα του ελέγχου. Αν κατά τον έλεγχο διαπιστωθεί μη σύννομη συμπεριφορά υπαλλήλου η έκθεση επιθεώρησης ελέγχου διαβιβάζεται στο αρμόδιο πειθαρχικό όργανο, με πρόταση για την άσκηση ελέγχου κατά του υπαίτιου, ενώ αν διαπιστώνονται αποχρώσεις ενδείξεις τέλεσης ποινικού αδικήματος, η έκθεση διαβιβάζεται στον αρμόδιο εισαγγελέα. Το Μάρτιο κάθε έτους το Σώμα υποβάλλει στον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκθεση πεπραγμένων με παρατηρήσεις, για το διενεργηθέν ελεγκτικό έργο, και προτάσεις για τη βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας των καταστημάτων κράτησης. Η έκθεση δημοσιεύεται σε ειδική έκδοση ή στο διαδίκτυο.

4. Οι Επιθεωρητές - Ελεγκτές μπορούν για την εκπλήρωση του έργου τους να επισκέπτονται οποτεδήποτε, ακόμα και άνευ προειδοποιήσεως, τα καταστήματα κράτησης έχοντας ελεύθερη πρόσβαση σε κάθε χώρο αυτών και ακώλυτη επικοινωνία με τους κρατουμένους και τους υπαλλήλους του καταστήματος. Επίσης έχουν δικαίωμα πρόσβασης στους τηρούμενους φακέλους συμπεριλαμβανομένων και των απορρήτων, διαφυλάσσοντας το απόρρητο κατά τις κείμενες διατάξεις. Οι υπηρεσίες παρέχουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία για το έργο των Επιθεωρητών Ελεγκτών, που τίθενται υποχρεωτικά στη διάθεσή τους και τους διευκολύνουν με κάθε τρόπο. Κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης και του ελέγχου μπορούν επίσης να ζητούν πληροφορίες και στοιχεία από τους αρμόδιους υπαλλήλους της υπηρεσίας που ασχολούνται με την εξεταζόμενη υπόθεση. Η μη χορήγηση των παραπάνω πληροφοριών ή στοιχείων, ως και η απόκρυψη στοιχείων ή πληροφοριών, καθώς επίσης η χορήγηση εν γνώσει ανακριβών στοιχείων και γενικά η παρακώλυση και παραπλάνηση του έργου των Επιθεωρητών Ελεγκτών, συνιστά αυτοτελές πειθαρχικό παράπτωμα.

5. Του ΣΕΕΚΚ προΐσταται ο Γενικός Επιθεωρητής Καταστημάτων Κράτησης. Στη θέση του Γενικού Επιθεωρητή Καταστημάτων Κράτησης τοποθετείται, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μετά από γνώμη της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κανονισμό της Βουλής, πρόσωπο εγνωσμένου κύρους με επιστημονική κατάρτιση και εμπειρία στα θέματα του σωφρονιστικού συστήματος. Η θητεία του είναι τριετής και μπορεί να ανανεωθεί μια φορά για τρία έτη.

6. Με Προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, εξειδικεύονται η οργάνωση, η διάρθρωση και οι αρμοδιότητες των υπηρεσιών του ΣΕΕΚΚ και θεσπίζεται ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας του Σώματος. Τα σχετικά με τη στελέχωση του Σώματος με προσλήψεις, αποσπάσεις και μετατάξεις, όπως και κάθε άλλη αναγκαία ρύθμιση για την αποτελεσματική λειτουργία του Σώματος, καθορίζονται με κοινές αποφάσεις του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού.

Άρθρο 10

Συμπράττοντες Φορείς σωφρονιστικής πολιτικής

Τα όργανα και οι φορείς των άρθρων 85 και 86 συμβάλλουν με τις προτάσεις τους στη χάραξη ορθολογικότερης σωφρονιστικής πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

Άρθρο 11

Διάκριση και διαχωρισμός των κρατουμένων

1. Οι κρατούμενοι διακρίνονται σε κατηγορίες με σκοπό την υπαγωγή τους στο σύνολο των κανόνων του παρόντος, ανάλογα με τη νομική ή και την πραγματική κατάστασή τους.

2. Η νομική κατάσταση αφορά τον εκάστοτε ισχύοντα λόγο κράτησης, βάσει του οποίου οι κρατούμενοι διακρίνονται σε α) υποδίκους, β) καταδίκους, γ) οφειλότες, δ) αλλοδαπούς υπό απέλαση και ε) υπό έκδοση ή παράδοση.

3. Η πραγματική κατάσταση αφορά ιδίως στο φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, την εθνότητα, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και την κατάσταση της σωματικής και ψυχικής υγείας και, βάσει αυτής οι κρατούμενοι διακρίνονται σε άνδρες και γυναίκες, ανηλίκους, νεαρούς ενήλικες, ενήλικες και υπερήλικες, έγγαμους, με τους οποίους εξομοιώνονται και οι ευρισκόμενοι σε σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης, και άγαμους, γονείς και μη, μητέρες ή πατέρες που έχουν μαζί τους τα βρέφη τους, ημεδαπούς και αλλοδαπούς, ομόθρησκους ή ομόδοξους και ετερόθρησκους ή ετερόδοξους, υγιείς και ασθενείς, πάσχοντες από χρόνια και μεταδοτικά νοσήματα, ψυχικά ασθενείς και εξαρτημένους.

4. Υπόδικοι ή κατάδικοι κρατούμενοι οι οποίοι μετάγονται για δικονομικούς ή συναφείς λόγους, υπόδικοι ή κατάδικοι υπό έκδοση ή παράδοση και κατάδικοι υπό μεταφορά μπορεί να διαχωρίζονται από τους άλλους κρατουμένους της αντίστοιχης με αυτούς κατηγορίας.

5. Για την επιλογή των χώρων κράτησης και την εξειδίκευση της μεταχείρισης των κρατουμένων συνεκτιμώνται το στάδιο κράτησης και το καθεστώς διαβίωσής τους και συγκεκριμένα εάν αυτοί: α) ευρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο ενημέρωσης και προσαρμογής, β) εργάζονται, εκπαιδεύονται και ενγένηι απασχολούνται δημιουργικά, γ) συμμετέχουν σε αναγνωρισμένα προγράμματα απεξάρτησης, δ) λαμβάνουν άδειες, ε) διαβιούν σε ημιελευθερία και στ) εκτίουν τμηματικά την ποινή τους.

6. Οι κρατούμενοι κάθε νομικής κατηγορίας διαβιώνουν σε ιδιαίτερα καταστήματα ή αυτοτελή τμήματα ή διαφορετικούς, ειδικά καθορισμένους χώρους ατομικής ή ομαδικής κράτησης, κατά τις διατάξεις του Τρίτου Κεφαλαίου του παρόντος, όπως ισχύουν κάθε φορά. Με απόφαση του αρμόδιου οργάνου για την εύρυθμη λειτουργία του καταστήματος κράτησης και την ομαλή κοινή διαβίωση των κρατουμένων καθορίζεται η μεταχείριση κρατουμένων οι οποίοι: α) εκδηλώνουν αυτοκαταστροφική ή βίαιη συμπεριφορά προς τους συγκρατούμενους τους ή και προς το προσωπικό του καταστήματος β) ασκούν επιρροή στους συγκρατούμενους τους και τους εκμεταλλεύονται, όπως αποδεικνύεται από αποφάσεις του αρμόδιου για την άσκηση πειθαρχικού ελέγχου οργάνου, γ) είναι ευάλωτοι λόγω των ιδιομορφιών του γενετήσιου προσανατολισμού τους και των αξιόποινων προσβολών της γενετήσιας ελευθερίας για τις οποίες κατηγορούνται ή έχουν καταδικαστεί και δ) κατηγορούνται ή έχουν καταδικαστεί για την οργάνωση αποδράσεων και άλλων αξιόποινων πράξεων, που προβλέπονται από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία περί εγκληματικών και τρομοκρατικών οργανώσεων.

7. Συγχρωτισμός κρατουμένων οι οποίοι ανήκουν σε διαφορετικές νομικές κατηγορίες δικαιολογείται για λόγους εργασίας, εκπαίδευσης και συμμετοχής σε προγράμματα συμβουλευτικής, θεραπείας και εν γένει δημιουργικής αξιοποίησης του χρόνου κράτησης. Κρατούμενοι διαφορετικών κατηγοριών

επιτρέπεται να επικοινωνούν για οικογενειακούς, επαγγελματικούς και υπερασπιστικούς λόγους.

8. Κρατούμενοι κατάδικοι, οι οποίοι εκτίουν ποινές φυλάκισης και πληρούν τις τυπικές προϋποθέσεις που προβλέπονται για τη χορήγηση τακτικών αδειών, με απόφαση του Συμβουλίου μπορεί να κρατούνται σε αγροτικά καταστήματα κράτησης ή στην Κεντρική Αποθήκη Υλικού Φυλακών, χωρίς να τους ανατίθενται εργασίες που εκτελούνται σε μη φυλασσόμενους χώρους. Οι κατάδικοι οι οποίοι εκτίουν ποινές πρόσκαιρης ή ισόβιας κάθειρξης και έχουν κάνει καλή χρήση μία τακτική άδεια, κρατούνται στα ίδια καταστήματα και επιτρέπεται να τους ανατίθενται εργασίες που εκτελούνται σε μη φυλασσόμενους χώρους, εντός ή εκτός των εγκαταστάσεων του καταστήματος.

9. Κρατούμενοι κατάδικοι οι οποίοι λαμβάνουν τακτικές και εκπαιδευτικές άδειες, μετά την καλή χρήση της δεύτερης άδειάς τους υπάγονται με απόφαση του Συμβουλίου σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης και διαμένουν είτε στα αγροτικά καταστήματα κράτησης και στην Κ.Α.Υ.Φ. είτε σε τμήματα των άλλων καταστημάτων κράτησης που διατίθενται για τη διαμονή των αδειούχων κρατουμένων.

10. Κρατούμενοι κατάδικοι οι οποίοι εκτίουν ποινή φυλάκισης που έχει μετατραπεί σε χρηματική ή περαιτέρω, σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, υπάγονται σε καθεστώς τμηματικής έκτισης της ποινής μέχρι την απόλυσή τους μετά την έκτιση του 1/5 της ποινής τους, ή μέχρι τη συμπλήρωση των 2/5 της ποινής τους και την απόλυσή τους εάν δεν μπορούν να υπαχθούν στη ρύθμιση του άρθρου 105 § 3 ΠΚ. Οι κρατούμενοι αυτοί διαμένουν στα ίδια καταστήματα και στους ίδιους χώρους με τους κρατουμένους οι οποίοι υπάγονται σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης.

Άρθρο 12

Ειδικές ρυθμίσεις για κρατούμενους ανηλικούς και νεαρούς ενήλικες

1. Κρατούμενοι και των δύο φύλων οι οποίοι έχουν συμπληρώσει το 15^ο έτος της ηλικίας τους, μέχρι να συμπληρώσουν το 18^ο έτος (ανήλικοι) διαμένουν σε ειδικές μονάδες των καταστημάτων κράτησης νέων χωρίς να συγχρωτίζονται με ενήλικες κρατουμένους. Κρατούμενοι οι οποίοι έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους, μέχρι να συμπληρώσουν το 21^ο έτος (νεαροί ενήλικες) διαμένουν σε διαφορετικούς χώρους και τμήματα από αυτά στα οποία διαμένουν οι ανήλικοι, χωρίς να συγχρωτίζονται με τους λοιπούς ενήλικες κρατουμένους. Μετά τη συμπλήρωση του 21^{ου} έτους και μέχρι τη συμπλήρωση του 25^{ου} έτους και εφόσον συντρέχουν λόγοι σχετικοί με την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτισή τους καθώς και με την κατάσταση της υγείας τους, κρατούνται σε καταστήματα στα οποία προσφέρονται κατάλληλες υπηρεσίες και προγράμματα, ανάλογα με τη νομική κατάστασή τους.

2. Οι κανόνες διαβίωσης και τα προγράμματα που εφαρμόζονται στα καταστήματα ή στα ιδιαίτερα τμήματα ή στους χώρους κράτησης ανηλικών και νεαρών ενήλικων κρατουμένων, προσαρμόζονται στις φυσικές, ψυχολογικές, κοινωνικές, εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και κοινωνικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα της ηλικίας και του φύλου τους. Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για την πρόσβαση ανηλικών και νεαρών ενήλικων κρατουμένων – θυμάτων σωματικής ή και ψυχολογικής κακομεταχείρισης και εκμετάλλευσης σε κατάλληλες υπηρεσίες υποστήριξης.

2. Όλοι οι ανήλικοι κρατούμενοι οι οποίοι δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση, έχουν πρόσβαση σε κατάλληλες δομές. Για τη σχολική και επαγγελματική εκπαίδευση των ανηλικών λαμβάνεται υπόψη η γνώμη των γονέων ή των προσώπων που ασκούν τη γονική μέριμνα.

Άρθρο 13

Ειδικές ρυθμίσεις για κρατούμενες γυναίκες και κρατούμενους γονείς

1. Οι κανόνες διαβίωσης και τα προγράμματα που εφαρμόζονται στα καταστήματα ή στα ιδιαίτερα τμήματα ή στους χώρους κράτησης γυναικών κρατουμένων, προσαρμόζονται στις φυσικές, ψυχολογικές, εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και κοινωνικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του φύλου τους. Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για την πρόσβαση γυναικών κρατουμένων – θυμάτων σωματικής ή και ψυχολογικής κακομεταχείρισης και εκμετάλλευσης σε κατάλληλες υπηρεσίες υποστήριξης.
2. Οι γυναίκες κρατούμενες οι οποίες κυοφορούν, παρακολουθούνται τακτικά από αρμόδιο ιατρό εντός του καταστήματος κράτησης και μεταφέρονται σε κατάλληλο δημόσιο νοσηλευτικό ίδρυμα, προγραμματισμένα για παρακολούθηση και εκτάκτως όταν παρουσιαστεί οποιαδήποτε επιπλοκή στην κύησή τους, καθώς και στον τοκετό.
3. Στα τμήματα ή τους χώρους των καταστημάτων κράτησης στα οποία κρατούνται άνδρες ή γυναίκες, γονείς παιδιών ηλικίας μέχρι πέντε ετών, διαμορφώνονται κατάλληλοι χώροι για τη διαμονή των παιδιών μαζί με τη μητέρα ή τον πατέρα τους. Για τις περιπτώσεις αυτές διατίθενται πάντοτε ατομικά κελιά, άλλως ο δικαστικός λειτουργός του καταστήματος κράτησης δύναται να διατάσσει την κατ' οίκον κράτηση της μητέρας ή του πατέρα κρατουμένου εφόσον η εκτιώμενη ποινή δεν υπερβαίνει συνολικά τα πέντε έτη. Παιδιά άνω των πέντε ετών εισάγονται σε ιδρύματα παιδικής μέριμνας που λειτουργούν υπό την εποπτεία των Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, εφόσον στερούνται του κατάλληλου συγγενικού περιβάλλοντος, κατά την κρίση του δικαστικού λειτουργού του καταστήματος κράτησης.

Άρθρο 14

Ειδικές ρυθμίσεις για υποδίκους

1. Το πρόγραμμα διαβίωσης υποδίκων στο κατάστημα προσεγγίζει κατά το δυνατόν τις συνθήκες της ελεύθερης διαβίωσης. Οι υπόδικοι εγκλείονται στους χώρους ατομικής ή ομαδικής κράτησης κατά τις μεσημβρινές ώρες μόνο για λόγους τάξης και δικαιούνται να υποδέχονται καθημερινά επισκέπτες.
2. Επιτρεπτοί περιορισμοί της ελευθερίας των υποδίκων είναι μόνον οι απαραίτητοι για την ομαλή διεξαγωγή της ανάκρισης. Οι περιορισμοί αυτοί ζητούνται εγγράφως από την αρχή που διατάσσει την προσωρινή κράτηση και εξειδικεύονται από το αρμόδιο όργανο για την εύρυθμη λειτουργία του καταστήματος κράτησης και την ομαλή κοινή διαβίωση των κρατουμένων. Ο υπόδικος κρατούμενος έχει δικαίωμα προσφυγής στο Δικαστήριο Έκτισης Ποινών του καταστήματος κράτησης.
3. Οι υπόδικοι κρατούμενοι ενημερώνονται υποχρεωτικά για το δικαίωμά τους σε νομική αρωγή και διευκολύνονται για να προετοιμάζουν την υπεράσπισή τους. Στο πλαίσιο αυτό έχουν δικαίωμα να δέχονται επισκέψεις από δικηγόρο χωρίς αριθμητικό περιορισμό, να λαμβάνουν αντίγραφα και να ενημερώνονται για κάθε στοιχείο της δικογραφίας τους, σε οποιαδήποτε μορφή. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που κατά του υποδίκου εκκρεμεί και η εκτέλεση καταδικαστικής απόφασης.

Άρθρο 15

Ειδικές κατηγορίες κρατουμένων

1. Οι κρατούμενοι για χρέη ή για άλλο λόγο σε εκτέλεση απόφασης πολιτικού δικαστηρίου, καθώς και οι οφειλέτες προς ιδιώτες χρηματικής ποινής, αυτοτελώς ή κατά μετατροπή ή προστίμου ή δικαστικών εξόδων αποτελούν ειδικές κατηγορίες κρατουμένων και διαβιούν σε χωριστά τμήματα αντίστοιχων για την κατηγορία καταστημάτων (νεαρών, γυναικών, ανδρών).
2. Στους κρατούμενους των κατηγοριών αυτών εφαρμόζονται ανάλογα όσα προβλέπονται στο άρθρο 14 για τους υπόδικους κρατούμενους.

3. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μπορούν οι κρατούμενοι να εντάσσονται σε νέες κατηγορίες για λόγους: α) αποτροπής θυματοποίησης τους ή β) εξειδικευμένης ανάγκης μεταχείρισής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Άρθρο 16

Τρόπος σύστασης

Η σύσταση, κατάργηση ή συγχώνευση όλων των κατηγοριών και τύπων των υπαρχόντων καταστημάτων κράτησης ή και η δημιουργία νέων τύπων καταστημάτων γίνεται με προεδρικό διάταγμα, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων.

Η μετατροπή, μετονομασία και μεταβολή της έδρας τους γίνεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Για τη σύσταση θεραπευτικού καταστήματος κατά την έννοια του άρθρου 17 παρ. 5 του παρόντος, συναρμόδιος για την έκδοση του προεδρικού διατάγματος, είναι και ο Υπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Το ίδιο ισχύει και για τη σύσταση, μέσα ή έξω από το κατάστημα κράτησης, κέντρου υγείας, ή ειδικού περιφερειακού ιατρείου τη φύλαξη και διοίκηση του οποίου αναλαμβάνει το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ενώ τη στελέχωσή του σε ιατρικό/νοσηλευτικό προσωπικό το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Άρθρο 17

Διακρίσεις

1. Τα καταστήματα κράτησης διακρίνονται σε α) Γενικά, β) Ειδικά και γ) Θεραπευτικά.
2. Τα *Γενικά* καταστήματα δέχονται ανάλογα με τη δυναμικότητα τους, κρατούμενους των κάτωθι κατηγοριών: α) υπόδικους, β) καταδικασθέντες σε ποινές κάθειρξης από 5 έτη και πάνω, γ) καταδικασθέντες για εγκληματικές πράξεις και προσβολές κατά της γενετήσιας ελευθερίας, δ) καταδικασθέντες για πλημμεληματικές πράξεις και με ποινές φυλάκισης μέχρι 5 έτη και ε) επικίνδυνους για την κοινή συμβίωση καθώς και όσους εξαιτίας της φύσης του αδικήματος τους υπάγονται σε ειδικό καθεστώς κράτησης με περιοριστικούς όρους διαβίωσης
3. Τα *Ειδικά* καταστήματα είναι τα αγροτικά καταστήματα, η Κ.Α.Υ.Φ, τα καταστήματα κράτησης νέων και τα κέντρα ημιελεύθερης διαβίωσης.
4. Οι παραπάνω προϋποθέσεις κράτησης στα καταστήματα καθορίζονται ή τροποποιούνται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
5. Τα *Θεραπευτικά* καταστήματα διακρίνονται σε γενικά νοσοκομεία, σε θεραπευτήρια για κρατούμενους που πάσχουν από ψυχικές διαταραχές και σε ειδικά θεραπευτικά καταστήματα ή τμήματα για εξαρτημένους από ναρκωτικά. Ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας των θεραπευτικών καταστημάτων για τοξικομανείς κρατούμενους και κάθε άλλο σχετικό με τα προγράμματα θέμα ρυθμίζεται με κοινή υπουργική απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού.
6. Τα μέτρα ασφαλείας των καταστημάτων κράτησης είναι ανάλογα προς το είδος των καταστημάτων, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 63 παράγραφος 3 του παρόντος. Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται να καθιστούν ανέφικτη την εφαρμογή θεσμών και προγραμμάτων που προβλέπονται στον κώδικα αυτόν.

Άρθρο 18

Κτιριακές εγκαταστάσεις

1. Τα καταστήματα κράτησης λειτουργούν σε περιοχές που βρίσκονται κατ' αρχήν κοντά σε έδρες εφετείων και, σε κάθε περίπτωση, όπως προβλέπεται από το εκάστοτε ισχύον Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Για όσα καταστήματα λειτουργούν μακριά από αστικές περιοχές λαμβάνεται μέριμνα από τη Γενική Διεύθυνση Σωφρονιστικής Πολιτικής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε συνεργασία με τις αρμόδιες για θέματα μεταφορών και επικοινωνιών τοπικές αρχές, ώστε να μη δυσχεραίνεται η επικοινωνία των κρατουμένων με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον και να εξασφαλίζεται η ταχεία παροχή υγειονομικών υπηρεσιών καθώς και η εύκολη πρόσβαση επισκεπτών και δικηγόρων.

2. Τα κτίρια και η διαμόρφωση των χώρων κράτησης ανταποκρίνονται στους όρους υγιεινής, εξασφαλίζουν τις κατάλληλες συνθήκες ομαλής διαβίωσης των κρατουμένων και πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις ασφαλούς και εύρυθμης λειτουργίας των καταστημάτων. Ιδιαίτερα, η κατασκευή και η διαρρύθμισή τους εξασφαλίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό ηλιακό φως και ατμοσφαιρικό αέρα, με χρήση παραθύρων, εξαερισμό, θέρμανση, άνετη κυκλοφορία και χώρους κίνησης, σύμφωνα με τις κλιματολογικές συνθήκες του τόπου κράτησης. Απαγορεύεται η διαβίωση των κρατουμένων σε χώρους κράτησης που βρίσκονται κάτω από την επιφάνεια του εδάφους.

3. Στις εγκαταστάσεις του καταστήματος κράτησης υπάρχει συνεχής υδροδότηση με παροχές ζεστού και κρύου, πόσιμου νερού στη διάθεση του κρατουμένου όλες τις ώρες. Σε όλους τους χώρους κράτησης, ατομικής και ομαδικής, τοποθετούνται συστήματα για την άμεση ηχητική ειδοποίηση του προσωπικού σε επείγουσες περιπτώσεις κινδύνου για τη ζωή και την υγεία των κρατουμένων.

4. Οι διοικητικές, οικονομικές και υγειονομικές υπηρεσίες, καθώς και τα γραφεία του προσωπικού φύλαξης, αν δεν στεγάζονται σε αυτοτελή κτίρια, βρίσκονται σε κάθε περίπτωση έξω από τους κυρίως χώρους κράτησης (πτέρυγες και δωμάτια ατομικής και ομαδικής διαβίωσης των κρατουμένων).

5. Η αρχιτεκτονική και κτιριολογική διαρρύθμιση των καταστημάτων κράτησης είναι σύμφωνη με προδιαγραφές, οι οποίες συντάσσονται με ευθύνη του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ύστερα από γνώμη του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος και της «ΘΕΜΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.». Σε περίπτωση αρχιτεκτονικών και κτιριολογικών παρεμβάσεων σε καταστήματα κράτησης που βρίσκονται σε λειτουργία ζητείται υποχρεωτικά η άποψη του Συμβουλίου Καταστήματος Κράτησης.

Άρθρο 19

Χώροι διαβίωσης των κρατουμένων

1. Κάθε κατάσταση κράτησης ή τμήμα μπορεί να διαθέτει πτέρυγες, χωρίς δυνατότητα συγχρωτισμού μεταξύ των κρατουμένων που δεν βρίσκονται στην ίδια πτέρυγα, με την επιφύλαξη του άρθρου 11 παρ. 7 του παρόντος κώδικα. Οι πτέρυγες περιλαμβάνουν χώρους ατομικής και ομαδικής κράτησης.

2. Στους χώρους ατομικής κράτησης που έχουν εμβαδόν μέχρι 10 τ.μ. απαγορεύεται να διαμένουν περισσότεροι από δύο κρατούμενοι. Στους χώρους ομαδικής κράτησης με εμβαδόν άνω των 10 τ.μ., σε κάθε κρατούμενο αναλογούν υποχρεωτικά 4-6 τ.μ. Κρατούμενοι γονείς που έχουν μαζί τα βρέφη τους κρατούνται πάντοτε σε κατάλληλα διαρρυθμισμένους χώρους ατομικής κράτησης (κελιά), χωρητικότητας τουλάχιστον 12 τ.μ. Σ' αυτούς δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση δεύτερου κρατουμένου.

3. Ο ακριβής αριθμός των κρατουμένων που επιτρέπεται να τοποθετούνται σε κάθε χώρο κράτησης καθορίζεται από την Επιτροπή Υγειονομικού Ελέγχου και

τον Δικαστικό Λειτουργό του καταστήματος κράτησης και βεβαιώνεται από τον διευθυντή του καταστήματος με καταχώρηση σε βάση δεδομένων που τηρείται σε κάθε κατάσταση κράτησης και στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Πρόσβαση στη βάση αυτή εκτός από τις αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των καταστημάτων κράτησης, έχουν οι εισαγγελικές αρχές που εκδίδουν παραγγελίες εκτέλεσης αποφάσεων και ενταλμάτων δικαστικών αρχών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΩΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ Α: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Άρθρο 20

Εισαγωγή κρατουμένων

1. Δεν επιτρέπεται εισαγωγή σε κατάσταση κράτησης χωρίς έγγραφη παραγγελία του οργάνου που είναι αρμόδιο για την εκτέλεση της απόφασης, κατά το άρθρο 549 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, και χωρίς τις προϋποθέσεις που θέτουν το Σύνταγμα και οι δικονομικοί νόμοι. Το αρμόδιο όργανο προσδιορίζει στην παραγγελία του το αντίστοιχο προς την κατηγορία στην οποία ανήκει ο κρατούμενος κατάσταση κράτησης, με προτεραιότητα το πλησιέστερο προς τον τόπο της κατοικίας του ή των μελών της οικογένειάς του ή στον τόπο κοινωνικής ένταξης τηρουμένου του άρθρου 18 παρ.1 του παρόντος. Ο διευθυντής του καταστήματος οφείλει να εκτελέσει την παραγγελία.

2. Η παραγγελία προς εκτέλεση και εισαγωγή στο κατάστημα συνοδεύεται από τα ακόλουθα δικαιολογητικά έγγραφα:

α. απόφαση δικαστηρίου ή απόσπασμα αυτής για καταδικασθέντες σε οποιαδήποτε ποινή ή σε δικαστικά έξοδα ή για όσους επιβλήθηκε μέτρο ασφαλείας κατά της ελευθερίας.

β. Αιτιολογημένο δικαστικό ένταλμα σύλληψης ή προσωρινής κράτησης ή βούλευμα δικαστικού συμβουλίου για υποδίκους.

γ. Απόφαση αλλοδαπής δικαστικής αρχής, στο πλαίσιο διεθνών συμβάσεων που εφαρμόζονται στην Ελλάδα.

δ. Εκτελεστό απόγραφο απόφασης πολιτικού δικαστηρίου, συνοδευόμενο από την έκθεση σύλληψης του δικαστικού επιμελητή, όπως προβλέπει σχετικά ο νόμος, και από γραμμάτιο καταβολής τροφείων για έναν τουλάχιστον μήνα, για χρεοφειλέτες.

3. Αν ο καταδικασμένος σε ποινή κατά της ελευθερίας δεν κρατείται για οποιονδήποτε λόγο, είναι όμως παρών κατά την απαγγελία της καταδικαστικής απόφασης, η έγγραφη παραγγελία του αρμόδιου οργάνου συνοδεύεται από απόσπασμα της δικαστικής απόφασης, το οποίο συντάσσει αμέσως η γραμματεία του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση. Μέσα σε ένα μήνα από την καθαρογραφή της σχετικής απόφασης ο γραμματέας του δικαστηρίου αποστέλλει στο κατάστημα πλήρες αντίγραφο, συνοδευόμενο από τα πρακτικά και τις τυχόν εκθέσεις των πραγματογνωμόνων και των τεχνικών συμβούλων που αφορούν στον κρατούμενο.

4. Αν μετά παρέλευση ενός μηνός από την εισαγωγή του κρατουμένου στο κατάστημα δεν έχουν τεθεί στο δελτίο του τα δικαιολογητικά έγγραφα της κράτησης, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός αποστέλλει εντολή για άμεση προσκόμισή τους. Τα εν λόγω έγγραφα προσκομίζονται εντός του απολύτως αναγκαίου προς τούτο χρόνου και αιτιολογείται ειδικώς η εκπρόθεσμη προσκόμισή τους.

Άρθρο 21

Διαδικασία της εισαγωγής

1. Ο κρατούμενος οδηγείται στη γραμματεία του καταστήματος, όπου γίνεται έλεγχος των δικαιολογητικών εγγράφων εισαγωγής και εγγραφή του στο τηρούμενο μηχανογραφημένο σύστημα ή στα μητρώα του καταστήματος ή στον Η/Υ του καταστήματος.
  2. Στο μηχανογραφημένο σύστημα ή στα μητρώα του καταστήματος ή στον Η/Υ καταχωρίζονται: α) Τα στοιχεία ταυτότητας του κρατουμένου, ο τόπος τελευταίας διαμονής του, η οικογενειακή του κατάσταση, το θρήσκευμα ή το δόγμα στο οποίο ανήκει, εφόσον επιθυμεί να το δηλώσει, τα πρόσωπα ή η αρχή που πρέπει να ειδοποιηθούν σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, τα δικαιολογητικά έγγραφα της κράτησης, στοιχεία ταυτότητας του θύματος, καθώς και η ημερομηνία και ώρα της εισαγωγής. β) Συνοπτική έκθεση για την εισαγωγή του κρατουμένου στο κατάστημα, η οποία υπογράφεται από τον αρμόδιο υπάλληλο του καταστήματος και τον υπάλληλο που συνοδεύει τον προσαγόμενο. Αντίγραφο της έκθεσης αυτής, θεωρημένο από το διευθυντή του καταστήματος, αποστέλλεται στην αρχή που παρήγγειλε την κράτηση. γ) Η ημερομηνία έναρξης της κράτησης ή της εκτέλεσης της ποινής, η ημερομηνία της λήξης της, καθώς και κάθε άλλη μεταβολή του καθεστώτος κράτησης του κρατουμένου, ιδίως δε η ημερομηνία της ενδεχόμενης υπό όρον απόλυσής του, δ) αντίγραφο ποινικού μητρώου δικαστικής χρήσης. Ειδική στήλη υπάρχει και για τις χορηγούμενες άδειες. Επίσης, καταγράφονται οποιεσδήποτε εμφανείς βλάβες και παράπονα για προηγούμενη κακομεταχείριση. Σε αυτή την περίπτωση οδηγείται στον ιατρό του καταστήματος αμελλητί.
  3. Τα δικαιολογητικά έγγραφα που αναφέρονται στο άρθρο 20 παράγραφος 2 του παρόντος, καθώς και κάθε άλλο στοιχείο σχετικό με τον κρατούμενο τίθενται στο παραπάνω ατομικό του δελτίο. Σε κατάλληλη θέση επικολλάται πρόσφατη φωτογραφία του.
  4. Αν στο κατάστημα λειτουργούν τμήματα, στα οποία κρατούνται άτομα διαφόρων κατηγοριών, η γραμματεία του καταστήματος τηρεί μητρώα και ατομικά δελτία για κάθε κατηγορία.
  5. Γνώση των παραπάνω μητρώων και ατομικών δελτίων λαμβάνουν, εκτός από τα αρμόδια όργανα της σωφρονιστικής υπηρεσίας, ο κρατούμενος ή ο νόμιμος εκπρόσωπός του ή τρίτο πρόσωπο που έχει έννομο συμφέρον. Στην τελευταία αυτή περίπτωση απαιτείται άδεια του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού.
  6. Ο νεοεισαγόμενος υποβάλλεται σε έρευνα σωματική και των ατομικών ειδών του, η οποία διεξάγεται σε ιδιαίτερο χώρο και κατά τρόπο που δεν θίγει την αξιοπρέπειά του. Η έρευνα διενεργείται από δύο τουλάχιστον υπαλλήλους του ίδιου φύλου με τον κρατούμενο. Αν υπάρχει εύλογη αιτία που να δικαιολογεί ενδοσωματική ή ακτινολογική έρευνα, αυτή διενεργείται μόνον από ιατρό, κατά τους κανόνες της ιατρικής, μετά από εντολή του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού.
- Χρήματα ή αντικείμενα τα οποία ο ίδιος ο κρατούμενος επιθυμεί να δώσει προς φύλαξη, παραδίδονται με απόδειξη στο διαχειριστή του καταστήματος. Η διεύθυνση του καταστήματος κράτησης δεν ευθύνεται για την απώλεια ή καταστροφή αντικειμένων που ο κρατούμενος επιθυμεί να κρατήσει.

Άρθρο 22

Ενημέρωση και τοποθέτηση του κρατουμένου

1. Το αργότερο την επόμενη εργάσιμη ημέρα από την εισαγωγή του ο κρατούμενος οδηγείται στο διευθυντή, στον ιατρό, στην κοινωνική υπηρεσία του καταστήματος, στον αρχιφύλακα για την αρχική του επιλογή του χώρου κράτησης και στον διευθυντή του σχολείου για τη διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών. Αν ο κρατούμενος δεν διαθέτει ατομικό βιβλιάριο ή δελτίο υγείας οδηγείται στον ιατρό εντός 24 ωρών το αργότερο.
2. Ο διευθυντής ενημερώνει τον κρατούμενο για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, καθώς και για τον εσωτερικό κανονισμό του

- καταστήματος κράτησης και παραδίδει στον κρατούμενο σχετικό ενημερωτικό έντυπο, που εκδίδεται με ευθύνη και φροντίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Οι αλλοδαποί κρατούμενοι ενημερώνονται για τα παραπάνω σε γλώσσα που κατανοούν. Δεν αποκλείεται και η συνδρομή της οικείας προξενικής Αρχής ή και η παροχή στοιχείων σχετικά με την κράτησή τους, εφόσον συναινούν και οι ίδιοι. Επίσης, οι κρατούμενοι δηλώνουν πρόσωπα εμπιστοσύνης τους για να ειδοποιηθούν σε έκτακτες περιπτώσεις.
3. Ο ιατρός εξετάζει τον κρατούμενο, ο οποίος υποχρεούται να αναφέρει το ιατρικό του ιστορικό, και, αν διαπιστώσει ασθένεια, τον υποβάλλει στην κατάλληλη θεραπευτική αγωγή ή ζητεί την εξέτασή του από ειδικό ιατρό. Ιδιαίτερη μέριμνα καταβάλλεται για τη διάγνωση του AIDS, της ηπατίτιδας, της φυματίωσης, της εξάρτησης από ουσίες, του κινδύνου αυτοκτονίας ή αυτοκαταστροφής. Όπου επιβάλλεται, ο ιατρός μεριμνά για την παραπομπή του κρατούμενου σε κατάλληλο θεραπευτικό κατάστημα, όπως ορίζεται στο άρθρο 30 του παρόντος.
  4. Ο κοινωνικός λειτουργός, σε ιδιαίτερη συνέντευξη με τον κρατούμενο, συζητά μαζί του για τα ατομικά, οικογενειακά, επαγγελματικά ή άλλα προβλήματα που δημιουργούνται από τον περιορισμό του στο κατάστημα κράτησης, τον ενημερώνει για την παρεχόμενη από την κοινωνική υπηρεσία συμπαράσταση και του παρέχει την απαραίτητη συνδρομή. Μετά τη συνέντευξη και σε εύλογο χρόνο ο κοινωνικός λειτουργός συντάσσει σύντομη έκθεση με την περιγραφή των παραπάνω προβλημάτων, όπως προέκυψαν από τη συζήτηση, και θέτει την έκθεση αυτή σε ατομική μερίδα κοινωνικής έρευνας. Στην ίδια μερίδα θέτει και αντίγραφα εγγράφων από τη δικογραφία τα οποία κρίνει απαραίτητα. Οι ατομικές μερίδες κοινωνικής έρευνας των κρατουμένων διατηρούνται στο αρχείο της κοινωνικής υπηρεσίας του καταστήματος. Η έκθεση που συντάσσεται κατά τα προηγούμενα δεν προσκομίζεται στο δικαστήριο χωρίς τη συναίνεση του κρατουμένου. Σε αντίθετη περίπτωση η έκθεση αυτή δεν αποτελεί αποδεικτικό μέσο. Η παραπάνω απαγόρευση δεν αίρει τις κατά το άρθρο 37 παράγραφος 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας υποχρεώσεις. Ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί, σε εξαιρετικές περιπτώσεις να εξετάζεται ως μάρτυρας στο Δικαστήριο Έκτισης Ποινών και να καταθέτει για τη συμπεριφορά του κρατουμένου κατά τη διάρκεια της κράτησής του.
  5. Μετά το πέρας της διαδικασίας που περιγράφεται στις προηγούμενες παραγράφους του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης εντός 24 ακόμη ωρών αποφασίζει την οριστική τοποθέτηση του κρατουμένου σε συγκεκριμένο τμήμα και χώρο του καταστήματος ή προτείνει στην Κ.Ε.Μ. τη μεταγωγή του σε άλλο καταλληλότερο κατάστημα κράτησης. Προς τούτο εκτιμάται ιδιαίτερος η πραγματική ή νομική κατάσταση του κρατουμένου κατά τις διακρίσεις των προηγούμενων άρθρων του παρόντος κώδικα.

ΤΜΗΜΑ Β: ΔΙΑΒΙΩΣΗ

Άρθρο 23

Υγιεινή και καθαριότητα

1. Η διεύθυνση εξασφαλίζει τους όρους υγιεινής και καθαριότητας στο κατάστημα, διατηρεί σε καλή λειτουργία όλες τις εγκαταστάσεις και παρέχει τα μέσα για την ατομική υγιεινή και καθαριότητα των κρατουμένων, όπως χαρτί υγείας, σαπούνι κλπ.
2. Οι κρατούμενοι έχουν την υποχρέωση να τηρούν τους όρους ατομικής υγιεινής και καθαριότητας των κοινόχρηστων χώρων, όπως αυτοί καθορίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό και σύμφωνα με τις οδηγίες των αρμόδιων υπαλλήλων.

Άρθρο 24

Υγειονομικός έλεγχος

1. Ο υγειονομικός έλεγχος των καταστημάτων κράτησης ασκείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες της περιφέρειας στην οποία ανήκει το κατάστημα, με συμμετοχή ενός εκπροσώπου του τοπικού Ιατρικού Συλλόγου.
2. Ο έλεγχος διενεργείται τακτικά το πρώτο δεκαήμερο κάθε τριμήνου, με πρωτοβουλία του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού και εκτάκτως, όποτε αυτό κριθεί αναγκαίο, είτε από τις αρμόδιες υπηρεσίες της περιφέρειας στην οποία ανήκει το κατάστημα, είτε από τη διεύθυνση του καταστήματος κράτησης,

Άρθρο 25

Διατροφή

1. Η κατάλληλη διατροφή των κρατουμένων είναι υποχρέωση του Κράτους. Η διαμόρφωση εναλλασσόμενων εβδομαδιαίων προγραμμάτων συσσιτίου των κρατουμένων γίνεται από τον ιατρό του καταστήματος σε συνεργασία με το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συντάσσει πρότυπα διαιτολογίου σε συνεργασία με τις υγειονομικές αρχές ή υγειονομικές σχολές ή Τμήματα Διαιτολογίας Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι..
2. Η ποιότητα, η επάρκεια και η γενική κατάσταση του παρασκευαζόμενου κατά την προηγούμενη παράγραφο συσσιτίου στα καταστήματα κράτησης ελέγχεται και παρακολουθείται καθημερινά από τον διευθυντή. Κατά τον έλεγχο μπορεί να παρίσταται ιατρός οριζόμενος κατά περίπτωση από τον τοπικό ιατρικό σύλλογο. Η διανομή του συσσιτίου γίνεται σύμφωνα με το ημερήσιο πρόγραμμα του καταστήματος.
3. Ο ιατρός του καταστήματος καθορίζει, με γραπτή γνωμάτευση, ειδική διαίτα ή συμπληρωματική τροφή σε άτομα ή κατηγορίες κρατουμένων που έχουν ανάγκη, όπως οι ασθενείς, οι γυναίκες σε εγκυμοσύνη ή σε κατάσταση λοχείας και οι υπερήλικες.
4. Πρόνοια λαμβάνεται, κατά το δυνατόν, για ειδικά διαιτολόγια που επιβάλλουν ορισμένες θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις.
5. Επιτρέπεται στον κρατούμενο να προμηθεύεται με δική του δαπάνη πρόσθετα τρόφιμα ή αγαθά για την ικανοποίηση ατομικών του αναγκών με μεσολάβηση των υπηρεσιών του καταστήματος κράτησης. Η παρασκευή φαγητού στο χώρο του καταστήματος από τον ίδιο τον κρατούμενο επιτρέπεται μόνο για λόγους υγείας με απόφαση του διευθυντή, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του ιατρού του καταστήματος, λαμβανομένων υπόψη κατά περίπτωση των πραγματικών συνθηκών που επικρατούν σε αυτό.
6. Η παράδοση ειδών διατροφής σε κρατούμενους κατά το επισκεπτήριο επιτρέπεται κατόπιν απόφασης του Συμβουλίου καταστήματος κράτησης και μέχρι δύο φορές το μήνα.

Άρθρο 26

Ενδυμασία και κλινοστρωμνή

1. Κάθε κρατούμενος φέρει την ατομική του ενδυμασία, η οποία είναι ευπρεπής και καθαρή και σε καμία περίπτωση, είτε ευρίσκεται εντός του καταστήματος κράτησης είτε μετακινείται εκτός αυτού λόγω μεταγωγής ή άδειας, δεν φανερώνει την ιδιότητά του. Εάν κατά την είσοδό του στο κατάστημα κράτησης, είτε ως νεοεισαγόμενος, είτε ως μεταγόμενος, δεν έχει μαζί του επαρκή και κατάλληλα για την εποχή και τις κλιματικές συνθήκες δικά του είδη ένδυσης και υπόδησης, διευκολύνεται για να τα παραλάβει το συντομότερο δυνατόν από πρόσωπα που ανήκουν στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον του, ακόμη και αν αυτά δεν περιλαμβάνονται στον κύκλο των προσώπων που δικαιούται να δέχεται σε επισκεπτήριο. Η ίδια διευκόλυνση παρέχεται και κατά την παραμονή του στο κατάστημα κράτησης, όταν μεταβάλλονται οι εποχές ή οι κλιματικές συνθήκες. Σε κάθε περίπτωση ο κρατούμενος δικαιούται να προμηθεύεται

- αποκλειστικά για δική του χρήση με δικές του δαπάνες επιτρεπόμενα είδη ένδυσης και υπόδησης από συμβεβλημένο κατάστημα.
2. Η διεύθυνση του καταστήματος χορηγεί, σε όσους κρατούμενους έχουν ανάγκη, επαρκή ενδυμασία και υποδήματα, ανάλογα με την εποχή του έτους. Τα είδη που χορηγούνται δεν επιτρέπεται να έχουν εξευτελιστικό ή ταπεινωτικό χαρακτήρα.
  3. Οι κρατούμενοι που εργάζονται σε αγροτικές ή βιοτεχνικές μονάδες ή εργαστήρια ή απασχολούνται σε άλλες εργασίες δικαιούνται να τους παρέχεται κατάλληλος ρουχισμός, που πρέπει να αντικαθίσταται τακτικά και σε κάθε περίπτωση όταν φθείρεται λόγω της εργασίας τους.
  4. Οι κρατούμενοι που έχουν από την επαγγελματική ή άλλη ιδιότητά τους ιδιαίτερη στολή ή άλλη ειδική περιβολή δεν επιτρέπεται να τη φορούν στο κατάστημα, εκτός των κληρικών οι οποίοι δεν έχουν αποσηματισθεί.
  5. Οι κρατούμενοι επιτρέπεται να χρησιμοποιούν δικά τους κλινοσκεπάσματα και πετσέτες. Η διεύθυνση του καταστήματος χορηγεί τα εν λόγω είδη σε όσους δεν διαθέτουν, σε επαρκή ποσότητα ανάλογα με την εποχή του έτους και τις κλιματικές συνθήκες. Σε όλους τους κρατούμενους χορηγούνται στρώμα, μαξιλάρι και δύο μαξιλαροθήκες. Όλα αυτά, είτε χορηγούνται από το κατάστημα είτε ανήκουν στον κρατούμενο, αλλάζουν συχνά για να είναι πάντα καθαρά και αντικαθίστανται όταν φθείρονται. Για τον σκοπό αυτό ο διαχειριστής μεριμνά ώστε να υπάρχουν πάντα διαθέσιμες επαρκείς ποσότητες των ανωτέρω ειδών.
  6. Οι κρατούμενοι υποχρεούνται να διατηρούν τον εαυτό τους, το ρουχισμό τους και το χώρο του ύπνου τους καθαρό. Η διεύθυνση του καταστήματος τους προμηθεύει τα αναγκαία προς τούτο μέσα, ενώ ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για τις ανάγκες υγιεινής των γυναικών, των ασθενών και των υπερηλίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Άρθρο 27

Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

1. Οι κρατούμενοι δικαιούνται φροντίδας για την σωματική και ψυχική υγεία τους. Η διεύθυνση εξασφαλίζει στους κρατούμενους ιατρική, οδοντιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη επιπέδου ανάλογου με αυτό του λοιπού πληθυσμού. Η περίθαλψη των κρατουμένων περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την πρόληψη, τη διάγνωση, τη θεραπεία κάθε ασθένειας και την αποτροπή επιδείνωσης ή την αποκατάσταση της υγείας του κρατουμένου. Η δαπάνη καλύπτεται από το κράτος ή και από τον ασφαλιστικό φορέα του κρατούμενου.
2. Ειδική μέριμνα λαμβάνεται για την πρόληψη και την αποτροπή της αυτοκτονίας των κρατουμένων, την προστασία της ψυχικής τους υγείας και την απεξάρτηση των εξαρτημένων από ουσίες.
3. Κάθε κρατούμενος εξετάζεται από τον ιατρό του καταστήματος κατά την εισαγωγή του και εφεξής ανά εξάμηνο, μπορεί δε οποτεδήποτε να ζητήσει να εξεταστεί από τον ιατρό του καταστήματος ή και από ιατρό της επιλογής του. Σε περίπτωση χρονίων παθήσεων δικαιούται να ζητήσει να τον παρακολουθεί ο θεράπων ιατρός του, με παρουσία του ιατρού του καταστήματος. Η δαπάνη για τον ιατρό επιλογής του κρατουμένου βαρύνει τον ίδιο.
4. Αν σε συγκεκριμένο κατάστημα δεν υπηρετεί μόνιμο υγειονομικό προσωπικό, οι ανάγκες καλύπτονται σε 24ωρη βάση με επισκέψεις εξωτερικών ιατρών και νοσηλευτών, που καλούνται από τον διευθυντή του καταστήματος και αμείβονται κατ' επίσκεψη από αυτόν, ή από τον Ιατρό υπηρεσίας υπαίθρου ή από τοπικό κέντρο υγείας. Ιδιαίτερη μέριμνα

λαμβάνεται για τη μόνιμη παρουσία γυναικολόγου στα καταστήματα κράτησης γυναικών.

Το ύψος της αμοιβής των παραπάνω καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ύστερα από γνώμη του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου.

5. Σε περίπτωση κατά την οποία δεν εξευρίσκεται ιατρός κατά τις προηγούμενες διατάξεις, ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός, ύστερα από πρόταση του διευθυντή του καταστήματος, καλεί τον κατάλληλο κατά ειδικότητα ιατρό από πίνακα επισκεπτών ιατρών και νοσηλευτών κατά ειδικότητες να προσέλθει εντός 24 ωρών. Ο πίνακας αυτός περιλαμβάνει πρόσωπα που διαμένουν στην έδρα του καταστήματος και κατά προτίμηση αυτούς που υπηρετούν σε υπηρεσίες του δημόσιου τομέα. Οι διατάξεις των άρθρων 185 επόμενα του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας εφαρμόζονται ανάλογα.
6. Σε περίπτωση διαφωνίας του ιατρού του καταστήματος με τη διάγνωση ή τον τρόπο θεραπείας που προτείνει ο ιατρός επιλογής του κρατουμένου, καλείται ο τοπικά αρμόδιος ιατροδικαστής ή ιατρός από τον πίνακα της προηγούμενης παραγράφου και ακολουθείται η διαδικασία του άρθρου 30 του παρόντος.
7. Σε περίπτωση σοβαρής ασθένειας ή θανάτου του κρατουμένου ενημερώνονται άμεσα οι οικείοι του ή τα κατά δήλωση πρόσωπα εμπιστοσύνης του.

Άρθρο 28

Ατομικό Δελτίο υγείας και Μητρώο Ιατρικών Εξετάσεων

1. Για κάθε κρατούμενο τηρείται ατομικό δελτίο υγείας, στο οποίο καταχωρίζονται στοιχεία ιατρικού ενδιαφέροντος, όπως ο χρόνος διενέργειας κάθε ιατρικής εξέτασης, η σχετική διάγνωση, η θεραπευτική αγωγή που συστήθηκε, καθώς και το ονοματεπώνυμο, η ειδικότητα και η υπογραφή του ιατρού που εξέτασε τον κρατούμενο. Το δελτίο αυτό φυλάσσεται στο αρχείο του ιατρείου και συνοδεύει τον κρατούμενο σε κάθε μεταγωγή του.
2. Σε κάθε κατάσταση τηρείται μητρώο ιατρικών εξετάσεων κρατουμένων, στο οποίο αναγράφονται ο χρόνος εξέτασης, η αγωγή που συστήθηκε και τα χορηγούμενα φάρμακα.
3. Γνώση του περιεχομένου του παραπάνω δελτίου και μητρώου λαμβάνουν μόνον ο κρατούμενος ή ο νόμιμος εκπρόσωπός του, ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός και τα λοιπά αρμόδια όργανα του καταστήματος, κάθε φορά που για τη λήψη της συγκεκριμένης απόφασης εξετάζεται η υγεία του κρατουμένου.
4. Η χρήση προσωπικών ή άλλων στοιχείων κρατουμένου από άλλους κρατούμενους απαγορεύεται.

Άρθρο 29

Ιατρικές πράξεις

1. Κατά την άσκηση της ιατρικής σε κρατούμενους εφαρμόζεται ο Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας.
2. Απαγορεύεται η διενέργεια οποιωνδήποτε ιατρικών ή άλλων συναφών πειραμάτων, που θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή, τη σωματική ή ψυχική υγεία ή προσβάλλουν την αξιοπρέπεια και την προσωπικότητα του κρατουμένου, ακόμη και αν ο ίδιος συναινεί στη διεξαγωγή τους.
3. Κάθε είδους ιατρική εξέταση, ιατροχειρουργική επέμβαση ή θεραπευτική αγωγή σε κρατούμενο επιτρέπεται μόνο με συναίνεσή του.
4. Αν ο κρατούμενος δεν βρίσκεται σε κατάσταση να συναινέσει ή αρνείται τη συναίνεσή του σε ιατρική πράξη κατά την προηγούμενη παράγραφο, η

οποία πράξη κρίνεται αναγκαία για την υγεία ή τη ζωή του, το συμβούλιο του άρθρου 68 παρ.1 ή σε περίπτωση αδυναμίας σύγκλησης ο δικαστικός λειτουργός μπορεί, κατ' εξαίρεση, να διατάξει τη λήψη των κατάλληλων κατά περίπτωση μέτρων. Για τη λήψη των μέτρων, καθώς και για τη φύση και την έκτασή τους συνεκτιμώνται η προσωπικότητα του κρατουμένου και οι θρησκευτικές ή ιδεολογικές πεποιθήσεις του. Σε κάθε περίπτωση διασφαλίζεται ο σεβασμός της αξιοπρέπειας του κρατουμένου. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την τακτική ενημέρωση του προσωπικού των καταστημάτων κράτησης, καθώς και για την πληροφόρηση των κρατουμένων σε θέματα συμβουλευτικής υγιεινής και για την πρόληψη των αυτοκτονιών, του AIDS ή άλλων μεταδοτικών ασθενειών.

5. Το απόρρητο των ιατρικών εξετάσεων εξασφαλίζεται σε κάθε περίπτωση.

Άρθρο 30

Εισαγωγή ασθενών κρατουμένων σε θεραπευτικά καταστήματα κράτησης ή νοσηλευτικά ιδρύματα

1. Κρατούμενοι οι οποίοι ασθενούν κατά τη διάρκεια της κράτησής τους, καθώς και εκείνοι οι οποίοι παρουσιάζουν έντονα προβλήματα ψυχικής υγείας εισάγονται στο αναρρωτήριο του καταστήματος ή περιορίζονται σε ειδικό τμήμα. Εφόσον το επιβάλλει η κατάστασή τους, εισάγονται σε ειδικό κατά περίπτωση θεραπευτικό κατάστημα κράτησης, όπου υποβάλλονται σε αναγκαία μέτρα νοσηλείας ή θεραπευτικά προγράμματα. Η παραμονή του κρατουμένου στο αναρρωτήριο δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα.
2. Κρατούμενοι ασθενείς, των οποίων η νοσηλεία δεν είναι δυνατή στα αναρρωτήρια των αντίστοιχων καταστημάτων κράτησης ή στα ειδικά θεραπευτικά καταστήματα κράτησης, παραπέμπονται, κατά περίπτωση, στο πλησιέστερο και πλέον κατάλληλο δημόσιο νοσοκομείο που υποδεικνύει ο θεράπων ιατρός. Εάν κάτι τέτοιο δεν είναι αντικειμενικά δυνατό, ύστερα από αιτιολογημένη απόφαση του Προέδρου του νοσοκομείου και μετά από βεβαίωση του Διευθυντή της οικείας κλινικής, η νοσηλεία πραγματοποιείται στο πλησιέστερο προς την έδρα του καταστήματος και πλέον κατάλληλο νοσοκομείο.
3. Για τις κατά τα προηγούμενα μετακινήσεις εντός του ίδιου καταστήματος αρκεί γνωμάτευση του ιατρού του καταστήματος. Στις λοιπές περιπτώσεις η απόφαση λαμβάνεται κατά τη διαδικασία του άρθρου 68 του παρόντος.
4. Κρατούμενοι, οι οποίοι κατά τη διάρκεια της κράτησής τους διαπιστώνεται ότι έχουν εξάρτηση από τοξικές ουσίες, υπόκεινται στο καθεστώς που ειδικές διατάξεις ορίζουν, τηρουμένων των βασικών εγγυήσεων θεραπευτικής μεταχείρισης του παρόντος κώδικα. Οι κρατούμενοι αυτοί διευκολύνονται να συμμετέχουν σε προγράμματα ψυχικής απεξάρτησης ή συμβουλευτικής υποστήριξης. Το προσωπικό των καταστημάτων κράτησης ελέγχει τους όρους ασφαλείας, χωρίς να παρίσταται στη θεραπευτική διαδικασία και τηρώντας τους γενικούς όρους εμπιστευτικότητας της θεραπευτικής σχέσης.
5. Κρατούμενοι, για τους οποίους υπάρχει υποψία ότι πάσχουν από λοιμώδες νόσημα, περιορίζονται σε ειδικό τμήμα του καταστήματος, με απόφαση του διευθυντή και τη σύμφωνη γνώμη του ιατρού του καταστήματος, για όσο χρονικό διάστημα ενδείκνυται ιατρικώς, μέχρι την οριστική διάγνωση.

Άρθρο 31

Απεργία πείνας

1. Ο κρατούμενος που δηλώνει ότι κατέρχεται σε απεργία πείνας έχει το δικαίωμα να καλέσει ιατρό του καταστήματος ή και ιατρό της επιλογής του για να διαπιστωθεί η κατάσταση της σωματικής, ψυχικής και πνευματικής του υγείας. Μετά τη δήλωση αυτή ο διευθυντής σε συνεργασία με τον ιατρό

- του καταστήματος λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την παρακολούθηση και την προστασία του σε ειδικό χώρο του καταστήματος.
2. Πέραν των περιπτώσεων του άρθρου 68 του παρόντος, αν κατά τη διάρκεια της απεργίας ο ιατρός του καταστήματος κρίνει ότι ο απεργός χρειάζεται ειδικότερη ιατρική παρακολούθηση, ζητεί με αιτιολογημένη γνωμάτευσή του τη μεταγωγή του απεργού σε θεραπευτικό κατάστημα.
  3. Αν ο απεργός περιέλθει σε κατάσταση άμεσου κινδύνου ζωής ή σοβαρής και μόνιμης βλάβης της υγείας του εφαρμόζεται ανάλογα η διάταξη του άρθρου 29 παράγραφος 4 του παρόντος. Για τη λήψη των μέτρων καθώς και τη φύση και την έκταση αυτών συνεκτιμώνται η προσωπικότητα του κρατούμενου, οι επιδιώξεις του και η σταθερότητα της απόφασής του. Σε κάθε περίπτωση διασφαλίζεται ο σεβασμός της αξιοπρέπειας του κρατούμενου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Άρθρο 32

Οργάνωση

1. Όλοι οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα στην εντός ή και σε ειδικές περιπτώσεις στην εκτός του καταστήματος εν γένει μόρφωση, άθληση, πολιτιστικές δραστηριότητες και δημιουργική απασχόληση κατ' αναλογία των διατάξεων των άρθρων 55 και 56 του παρόντος. Η ενασχόληση των κρατούμενων με τις παραπάνω δραστηριότητες, η συμμετοχή και συνεργασία τους σε σχετικά προγράμματα και ιδίως σε εκείνα επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης συνεκτιμάται θετικά για τη χορήγηση ευεργετικών μέτρων. Το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης αποφασίζει ύστερα από πρόταση του Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π. ή εισήγηση του αρμόδιου φορέα για την οργάνωση μορφωτικών ή άλλων δραστηριοτήτων των κρατούμενων. Το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης ενημερώνει τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ο οποίος μπορεί να μην εγκρίνει την απόφαση αυτή μέσα σε τρεις ημέρες το αργότερο. Για το σχεδιασμό, την οργάνωση και την πραγματοποίηση τέτοιων δραστηριοτήτων μεγάλης κλίμακας ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διατηρεί σε κάθε περίπτωση την αρμοδιότητα.
2. Η επεξεργασία, ο συντονισμός και η πραγμάτωση ατομικών ή συλλογικών προγραμμάτων, κατά τις προηγούμενες παραγράφους, ανατίθενται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ύστερα από γνώμη του Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π. σε εξειδικευμένο προσωπικό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή σε πρόσωπα με ειδικές γνώσεις και εμπειρίες.

Άρθρο 33

Εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση

1. Η εκπαίδευση των κρατούμενων αποβλέπει στην απόκτηση ή συμπλήρωση εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων, καθώς και στην επαγγελματική κατάρτισή τους.
2. Για το σκοπό αυτόν λειτουργεί μέσα στο κατάστημα, όπου είναι δυνατό, μονοθέσιο δημοτικό σχολείο, υπαγόμενο στο Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και ρυθμιζόμενο από τις κείμενες διατάξεις περί δημοσίων σχολείων. Το Συμβούλιο Καταστήματος Κράτησης οργανώνει, με τη συνεργασία αρμόδιων φορέων, προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, μαθητείας ή εξειδίκευσης.
3. Οι παρεχόμενοι τίτλοι σπουδών είναι ισότιμοι με τους αντίστοιχους των σχολών της ίδιας βαθμίδας εκπαίδευσης, χωρίς να προκύπτει από το κείμενό τους ότι αποκτήθηκαν σε κατάστημα κράτησης.

4. Ειδικά μέτρα λαμβάνονται για την εκπαίδευση των αλλοδαπών και των ατόμων με ειδικές ανάγκες, εφόσον αυτό είναι εφικτό στο συγκεκριμένο κατάσταση.
5. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι υποχρεωτική για τους νεαρούς κρατούμενους. Οι αναλφάβητοι ενήλικες ενθαρρύνονται να παρακολουθούν μαθήματα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ή επιμόρφωσης.
6. Όσοι έχουν συμπληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση με εκπαιδευτικές άδειες, σύμφωνα με το άρθρο 56 του παρόντος εφόσον δεν λειτουργεί τμήμα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο κατάστημα. Το ίδιο ισχύει και για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.
7. Κατά το χρόνο της εκπαίδευσης οι εργασίες που ανατίθενται στον κρατούμενο είναι κατά το δυνατό συναφείς με το αντικείμενο της εκπαίδευσής του.
8. Η εκπαίδευση των κρατουμένων δεν αναστέλλεται σε περίπτωση μεταγωγής ή επιβολής πειθαρχικής ποινής, εκτός αν άλλως ορίζει με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση το αρμόδιο όργανο. Αν επιβληθεί πειθαρχικός περιορισμός κατά τη διάρκεια των σπουδών του συγκεκριμένου κρατουμένου, η έκταση του μέτρου μπορεί να γίνει, τμηματικά και μόνο κατά τη διάρκεια των διακοπών ή αργιών.
9. Οι κρατούμενοι ενθαρρύνονται και διευκολύνονται στην παρακολούθηση εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και φοίτησης σε Ανοικτά Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή της αλλοδαπής.
10. Στον εσωτερικό κανονισμό καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις διεξαγωγής προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης ή και εξειδικευμένης κατάρτισης όπως ΙΕΚ.
11. Οι κρατούμενοι ενθαρρύνονται και διευκολύνονται να συμμετέχουν στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.), τα οποία λειτουργούν σε όλα τα καταστήματα κράτησης όπου υπάρχει ενδιαφέρον από τους κρατούμενους και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό. Το κατάστημα κράτησης οφείλει κατά προτεραιότητα να εξεύρει τους κατάλληλους χώρους. Τα Σ.Δ.Ε. συνιστούν τακτικές δομές εκπαίδευσης ανηλίκων με μόνιμο χαρακτήρα και ολοκληρωμένο κύκλο σπουδών διάρκειας δύο ετών.
Η ιδιότητα του μαθητή διαρκεί καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησής του και παύει με τη λήψη του τίτλου. Προβλεπόμενη συνολική διάρκεια σπουδών είναι τα δύο εννιάμηνα με την παρεμβολή των θερινών διακοπών διάρκειας δυόμισι μηνών, σύμφωνα με το νόμο που ρυθμίζει τη λειτουργία των Σ.Δ.Ε.. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις αδυναμίας τακτικής φοίτησης είναι δυνατή η παράταση του χρόνου αυτού το ανώτερο για ένα επιπλέον εξάμηνο. Κατά τον επιπλέον αυτό χρόνο ο μαθητής συνήθως συμπληρώνει την ελλιπή επίδοσή του με την υποβολή εργασιών κάτω από την καθοδήγηση των διδασκόντων. Με τον γενικό εσωτερικό κανονισμό καθορίζονται οι διαδικασίες εφαρμογής των διατάξεων αυτών, καθώς και οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των εκπαιδευτών.
12. Αριστούχοι όλων των κατηγοριών μπορεί να τελούν σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης.

Άρθρο 34

Σωματική άσκηση και άθληση

1. Για τη διατήρηση της φυσικής και ψυχικής υγείας των κρατουμένων διατίθεται χρόνος δύο τουλάχιστον ωρών καθημερινά για να περιπατούν ή να ασχολούνται με ατομικές ασκήσεις στο προαύλιο του καταστήματος ή σε ανοικτό χώρο προστατευόμενο από τις καιρικές μεταβολές (υπόστεγο) ή και εφόσον είναι δυνατό σε άλλο φυσικό πλαίσιο (κήπος).
2. Για τη σωματική άσκηση των κρατουμένων δημιουργούνται χώροι εσωτερικοί (γυμναστήριο) ή εξωτερικοί (γήπεδα), κατάλληλα διαμορφωμένοι και εξοπλισμένοι για ατομική ή ομαδική άσκηση.

3. Τα προγράμματα άσκησης και άθλησης οργανώνουν και επιβλέπουν γυμναστές. Ο ιατρός του καταστήματος ελέγχει την ικανότητα κάθε κρατούμενου να συμμετάσχει στα εν λόγω προγράμματα.

4. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ύστερα από εισήγηση του Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π., καθορίζονται οι όροι και η διαδικασία για τη διοργάνωση κοινών εκδηλώσεων παιδαγωγικού, ψυχαγωγικού, αθλητικού ή άλλων παρόμοιου χαρακτήρα από κρατούμενους διαφόρων καταστημάτων κράτησης ή τμημάτων τους ή και για την πραγματοποίηση ετήσιων αθλητικών εκδηλώσεων με φορείς εκτός καταστήματος.

Άρθρο 35

Ενημέρωση

1. Κάθε κρατούμενος έχει δικαίωμα να ενημερώνεται με εφημερίδες, περιοδικό, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές. Με ειδική άδεια και για συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς και επιστημονικούς λόγους επιτρέπεται η χρήση του Η/Υ του καταστήματος. Το Συμβούλιο Καταστήματος Κράτησης προσδιορίζει τις λεπτομέρειες άσκησης του εν λόγω δικαιώματος, όπως τόπο, χρόνο και διαδικασία καθώς και την ευχέρεια της χρήσης Η/Υ. Αυτός ο προσδιορισμός δεν μπορεί να εξικνείται σε άσκηση λογοκρισίας με περιορισμό της ενημέρωσης του κρατούμενου. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ρυθμίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις εγκατάστασης συστήματος πρόσβασης στο διαδίκτυο και χρήσης από τους κρατούμενους υπό επίβλεψη για λόγους ασφαλείας.

2. Το Συμβούλιο Καταστήματος Κράτησης, διοργανώνει διαλέξεις σε κρατούμενους από μέλη Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι., επιστημονικών, επαγγελματικών, πολιτιστικών και κοινωνικών φορέων.

3. Ενθαρρύνονται οι ομαδικές συζητήσεις των κρατούμενων με τη συμμετοχή ειδικών επιστημόνων, οι οποίοι τις οργανώνουν και τις διευθύνουν.

4. Η αυτομόρφωση των κρατούμενων ενθαρρύνεται και διευκολύνεται.

5. Κάθε κατάστημα κράτησης παρέχει πρόσβαση σε βιβλιοθήκη, επαρκώς εφοδιασμένη με διδακτικά και ψυχαγωγικά βιβλία και περιοδικά σε υλική ή ηλεκτρονική μορφή, οι δε κρατούμενοι ενθαρρύνονται να τη χρησιμοποιούν.

6. Στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του καταστήματος κράτησης καθορίζονται οι όροι λειτουργίας της βιβλιοθήκης και οι προϋποθέσεις της εκτός καταστήματος προμήθειας βιβλίων από κρατούμενους.

Άρθρο 36

Ψυχαγωγία – Ελεύθερος χρόνος

1. Οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα στην ψυχαγωγία και στη δημιουργική χρήση του ελεύθερου προσωπικού χρόνου.

2. Η ψυχαγωγία των κρατούμενων γίνεται σε κατάλληλα διαμορφωμένο υπαίθριο ή εσωτερικό χώρο του καταστήματος.

3. Οι κρατούμενοι ενθαρρύνονται και διευκολύνονται να συμμετέχουν σε ατομικές ή ομαδικές καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, σε οργάνωση θιάσου, χορωδίας, έκθεσης ζωγραφικής και χειροτεχνημάτων ή και άλλων τεχνών και να παρακολουθούν κινηματογραφικές και άλλες σύγχρονης μορφής προβολές ταινιών.

4. Την οργάνωση και πραγματοποίηση των παραπάνω εκδηλώσεων αναλαμβάνει το Συμβούλιο Καταστήματος Κράτησης, ύστερα από εισήγηση του αρμόδιου φορέα με τη συνδρομή των τοπικών πολιτιστικών φορέων και σε συνεργασία με τους κρατούμενους που εκδηλώνουν σχετική πρωτοβουλία. Οι εκδηλώσεις αυτές δεν πραγματοποιούνται, μόνον εάν το Συμβούλιο Καταστήματος Κράτησης επικαλεστεί αιτιολογημένα ειδικούς λόγους αναφερόμενους στην τάξη και ασφάλεια του καταστήματος.

Άρθρο 37

Άσκηση θρησκευτικών καθηκόντων

1. Η θρησκευτική αγωγή είναι προαιρετική και περιλαμβάνει το δικαίωμα του κρατούμενου να ασκεί τα θρησκευτικά του καθήκοντα και να επικοινωνεί με αναγνωρισμένο εκπρόσωπο του θρησκεύματος ή του δόγματός του. Οι προϋποθέσεις και η διαδικασία άσκησης των παραπάνω δικαιωμάτων καθορίζονται στον εσωτερικό κανονισμό του καταστήματος.
2. Ο κρατούμενος κατά την εισαγωγή του στο κατάστημα μπορεί, αν επιθυμεί, να δηλώσει το θρήσκευμα ή το δόγμα στο οποίο ανήκει.
3. Σε κάθε κατάστημα υπάρχει ναός ή κατάλληλος χώρος στον οποίο, όσοι από τους κρατούμενους επιθυμούν, παρακολουθούν ή συμμετέχουν σε εκδηλώσεις θρησκευτικής λατρείας ή επικοινωνούν με αναγνωρισμένο εκπρόσωπο του θρησκεύματος ή του δόγματός τους.
4. Τα άτομα, που για οποιονδήποτε λόγο επιθυμούν και δεν μπορούν να παρακολουθήσουν εκδηλώσεις θρησκευτικής λατρείας διευκολύνονται να τις παρακολουθούν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.
5. Κρατούμενοι, οι οποίοι βρίσκονται σε ειδικούς χώρους κράτησης ή σε θεραπευτικά καταστήματα, μπορούν να δέχονται επίσκεψη θρησκευτικού λειτουργού για εκπλήρωση θρησκευτικών καθηκόντων.
6. Ο θρησκευτικός λειτουργός ή ο εκπρόσωπος θρησκεύματος ή δόγματος καλείται από το Συμβούλιο Καταστήματος Κράτησης για να εκφράσει τη γνώμη του σε θέματα που άπτονται του λειτουργήματός του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ Α: ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Άρθρο 38

Καθορισμός εργασίας και απασχόλησης

1. Η εργασία ή απασχόληση του κρατούμενου δεν έχει τιμωρητικό ή καταπιεστικό χαρακτήρα. Η διοίκηση υποχρεούται να οργανώσει προγράμματα και να παρέχει θέσεις εργασίας σύμφωνα με το άρθρο 39 παρ. 2 του παρόντος, με ιδιαίτερη μέριμνα για τις γυναίκες.
2. Απαγορεύεται, έπειτα από γνωμάτευση του ιατρού του καταστήματος, η ανάληψη από τον κρατούμενο εργασίας ή απασχόλησης που μπορεί βάσιμα να προκαλέσει σοβαρή και μόνιμη βλάβη στην υγεία του.
3. Όσοι κρατούμενοι επιθυμούν, εντάσσονται σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, κατάρτισης, μαθητείας ή εξειδίκευσης, που βρίσκονται σε λειτουργία. Σε κάθε κατάστημα λειτουργούν τουλάχιστον δύο τέτοια προγράμματα.
4. Το Συμβούλιο Εργασίας Κρατούμενων, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του επόμενου άρθρου, συνεργάζεται με αρμόδιους επαγγελματικούς ή άλλους φορείς της περιοχής του καταστήματος ή άλλους παρεμφερείς κοινωνικούς φορείς για την επαγγελματική εκπαίδευση, κατάρτιση, μαθητεία ή εξειδίκευση των κρατούμενων, την εξεύρεση εργασίας και την ομαλή εκτέλεσή της.
5. Οι κρατούμενοι απασχολούνται σε βοηθητικές εργασίες ή υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση λειτουργικών αναγκών του καταστήματος κράτησης και άλλων δημοσίων κτιρίων ή χώρων, όπως εργασίες καθαριότητας, μαγειρείου, πλυντηρίου, καθαρισμού ή μεταφοράς τροφίμων, κηπουρικές εργασίες κ.λπ.. Η ανάληψη των εργασιών αυτών γίνεται για τουλάχιστον τρίμηνη διάρκεια, με δυνατότητα ανανέωσής της, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 4 του επόμενου άρθρου.

Άρθρο 39

Οργάνωση εργασίας και απασχόλησης μέσα στο κατάστημα

1. Στα καταστήματα κράτησης κάθε κατηγορίας οργανώνονται αγροτικές ή βιοτεχνικές μονάδες εργασίας, κατά το δυνατόν ανάλογες με εκείνες που

υπάρχουν έξω από αυτά και προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις της ελεύθερης αγοράς.

2. Η ανάθεση ή συνέχιση εκτέλεσης των εργασιών ή υπηρεσιών γίνεται κατά προτίμηση σε κρατούμενους στους οποίους προσιδιάζουν οι εργασίες αυτές, όπως από άποψη ηλικίας, φύλου, ικανοτήτων και οι οποίοι παρέχουν βάσιμα εχέγγυα ότι θα τις επιτελούν με ευσυνειδησία και υπευθυνότητα.

3. Σε κάθε κατάσταση λειτουργεί Πενταμελές Συμβούλιο Εργασίας Κρατουμένων. Σε αυτό μετέχουν με δικαίωμα ψήφου ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός, ως πρόεδρος, ο διευθυντής του καταστήματος, ο αρχαιότερος κοινωνικός λειτουργός, ο αρχιφύλακας και ο γεωπόνος της αγροτικής μονάδας ή ο εποπτεύων το χώρο εργασίας ή ο προϊστάμενος τεχνικής υπηρεσίας της βιοτεχνικής μονάδας ή άλλος εξειδικευμένος επιστήμονας. Οι αποφάσεις του Συμβουλίου λαμβάνονται έπειτα από ακρόαση των ενδιαφερόμενων κρατουμένων και προσβάλλονται στο Δικαστήριο έκτισης Ποινών. Η επιλογή, κατανομή και εποπτεία των κρατουμένων, ο προσδιορισμός του ωραρίου και οι λοιποί όροι εργασίας και απασχόλησης για κάθε κρατούμενο γίνονται από το Συμβούλιο Εργασίας Κρατουμένων.

4. Ιδιαίτερα για τις βοηθητικές εργασίες συντάσσεται πίνακας αυτών που επιθυμούν να τις εκτελούν και από αυτόν επιλέγονται εργαζόμενοι κατά χρονολογική σειρά υποβολής αίτησής τους. Παράλειψη προηγούμενης χρονολογικά αίτησης αιτιολογείται ειδικά.

5. Οι κρατούμενοι μπορούν να εργάζονται για δικό τους λογαριασμό ή έπειτα από παραγγελία του Δημοσίου ή φορέα του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή ιδιώτη μέσα στους χώρους κράτησής τους, έπειτα από συνεννόηση του εργοδότη με το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης, εφόσον δεν παραβιάζονται οι όροι ασφάλειας και εύρυθμης λειτουργίας του καταστήματος.

6. Το γενικό πλαίσιο των συναφών με τα παραπάνω θεμάτων καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μετά από πρόταση του Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π.. Οι σχετικές ανά κατάσταση αποφάσεις του Συμβουλίου Εργασίας κοινοποιούνται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Άρθρο 40

Οργάνωση εργασίας και απασχόλησης έξω από το κατάστημα

1. Η εργασία των κρατουμένων έξω από το κατάστημα κράτησης σε βιομηχανικές, αγροτοβιομηχανικές, βιοτεχνικές ή αγροτικές μονάδες ή επιχειρήσεις που ανήκουν στο Δημόσιο ή στον ευρύτερο δημόσιο τομέα ή στον ιδιωτικό τομέα ή σε Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης οργανώνεται από τη διοίκηση των μονάδων ή επιχειρήσεών τους με τη συνεργασία της αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και να υλοποιείται με την εποπτεία της διεύθυνσης του καταστήματος κράτησης.

2. Κρατούμενοι που επιθυμούν να συνεχίσουν την επαγγελματική τους απασχόληση ή για τους οποίους έχει εξευρεθεί εργασία, κατά τα αναφερόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, απασχολούνται στην εργασία αυτή έπειτα από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Εργασίας Κρατουμένων και εφόσον τους χορηγηθεί άδεια ημιελεύθερης διαβίωσης, σύμφωνα με τα άρθρα 57 επόμενα του παρόντος.

3. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των συναρμόδιων Υπουργών καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία ίδρυσης συνεταιρισμών στους οποίους εργάζονται κρατούμενοι.

Άρθρο 41

Αμοιβή εργασίας και απασχόλησης

1. Η εργασία των κρατουμένων που παρέχεται σε μονάδες ή επιχειρήσεις του Δημοσίου ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα έξω από τα καταστήματα κράτησης ή σε αγροτικές, βιοτεχνικές μονάδες ή εργαστήρια μέσα στα καταστήματα,

αμείβεται με χρηματικό ποσό, το ύψος του οποίου καθορίζεται ανά ημέρα ή κατ' αποκοπή ή κατά μονάδα μέτρησης, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανάλογα με το είδος της εργασίας και το βαθμό εξειδίκευσης του εργαζομένου. Για τον προσδιορισμό της αμοιβής εργασίας που παρέχεται σε ιδιωτικές μονάδες ή επιχειρήσεις έξω από τα καταστήματα κράτησης συνεκτιμάται και η νομοθεσία που ισχύει για τους εργαζόμενους γενικά. Το ένα τρίτο της αμοιβής για κρατούμενους εργαζόμενους έξω από τα καταστήματα κράτησης αποδίδεται στο Δημόσιο ως συμμετοχή τους στις δαπάνες διαβίωσης στο κατάστημα και κατατίθεται στο λογαριασμό 'Κεφάλαια Εργασίας Κρατουμένων'. Το αποδιδόμενο αυτό ποσό δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβαίνει ανά ημέρα το ημερομίσθιο ανειδίκευτου εργάτη.

2. Η εργασία των κρατουμένων για δικό τους λογαριασμό ή έπειτα από παραγγελία του Δημοσίου ή φορέα του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή φορέα τοπικής αυτοδιοίκησης ή ιδιώτη μέσα στους χώρους κράτησής τους αμείβεται κατά τα συμφωνούμενα ή συμφωνημένα μεταξύ των δύο μερών τηρουμένης και της εργατικής νομοθεσίας. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθορίζονται οι προϋποθέσεις παροχής της εργασίας αυτής, καθώς και το ποσό της αμοιβής που παρακρατείται και κατατίθεται στα 'Κεφάλαια Εργασίας Κρατουμένων'. Το ποσό αυτό δεν υπερβαίνει τα 300 ευρώ.

3. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μετά από πρόταση των οικείων Συμβουλίων Εργασίας Κρατουμένων, καθορίζονται, ιδίως, ο αριθμός των θέσεων εργασίας σε κάθε κατάστημα κράτησης, ο χαρακτηρισμός των θέσεων με ευεργετικό υπολογισμό ημερών ποινής, καθώς και με αμοιβή κάθε είδους.

4. Τον έλεγχο ως προς την εφαρμογή του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου ασκεί ο κατά τόπον αρμόδιος επιθεωρητής εργασίας.

Άρθρο 42

Ευθύνη κρατουμένων που εργάζονται

1. Εργαλεία ή άλλα κινητά αντικείμενα, που χρησιμοποιούνται από τους κρατούμενους, στη διάρκεια της εργασίας τους, καταμετρούνται και ασφαλιζονται κάθε μέρα μετά το τέλος της εργασίας.

2. Οι κρατούμενοι που εργάζονται υπέχουν αστική, ποινική και πειθαρχική ευθύνη, κατά τις κείμενες διατάξεις, για την με πρόθεση καταστροφή ή ουσιώδη βλάβη των εργαλείων, μηχανημάτων, συσκευών, πρώτων υλών ή άλλων αντικειμένων τα οποία χρησιμοποιούν για την εργασία τους.

Άρθρο 43

Ατομικός Λογαριασμός Κρατουμένων (χρημάτιο)

1. Ο ατομικός λογαριασμός (χρημάτιο) σχηματίζεται από τα χρήματα που έφερε μαζί του ο κρατούμενος, κατά την εισαγωγή του στο κατάστημα, από εμβάσματα σε αυτόν συγγενών του ή τρίτων στη διάρκεια της κράτησής του και από το χρηματικό προϊόν της εργασίας του ή τις συναφείς με την εργασία του ασφαλιστικές παροχές σε χρήμα.

2. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ορίζεται το ύψος του χρηματικού ποσού που παραμένει στο λογιστήριο του καταστήματος, ως άτοκος τρεχούμενος λογαριασμός στη διάθεση του κρατουμένου για αντιμετώπιση τρεχουσών αναγκών του κρατουμένου ή της οικογένειάς του, καταβολή χρηματικής ποινής εκ μετατροπής, καθώς και αποζημίωση του θύματος της αξιόποινης πράξης. Χρηματικό ποσό πέραν του πιο πάνω ορίου κατατίθεται από την υπηρεσία σε έντοκο τραπεζικό λογαριασμό ταμιευτηρίου, χωρίς να μπορεί να κατασχεθεί, εκχωρηθεί, συμψηφισθεί ή εισπραχθεί κατ' άλλον τρόπο, εκτός αν πρόκειται για αποζημίωση λόγω καταστροφής ή ουσιώδους βλάβης με πρόθεση της περιουσίας του καταστήματος κράτησης, μετά από απόφαση του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού. Το ποσό αυτό αποδίδεται στον κρατούμενο κατά την

με οποιονδήποτε τρόπο απόλυσή του από το κατάστημα. Με απόφαση του διευθυντή, ύστερα από εισήγηση του διαχειριστικού οργάνου του καταστήματος, ο κρατούμενος μπορεί να αναλαμβάνει μέρος του εν λόγω ποσού και πριν την απόλυσή του σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, χορήγησης κάθε είδους άδειας, καταβολής χρηματικής ποινής εκ μετατροπής ή προς αποζημίωση του θύματος της αξιόποινης πράξης.

3. Ο κρατούμενος απαγορεύεται να διαθέτει οποιοδήποτε ποσό υπέρ τρίτου κρατουμένου, εκτός αν ο τελευταίος είναι γονέας, τέκνο, σύζυγος ή αδελφός του.

ΤΜΗΜΑ Β: ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΗΜΕΡΩΝ ΠΟΙΝΗΣ ΛΟΓΩ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Άρθρο 44

Προϋποθέσεις και διαδικασία

1. Κρατούμενοι που παρέχουν εργασία οποιασδήποτε μορφής ή απασχολούνται σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης ή αποφοιτούν από ολοκληρωμένους κύκλους σπουδών τυγχάνουν ευεργετικού υπολογισμού ημερών ποινής μετά από πρόταση του Συμβουλίου Εργασίας Κρατουμένων και απόφαση του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού. Για τους μεταξύ αυτών υποδίκους, οι ημέρες που έχουν υπολογισθεί ευεργετικά θα λαμβάνονται υπόψη, μόνο στην περίπτωση καταδίκης τους, από την ημερομηνία έκδοσης της οριστικής καταδικαστικής απόφασης.

2. Ο ευεργετικός υπολογισμός για τους συμμετέχοντες στα προγράμματα συμβουλευτικής υποστήριξης και απεξάρτησης γίνεται με βάση τις ημέρες συμμετοχής τους σε αυτά. Για τα προγράμματα συμβουλευτικής υποστήριξης προϋπόθεση για να ισχύσει ο ευεργετικός υπολογισμός της ποινής αποτελεί η ολοκλήρωση του προγράμματος όπως αυτή βεβαιώνεται από τον υπεύθυνο του προγράμματος. Για τα προγράμματα απεξάρτησης (η ολοκλήρωση των οποίων μπορεί να έπεται της αποφυλάκισης) αρκεί η βεβαίωση παρακολούθησης του υπευθύνου του τμήματος απεξάρτησης που αφορά στο σύνολο των ημερών συμμετοχής του σε πρόγραμμα.

3. Οι γυναίκες που κρατούνται ενώ κυφορούν και εργάζονται κανονικά κατά τους πρώτους μήνες της κύησης και εν συνεχεία αναγκάζονται να διακόψουν την εργασία τους, μπορούν να επωφεληθούν από την άδεια μητρότητας έναν μήνα πριν τον τοκετό και δύο μήνες μετά, κατά την οποία θα εξακολουθεί να ισχύει ο ευεργετικός υπολογισμός των ημερών της ποινής που προσφέρει εργασία.

4. Για τις ειδικές κατηγορίες ασθενών κρατουμένων ισχύει το άρθρο 4 Ν.3904/2010.

5. Το μέτρο του ευεργετικού υπολογισμού ημερών ποινής καταδίκων και υποδίκων για εργασία ή απασχόληση σε προγράμματα ή σπουδές, καθορίζεται ως ακολούθως:

(1) Κάθε ημέρα απασχόλησης υπολογίζεται ως δύο (2) ημέρες εκτιομένης ποινής στις περιπτώσεις:

α) Πάσης φύσεως εργασίας, η οποία εκτελείται σε Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης ή Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Ανηλίκων. Για εργασία σε αγροτική ή κτηνοτροφική μονάδα εφαρμόζονται οι διατάξεις του Προεδρικού Διατάγματος υπ' αριθ. 342/7.12.2000 (ΦΕΚ Α296).

β) Τεχνικής εργασίας πάσης φύσεως, η οποία πραγματοποιείται σε εργαστήριο ή συνεργείο Αγροτικού Καταστήματος Κράτησης ή Αγροτικού Σωφρονιστικού Καταστήματος Ανηλίκων.

γ) Εργασίας, η οποία εκτελείται σε υφαντουργείο ή ραφείο ή τυπογραφείο ή βιβλιοδετείο ή φακελοποιείο ή αρτοποιείο ή στρωματοποιείο οποιουδήποτε καταστήματος κράτησης ή Αγροτικού Σωφρονιστικού Καταστήματος Ανηλίκων ή Ειδικού Καταστήματος Κράτησης Νέων.

δ) Εργασίας μάγειρα, βοηθού μάγειρα, ζαχαροπλάστη ή βοηθού ζαχαροπλάστη, η οποία εκτελείται για Παρασκευή συσσιτίου κρατουμένων ή

παραγωγή γλυκισμάτων σε οποιοδήποτε κατάσταση κράτησης ή Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Ανηλίκων ή Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων.

ε) Εργασίας οικοδόμου, σιδηρουργού, ξυλουργού, βοηθού υδραυλικού, βοηθού ηλεκτρολόγου, ελαιοχρωματιστού, συντηρητού κτιρίου, νοσοκόμου ή βοηθού νοσοκόμου η οποία πραγματοποιείται σε οποιοδήποτε κατάσταση κράτησης ή Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Ανηλίκων ή Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων.

στ) Συμμετοχής σε προγράμματα εκπαίδευσης τρίμηνης τουλάχιστον διάρκειας ή επαγγελματικής κατάρτισης, τα οποία πραγματοποιούνται σε Αγροτικό κατάστημα κράτησης ή Αγροτικό Σωφρονιστικό Κατάστημα Ανηλίκων ή Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων, με ή χωρίς παραγωγική διαδικασία, καθώς και συμμετοχής σε αντίστοιχα προγράμματα με παραγωγική διαδικασία, τα οποία πραγματοποιούνται σε κατάσταση κράτησης εκτός από τα Αγροτικά καταστήματα κράτησης τα Αγροτικά Σωφρονιστικά Καταστήματα Ανηλίκων και τα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων.

ζ) Συμμετοχής σε προγράμματα εκπαίδευσης τρίμηνης τουλάχιστον διάρκειας ή επαγγελματικής κατάρτισης σε παραγωγικά εργαστήρια του Κλειστού Καταστήματος Κράτησης Γυναικών Κορυδαλλού.

η) Φοίτησης των κατά την έννοια του άρθρου 12 Ν.2776/1999 νεαρών κρατουμένων καθ' όλη τη διάρκεια του διδακτικού έτους, μη εξαιρουμένων των αργιών και των διακοπών, σε σχολεία και εκπαιδευτικά ιδρύματα όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, καθώς και σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης.

θ) Όσοι πάσχουν από ημιπληγία ή παραπληγία, σκλήρυνση κατά πλάκας ή έχουν υποβληθεί σε επέμβαση μεταμόσχευσης καρδιάς, ήπατος, νεφρού ή μυελού ή πάσχουν από λοίμωξη HIV, ή πάσχουν από κακοήθη νεοπλασμάτα ή από νεφρική ανεπάρκεια για την οποία γίνεται τακτική αιμοκάθαρση και από φυματίωση κατά τη διάρκεια της θεραπείας της. Το ίδιο ισχύει και α) για κάθε πάθηση που το διαπιστωμένο από υγειονομική επιτροπή ποσοστό αναπηρίας είναι 80% και άνω, β) για τις κρατούμενες μητέρες για όσο διάστημα έχουν μαζί τους τα ανήλικα τέκνα τους. Στις περιπτώσεις αυτές τον ευεργετικό υπολογισμό επικυρώνει ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός μετά από αίτηση του κρατουμένου και πρόταση του Συμβουλίου Εργασίας Κρατουμένων.

(2) Κάθε ημέρα απασχόλησης υπολογίζεται ως μία και τρία τέταρτα (1 και $\frac{3}{4}$) ημέρες εκτισμένης ποινής στις περιπτώσεις:

α) εργασίας πάσης φύσεως, πλην των αναφερομένων στο εδάφ. (1) αυτής της παραγράφου, η οποία πραγματοποιείται σε εργαστήριο ή συνεργείο φυλακής ή Ειδικού Καταστήματος Κράτησης Νέων.

β) Εργασίας καθαριστού, κουρέα, βοηθού αποθηκάρου, πλύντου, καθώς και κάθε φύσεως τεχνικής εργασίας πλην των αναφερομένων στο εδάφ. (1) αυτής της παραγράφου, η οποία εκτελείται σε οποιοδήποτε κατάσταση κράτησης ή Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων.

γ) Εργασίας αγγελιοφόρου, τραπεζοκόμου, καθώς και εργασίας σε καφενείο ή πρατήριο οποιοσδήποτε κατάσταση κράτησης ή Ειδικού Καταστήματος Κράτησης Νέων.

δ) Συμμετοχής σε επιμορφωτικά η εκπαιδευτικά προγράμματα τρίμηνης τουλάχιστον διάρκειας ή σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης χωρίς παραγωγική διαδικασία, πλην των αναφερομένων στο εδάφ. (1.) αυτής της παραγράφου, που πραγματοποιούνται σε οποιοδήποτε κατάσταση κράτησης.

ε) Φοίτησης ενηλίκων κρατουμένων σε Σχολεία και Εκπαιδευτικά Ιδρύματα όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης καθώς και σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης.

(3) Κάθε ημέρα απασχόλησης υπολογίζεται ως μία και μισή (1 και $\frac{1}{2}$) ημέρα εκτισμένης ποινής στην περίπτωση βοηθητικής εργασίας πάσης φύσεως, πλην των αναφερομένων στα εδάφ. (1) και (2) αυτής της παραγράφου 6. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ύστερα από γνώμη του Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π.

καθορίζονται οι ειδικότερες ρυθμίσεις του ευεργετικού υπολογισμού ημερών ποινής για καταδίκους και υποδίκους.

7. Στις περιπτώσεις στ', ζ, η' της παραγράφου 5 (1), η προσμέτρηση του ευεργετικού υπολογισμού γίνεται ανά μήνα ή τρίμηνο λειτουργίας του Σχολείου, έτσι ώστε να αποφυλακίζονται ή να τυγχάνουν άλλων μέτρων όσοι τεκμηριώνουν το δικαίωμα.

8. Ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός μπορεί με αιτιολογημένη απόφασή του: α) να μην επιτρέψει τον ευεργετικό υπολογισμό των ημερών ποινής λόγω εργασίας των τριών τελευταίων μηνών εν όλω ή εν μέρει, αν ο κρατούμενος τιμωρήθηκε πειθαρχικά κατά τη διάρκεια του αντίστοιχου χρονικού διαστήματος, κατά τα προβλεπόμενα από το άρθρο 67 του παρόντος κώδικα ή β) να ανακαλέσει εν όλω ή εν μέρει προηγούμενες αποφάσεις του για ευεργετικό υπολογισμό ημερών ποινής, οι οποίες εκδόθηκαν μέσα στους προηγούμενους έξι μήνες, αν ο κρατούμενος τιμωρήθηκε πειθαρχικά. Τα παραπάνω ισχύουν και για τις ειδικές περιπτώσεις του άρθρου 4 Ν.3904/2010. Κατά των αποφάσεων αυτών επιτρέπεται προσφυγή στο δικαστήριο έκτισης ποινών μέσα σε δέκα ημέρες από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης.

ΤΜΗΜΑ Γ: ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Άρθρο 45

Υποχρέωση ασφάλισης κατά κινδύνου ατυχήματος

Κρατούμενοι που εργάζονται σε θέσεις, όπως αυτές κάθε φορά ορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή παρακολουθούν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης μέσα ή έξω από το κατάστημα κράτησης υπάγονται στην ασφάλιση του Ι.Κ.Α. ή του ασφαλιστικού του φορέα κατά του κινδύνου του ατυχήματος, σύμφωνα με την περί ασφάλισης ισχύουσα νομοθεσία.

Άρθρο 46

Παροχές σε είδος

Οι παροχές υγειονομικού και φαρμακευτικού χαρακτήρα σε είδος χορηγούνται από το κατάστημα κράτησης, εφόσον δεν προβλέπεται η χορήγηση αντίστοιχων παροχών από το Ι.Κ.Α. ή από τον οικείο ασφαλιστικό φορέα.

Άρθρο 47

Παροχές σε χρήμα

Οι παροχές σε χρήμα κατατίθενται στον ατομικό λογαριασμό του κρατουμένου και διατίθενται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 43 του παρόντος.

Άρθρο 48

Υπόχρεοι για την καταβολή εισφορών

1. Σε περίπτωση που ο κρατούμενος εργάζεται σε ιδιωτικές μονάδες ή επιχειρήσεις εκτός καταστήματος κράτησης, οι εισφορές της ασφάλισης του Ι.Κ.Α. βαρύνουν τον εργαζόμενο κρατούμενο και τον εργοδότη.

2. Με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, έπειτα από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ι.Κ.Α., καθορίζεται το ύψος της εισφοράς των ανωτέρω κρατουμένων που εργάζονται και αυξομειώνεται το ύψος της εργοδοτικής εισφοράς, είτε γενικά είτε κατά κατηγορία επιχειρήσεων ή εργαζομένων. Με όμοιες υπουργικές αποφάσεις μπορεί ειδικότερα να ρυθμίζεται κάθε ζήτημα σχετικό με τον υπολογισμό, το χρόνο και τον τρόπο καταβολής των υπέρ του Ι.Κ.Α. ασφαλιστικών εισφορών. Μέχρι την έκδοση τέτοιων αποφάσεων ισχύουν τα οριζόμενα στην ασφαλιστική νομοθεσία.

3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Οικονομικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού

καθορίζονται ειδικές ρυθμίσεις που αφορούν στις ασφαλιστικές και συνταξιοδοτικές εκκρεμότητες των κρατουμένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Άρθρο 49

Σκοπός και μέσα πραγμάτωσης της επικοινωνίας

1. Η τακτική και απρόσκοπτη επικοινωνία του κρατουμένου με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον αποσκοπεί στην ομαλή διαβίωσή του στο κατάστημα και την ταχύτερη προσαρμογή του στην κοινωνική ζωή μετά την απόλυση του.
2. Η εν λόγω επικοινωνία πραγματοποιείται ιδίως με: α) την υποδοχή επισκεπτών, β) την ανταλλαγή επιστολών, γ) την τηλεφωνική επικοινωνία, δ) τις άδειες εξόδου από το κατάστημα και ε) τους θεσμούς ημιελεύθερης διαβίωσης των κρατουμένων.

Άρθρο 50

Επισκέψεις

1. Κάθε κρατούμενος δικαιούται να δέχεται τουλάχιστον δύο φορές την εβδομάδα επισκέψεις συγγενών διάρκειας το λιγότερο μιας ώρας, καθώς και επισκέψεις του συνηγόρου του, του επιμελητή ανηλίκων και του επιμελητή κοινωνικής αρωγής, χωρίς αριθμητικό ή χρονικό περιορισμό, με την επιφύλαξη της παραγράφου 6 του παρόντος άρθρου.
2. Το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης μπορεί, από δική του πρωτοβουλία ή μετά από γραπτή ή προφορική πρόταση της κοινωνικής υπηρεσίας ή μετά από αίτημα κρατουμένου, να επιτρέπει την επίσκεψη και άλλων ατόμων ή συλλόγων, που εκτιμάται ότι δεν θα ασκήσουν δυσμενή επίδραση στον κρατούμενο. Εκπρόσωποι κοινωνικών φορέων, μέλη επιστημονικών εταιριών, πολιτιστικών, θρησκευτικών ή άλλων συλλόγων επισκέπτονται κρατούμενους ύστερα από άδεια του Συμβουλίου καταστήματος κράτησης. Το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης ενημερώνει σχετικά τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η κοινωνική υπηρεσία του καταστήματος μεριμνά για τη διατήρηση των δεσμών του κρατουμένου με την οικογένειά του ή για τη δημιουργία θετικών διαπροσωπικών σχέσεων και με τρίτα πρόσωπα. Η άρνηση του κρατουμένου να δεχθεί τους παραπάνω επισκέπτες δεν αποτελεί στοιχείο δυσμενούς για αυτόν κρίσης.
3. Οι επισκέψεις πραγματοποιούνται σε ειδικό κατάλληλο χώρο του καταστήματος στον οποίο υπάρχει μόνον οπτικός έλεγχος. Οι επισκέψεις συζύγων και τέκνων των κρατουμένων πραγματοποιούνται σε ιδιαίτερο κατάλληλο χώρο του καταστήματος.
4. Κάθε κρατούμενος δικαιούται να δέχεται μία φορά το δεκαπενθήμερο επισκέψεις του/της συζύγου ή συντρόφου του/της του ή/και συγγενών α' βαθμού, διάρκειας το λιγότερο δύο ωρών, σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο του καταστήματος που να διασφαλίζει την ιδιωτικότητα της συνάντησης και στον οποίο δεν υπάρχει οπτικός έλεγχος. Ο έλεγχος των επισκεπτών για λόγους ασφαλείας, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια ρυθμίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό του καταστήματος.
5. Η επικοινωνία συνηγόρων με τους εντολείς τους κρατουμένους γίνεται χωρίς παρεμβολή οποιουδήποτε εμποδίου μεταξύ των δύο προσώπων.
6. Ο μέγιστος αριθμός των επισκέψεων, η διάρκεια και ο τρόπος επικοινωνίας, ο έλεγχος των επισκεπτών για λόγους ασφαλείας, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια ρυθμίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό του καταστήματος.
7. Σε περίπτωση απαγόρευσης ή περιορισμού ή μη πραγματοποίησης των επισκέψεων, κάθε κρατούμενος μπορεί να προσφύγει στον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό.

8. Σε αλλοδαπούς κρατούμενους παρέχονται όλες οι δυνατές διευκολύνσεις για να επικοινωνούν με τους διπλωματικούς ή προξενικούς εκπροσώπους του κράτους του οποίου φέρουν την υπηκοότητα ή με άλλα πρόσωπα τα οποία, κατά την κρίση του Συμβουλίου καταστήματος κράτησης, συμβάλλουν στην εξοάλυνση των ειδικών προβλημάτων που δημιουργούνται από την κράτησή τους. Οι κρατούμενοι που προέρχονται από κράτη τα οποία δεν έχουν διπλωματικούς ή προξενικούς εκπροσώπους στη χώρα, καθώς και οι πρόσφυγες και οι απάτριδες, μπορούν να απευθύνονται στο διπλωματικό εκπρόσωπο του κράτους το οποίο έχει αναλάβει τα συμφέροντά τους ή σε οποιαδήποτε άλλη εθνική αρχή ή σε διεθνή οργάνωση της οποίας η αποστολή είναι να υπερασπίζεται τα συμφέροντα αυτά.

Άρθρο 51

Τηλεφωνική επικοινωνία, ηλεκτρονική επικοινωνία, τηλεγραφήματα, επιστολές

1. Κάθε κρατούμενος επικοινωνεί με τηλέφωνο που βρίσκεται σε κοινόχρηστο, οπτικά ελεγχόμενο χώρο του καταστήματος. Απαγορεύεται η χρήση και κατοχή κινητών τηλεφώνων. Με απόφαση του Συμβουλίου καταστήματος κράτησης καθορίζονται οι ειδικότεροι όροι επικοινωνίας με τα επαρκή σε αριθμό κοινόχρηστα τηλέφωνα, καθώς και οι περιπτώσεις επικοινωνίας με άτομα τα οποία δεν έχουν δικαίωμα επίσκεψης.
2. Κάθε υπόδικος δικαιούται να επικοινωνεί τηλεφωνικά με το δικηγόρο του χωρίς αριθμητικό περιορισμό.
3. Κάθε κατάδικος δικαιούται να επικοινωνεί τηλεφωνικά με το δικηγόρο του χωρίς αριθμητικό περιορισμό το τελευταίο δεκαήμερο πριν από σχετική με αυτόν δίκη.
4. Δεν τίθεται περιορισμός στην αποστολή τηλεγραφημάτων ή επιστολών που πραγματώνουν τους σκοπούς της διάταξης του άρθρου 49 παράγραφος 1 του παρόντος κώδικα.
5. Το περιεχόμενο των επιστολών και της τηλεφωνικής και κάθε άλλης μορφής τηλεπικοινωνιακής ανταπόκρισης ή επικοινωνίας κατά το άρθρο 19 του Συντάγματος δεν ελέγχεται. Σε περίπτωση που το επιβάλλουν λόγοι εθνικής ασφάλειας ή προς διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων, το περιεχόμενο αυτό μπορεί να ελεγχθεί υπό τις εγγυήσεις που ορίζει ο νόμος.
6. Οι κρατούμενοι επικοινωνούν με δική τους δαπάνη, αν όμως δεν έχουν τη δυνατότητα αυτή, η σχετική δαπάνη μπορεί να καλύπτεται από την υπηρεσία.
7. Σε χώρο του καταστήματος προσιτό στους κρατούμενους τοποθετείται ταχυδρομικό κιβώτιο των Ελληνικών Ταχυδρομείων. Η διεύθυνση του καταστήματος φροντίζει αμέσως για την έγκαιρη αποστολή και παραλαβή τηλεγραφημάτων ή συστημένων επιστολών ή δεμάτων από και προς κρατούμενους.
8. Σε περίπτωση απαγόρευσης, περιορισμού της στέρησης των δυνατοτήτων επικοινωνίας των κρατουμένων κατά τις προηγούμενες διατάξεις, κάθε κρατούμενος μπορεί να προσφύγει στον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό, κατά τις προϋποθέσεις του νόμου 2225/1994.
9. Κάθε κρατούμενος έχει δικαίωμα πρόσβασης στο διαδίκτυο και στα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας. Η ηλεκτρονική επικοινωνία μπορεί να περιοριστεί και το περιεχόμενό της να ελεγχθεί, υπό τις εγγυήσεις που ορίζει ο νόμος, όταν το επιβάλλουν λόγοι εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Τους όρους και τη διαδικασία ενεργοποίησης της παρούσας διάταξης καθορίζει απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μετά από γνώμη της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων.

Άρθρο 52

Άδειες των κρατουμένων

1. Στους κρατούμενους χορηγούνται τακτικές, έκτακτες και εκπαιδευτικές άδειες απουσίας από τα καταστήματα κράτησης, σύμφωνα με τις επόμενες διατάξεις.

2. Ο χρόνος των αδειών θεωρείται χρόνος έκτισης της ποινής.
3. Από την εφαρμογή των ρυθμίσεων που ακολουθούν εξαιρούνται κρατούμενοι στους οποίους έχουν επιβληθεί μέτρα ασφαλείας κατά το άρθρο 69 του Ποινικού Κώδικα.
4. Μόνη η ιδιότητα του αλλοδαπού, του αστέγου ή του στερουμένου οικογενείας δεν αποκλείει τη χορήγηση αδειάς. Ειδικοί περιοριστικοί όροι μπορεί να τεθούν στις παραπάνω κατηγορίες από το αρμόδιο όργανο.
5. Η χορήγηση άδειας γίνεται με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του αρμόδιου οργάνου εντός 40 ημερών. Νέα αίτηση για χορήγηση τακτικής ή εκπαιδευτικής άδειας δεν επιτρέπεται πριν παρέλθουν δύο μήνες από την ημερομηνία υποβολής της πρώτης αίτησης. Ως ειδικά αιτιολογημένη απόφαση νοείται αυτή που αναφέρει και στοιχειοθετεί κάθε νομική προϋπόθεση ξεχωριστά.
6. Σε περίπτωση δεύτερης συνεχόμενης απόρριψης της αίτησης για χορήγηση αδειάς, ο κρατούμενος δικαιούται να προσφύγει στο Δικαστήριο Έκτισης Ποινών ως Συμβούλιο, μέσα σε δέκα ημέρες από την κοινοποίηση σε αυτόν της απορριπτικής απόφασης.
7. Η άδεια μπορεί να ανακληθεί όταν ο κρατούμενος παραβιάσει τους όρους υπό τους οποίους χορηγήθηκε ή διωχθεί για αξιόποινη πράξη τουλάχιστον σε βαθμό πλημμελήματος. Η παράγραφος 5 του άρθρου 110, καθώς και η παράγραφος 2 του άρθρου 107 του Ποινικού Κώδικα εφαρμόζονται αναλόγως.
8. Κρατούμενος που δεν επιστρέφει στο κατάστημα κράτησης μετά τη λήξη ή ανάκληση χορηγηθείσας αδειάς, χωρίς να έχει προβεί σε έγκαιρη και ακριβή ενημέρωση και παραδεκτή δικαιολόγηση προς την υπηρεσία του καταστήματος, δεν δικαιούται νέα τακτική ή εκπαιδευτική άδεια πριν από την πάροδο ενός έτους από την επιστροφή ή σύλληψή του.

Άρθρο 53

Τακτικές άδειες - Προϋποθέσεις

1. Οι τακτικές άδειες χορηγούνται εφόσον: (1) Ο κατάδικος έχει εκτίσει το ένα πέμπτο της ποινής του χωρίς ευεργετικό υπολογισμό ημερών ποινής λόγω εργασίας και η κράτηση έχει διαρκέσει τουλάχιστον τρεις μήνες. Σε περίπτωση έκτισης ποινής ισόβιας κάθειρξης, η κράτηση πρέπει να έχει διαρκέσει τουλάχιστον οκτώ έτη. Αν στον κατάδικο έχουν επιβληθεί περισσότερες ποινές κατά της ελευθερίας και δεν έχει γίνει προσμέτρηση τους σε μια συνολική ποινή, κατά το άρθρο 94 του Ποινικού Κώδικα, για τον υπολογισμό της ποινής που έχει εκτιθεί κατά την έννοια της παρούσας διάταξης, λαμβάνεται υπόψη το άθροισμα των επί μέρους ποινών. Σε περίπτωση ποινικού σωφρονισμού, απαιτείται ανήλικος ή νεαρός ενήλικος κατάδικος να έχει εκτίσει το ένα τρίτο τουλάχιστον του κατώτατου ορίου που έχει ορισθεί.

Σε περίπτωση που ο κατάδικος αυτός εκτίει ποινή ισόβιας κάθειρξης, η κράτηση του πρέπει να έχει διαρκέσει τουλάχιστον δέκα έτη. Αν στον κατάδικο έχουν επιβληθεί περισσότερες ποινές κατά της ελευθερίας και δεν έχει γίνει προσμέτρηση τους σε μια συνολική ποινή, κατά το άρθρο 94 του Ποινικού Κώδικα, για τον υπολογισμό της ποινής που έχει εκτιθεί κατά την έννοια της παρούσας διάταξης, λαμβάνεται υπόψη το άθροισμα των επί μέρους ποινών. Σε περίπτωση ποινικού σωφρονισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων απαιτείται ο ανήλικος ή νεαρός ενήλικος κατάδικος να έχει παραμείνει στο κατάστημα για χρονικό διάστημα ίσο με το ένα πέμπτο της ποινής που του έχει επιβληθεί και η κράτηση να έχει διαρκέσει τουλάχιστον τρεις μήνες.

(2) Δεν εκκρεμεί κατά του καταδίκου ποινική διαδικασία για αξιόποινη πράξη σε βαθμό κακουργήματος που να αποτελεί λόγο κράτησης. (3) Εκτιμάται ότι δεν υπάρχει κίνδυνος τελέσεως, κατά τη διάρκεια της άδειας, νέων εγκλημάτων. (4) Συντρέχουν λόγοι που δικαιολογούν την προσδοκία ότι δεν υπάρχει κίνδυνος φυγής και ότι ο κρατούμενος δε θα κάνει κακή χρήση της άδειάς του. (5) Για να διαπιστωθεί αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των προτάσεων (3) και (4) συνεκτιμώνται ιδίως: α) η προσωπικότητα του κατάδικου και η εν γένει συμπεριφορά του μετά την τέλεση της πράξης, κατά τη διάρκεια, της κράτησης, σε συνδυασμό με το άρθρο 65 παράγραφος 3 του

παρόντος κώδικα και κατά τη διάρκεια των αδειών, που ενδεχομένως του έχουν ήδη χορηγηθεί, β) η ατομική, επαγγελματική και κοινωνική κατάσταση του ιδίου και της οικογένειάς του, καθώς και οι τυχόν οικογενειακές του υποχρεώσεις, γ) η ωφέλεια, την οποία μπορεί να έχει για την προσωπικότητα του καταδίκου και τη μελλοντική του εξέλιξη η λήψη μέτρων για τη σταδιακή επάνοδο του σε καθεστώς πλήρους ελευθερίας. δ) Κατόπιν ειδικά αιτιολογημένης απόφασης του Συμβουλίου μπορεί να τεθεί ερώτημα σε Επιτροπή Εμπειρογνωμόνων, η οποία συγκροτείται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην αρχή κάθε έτους, προκειμένου να δοθεί άδεια σε υπότροπους κρατούμενους για ιδιαίτερα σοβαρά εγκλήματα που εμφανίζουν σοβαρή πιθανότητα περαιτέρω υποτροπής. Στις περιπτώσεις αυτές, μετά τη γνώμη της Επιτροπής Εμπειρογνωμόνων μπορεί να τίθενται ειδικοί όροι διαβίωσης κατά την περίοδο της άδειας. Η θετική απόφαση για χορήγηση άδειας διαβιβάζεται αμελλητί στις αρμόδιες Υπηρεσίες της ΕΛΑΣ για την ηλεκτρονική καταχώρησή της και στον αρμόδιο Εισαγγελέα, προκειμένου να δύναται να τεθεί ο αδειούχος υπό την εποπτεία των επιμελητών κοινωνικής αρωγής.

2. Η τακτική άδεια χορηγείται από το Συμβούλιο του άρθρου 68 παράγραφος 1 του παρόντος μετά από αίτηση του καταδίκου. Κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου καλείται αυτός, καθώς και οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο για την παροχή των αναγκαίων διευκρινίσεων.

Άρθρο 54

Ειδικότερη διαδικασία χορήγησης τακτικών αδειών

1. Η τακτική άδεια διαρκεί από μία έως έξι ημέρες, στις οποίες συνυπολογίζονται οι Κυριακές και οι αργίες, επί ανηλίκων δε από μία έως δέκα ημέρες. Εφόσον ο κατάδικος έχει ήδη εκτίσει με οποιονδήποτε τρόπο τα δύο πέμπτα (2/5) της ποινής του, και σε περίπτωση ποινής ισόβιας κάθειρξης δώδεκα έτη, η διάρκεια της άδειας μπορεί να αυξάνεται έως τις οκτώ ημέρες, οι οποίες υπολογίζονται όπως ορίζεται στο προηγούμενο εδάφιο επί ανηλίκων και νεαρών ενηλίκων δε έως δώδεκα ημέρες. Η συνολική διάρκεια των αδειών ενός καταδίκου δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις πενήντα ημέρες το έτος, επί ανηλίκων δε τις εξήντα ημέρες.

Στους καταδίκους, οι οποίοι λαμβάνουν τακτική άδεια και δηλώνουν τόπο μετάβασης που απέχει από το κατάστημα κράτησής τους πέραν των τριακοσίων χιλιομέτρων ή κατοικούν σε νησιά που αντιμετωπίζουν συγκοινωνιακές δυσχέρειες, χορηγείται, με ειδικώς αιτιολογημένη απόφαση του διευθυντή του καταστήματος κράτησης, επιπλέον μία ημέρα για τη μετάβαση και μία ημέρα για την επιστροφή τους, οι οποίες δεν υπολογίζονται στη συνολική διάρκεια αδειών κάθε έτους.

2. Μεταξύ δύο αδειών μεσολαμβάνουν τουλάχιστον δύο μήνες από την έναρξη της προηγούμενης άδειας και λαμβάνεται μέριμνα να μη συμπίπτει η άδεια με την ημερομηνία δίκης.

3. Στον κατάδικο στον οποίο χορηγείται άδεια μπορεί να επιβληθούν περιοριστικοί όροι, ιδίως ως προς τον τόπο διαμονής του και τον τρόπο διαβίωσής του. Αν πρόκειται για έφηβο, η άδεια μπορεί να εξαρτηθεί και από τον όρο, ότι κατά την έξοδό του από το κατάστημα και την επιστροφή του θα συνοδεύεται από το γονέα ή το άτομο που ασκεί την επιμέλειά του ή από το πλησιέστερο συγγενικό του πρόσωπο. Ο κατάδικος που βρίσκεται σε άδεια υποχρεούται να παρουσιαστεί χωρίς καθυστέρηση στο αστυνομικό τμήμα του τόπου διαμονής του.

4. Οι δαπάνες μετάβασης και επιστροφής του καταδίκου που έχει λάβει άδεια βαρύνουν τον ίδιο. Αλλά αν αδυνατεί να καταβάλλει τη δαπάνη του ταξιδιού, ταξιδεύει δωρεάν με δημόσια μεταφορικά μέσα, με μέριμνα της διεύθυνσης του καταστήματος.

5. Πριν από τη χρήση της άδειας ο κατάδικος δηλώνει την ακριβή διεύθυνση διαμονής του και αποδεικνύει ότι είναι εξασφαλισμένη η διαβίωσή του κατά τη διάρκεια της άδειας.

6. Μετά την επιστροφή από την άδεια ο έλεγχος προκειμένου να διαπιστωθεί ενδοσωματική απόκρυψη απαγορευμένων ειδών διεξάγεται από γιατρό και με ακτινογραφία ή υπερηχογράφημα, εφόσον κριθεί απολύτως αναγκαίο.
7. Οι συχνές μεταγωγές κρατούμενου δεν παρακωλύουν τη χορήγηση αδειών, καθώς αυτές συνοδεύονται από πλήρως ενημερωμένο φάκελο.
8. Η χορήγηση αδειών δεν εξαρτάται από το υπόλοιπο της ποινής ή από τις πολιτικές, ιδεολογικές, φιλοσοφικές, κοινωνικές αντιλήψεις των κρατούμενων.

Άρθρο 55

Έκτακτες άδειες

1. Κάθε κρατούμενος δικαιούται να λάβει έκτακτη άδεια εξόδου κατ' ανώτατο όριο 24 ωρών, έστω και αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση τακτικής άδειας.
2. Η έκτακτη άδεια χορηγείται με απόφαση του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού προς εκπλήρωση οικογενειακών, επαγγελματικών, διοικητικών όπως έκδοση ταξιδιωτικού εγγράφου ή άλλων έκτακτων και απρόβλεπτων εξαιρετικού χαρακτήρα αναγκών του κρατούμενου. Την έκτακτη άδεια μπορεί να χορηγήσει προσωπικά και ο διευθυντής του καταστήματος, ο οποίος ενημερώνει αμέσως τον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό, μόνο: α) για κηδεία συζύγου ή συγγενούς μέχρι και δευτέρου βαθμού, β) για επίσκεψη σε σύζυγο ή συγγενή μέχρι και δευτέρου βαθμού σε κατεπείγουσες κρίσιμες καταστάσεις της υγείας τους και γ) για εξαιρετικές περιπτώσεις αναγνώρισης θετικών δράσεων του κρατούμενου, όπως συμμετοχή σε καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, βραβεύσεις.
3. Η έκτακτη άδεια σε χρεοφειλέτες χορηγείται με απόφαση του Προέδρου Πρωτοδικών του τόπου κράτησης για τους λόγους που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού.
4. Με την ίδια απόφαση καθορίζεται αν συντρέχει λόγος ασφαλούς συνοδείας κατά τη διάρκεια της άδειας.

Άρθρο 56

Εκπαιδευτικές άδειες

1. Η εκπαιδευτική άδεια χορηγείται για τη φοίτηση κρατούμενων σε σχολές όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, εφόσον στην περιοχή φοίτησης λειτουργεί αντίστοιχο προς την κατηγορία στην οποία ανήκουν οι ενδιαφερόμενοι κατάστημα κράτησης. Η άδεια χορηγείται υπό το Συμβούλιο του άρθρου 68 παράγραφος 1 του παρόντος με τις προϋποθέσεις και κατά τη διαδικασία του άρθρου 53 παράγραφος 1 περίπτωση 3 του παρόντος. Για μεν τους υποδίκους απαιτείται και η σύμφωνη γνώμη του δικαστικού οργάνου που διέταξε την προσωρινή κράτηση ή ενώπιον του οποίου εκκρεμούν, για δε τους χρεοφειλέτες και η σύμφωνη γνώμη του Προέδρου Πρωτοδικών του τόπου κράτησης. Η διάταξη του άρθρου 54 παράγραφος 3 του παρόντος εφαρμόζεται ανάλογα. Σε κάθε περίπτωση η άδεια χορηγείται εντός ευλόγου χρόνου, προκειμένου να μπορεί να ανταποκριθεί στις εκπαιδευτικές του υποχρεώσεις ο κρατούμενος.
2. Δεν χορηγείται εκπαιδευτική άδεια για σπουδές σε εκπαιδευτικό ίδρυμα κατώτερης βαθμίδας από αυτό στο οποίο έχει ήδη σπουδάσει ο ενδιαφερόμενος, εκτός αν υπάρχει ειδικός εκπαιδευτικός λόγος για το αντίθετο που θα επιδράσουν θετικά στην επαγγελματική του κατάσταση.
3. Κατά το χρόνο της εκπαιδευτικής άδειας ο κρατούμενος διαμένει στο παραπάνω κατάστημα ή σε Κατάστημα ή Τμήμα Ημιελεύθερης Διαβίωσης. Στην απόφαση που χορηγεί την άδεια ορίζονται οι αναγκαίες για την υλοποίησή της λεπτομέρειες και προϋποθέσεις και ιδιαίτερα: α) το εκπαιδευτικό ίδρυμα φοίτησης, β) οι ημέρες και οι ώρες απουσίας του αδειούχου κατά τις ανάγκες του οικείου εκπαιδευτικού προγράμματος, γ) η ολική ή μερική απαλλαγή του αδειούχου από υποχρεώσεις του προγράμματος λειτουργίας του καταστήματος για τη διευκόλυνση της μελέτης του.

4. Ειδικά στους σπουδαστές δημόσιας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στην οποία δεν είναι υποχρεωτική η παρακολούθηση των μαθημάτων, μπορεί η χορηγούμενη εκπαιδευτική άδεια απουσίας να περιορίζεται μόνο κατά τις περιόδους των εξετάσεων και μέχρι 15 ημέρες ανά εξεταστική περίοδο. Στις περιπτώσεις αυτές το αρμόδιο όργανο μπορεί κατά παρέκκλιση των ορισμών της παραγράφου 2 του άρθρου 52 του παρόντος να υπολογίσει μόνον ένα μέρος του χρόνου των αδειών ως χρόνο έκτισης της ποινής, αν συντρέχει μία ή περισσότερες από τις προϋποθέσεις, που αναφέρονται στην επόμενη παράγραφο, για την ανάκληση της εκπαιδευτικής αδειάς, έστω κι αν αυτή δεν έγινε. Το ίδιο ισχύει για όσους παρακολουθούν «κατ' οίκον» μαθήματα στα καταστήματα κράτησης, προκειμένου να δώσουν εξετάσεις στο Λύκειο.

5. Η εκπαιδευτική άδεια λήγει με την ολοκλήρωση της φοίτησης του κρατουμένου. Με απόφαση του αρμόδιου οργάνου, ύστερα από εισήγηση του κοινωνικού λειτουργού ή του εγκληματολόγου, όταν αυτό είναι δυνατό, η εκπαιδευτική άδεια μπορεί να ανακληθεί αν: α) ο αδειούχος τιμωρηθεί για πειθαρχικά παραπτώματα των κατηγοριών α' και θ' του άρθρου 66 του παρόντος ή β) η συνέχιση της άδειας δημιουργεί σοβαρές υπόνοιες για τέλεση νέων εγκλημάτων ή γ) ο κρατούμενος κάνει κακή χρήση της άδειας. Ως κακή χρήση της άδειας θεωρείται ιδίως η πλημμελής παρακολούθηση ή η κακή επίδοση στις σπουδές του.

6. Κρατούμενοι που κάνουν χρήση εκπαιδευτικής άδειας επιδοτούνται κατά τη διάρκειά της από τα Κεφάλαια Εργασίας Κρατουμένων. Το ύψος της επιδότησης καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Οικονομικών και καλύπτει τουλάχιστον τα απολύτως αναγκαία έξοδά τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΚΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Άρθρο 57

Ημιελεύθερη διαβίωση

1. Σκοπός του θεσμού της ημιελεύθερης διαβίωσης είναι η καθημερινή έξοδος των καταδικών από τα καταστήματα κράτησης για επαγγελματικούς, εκπαιδευτικούς, οικογενειακούς και κοινωνικούς λόγους, ώστε να αντιμετωπίζονται σοβαρές ανάγκες των ιδίων και προσώπων που εξαρτώνται από αυτούς και να επιτυγχάνεται η σταδιακή επάνοδός τους σε καθεστώς πλήρους ελευθερίας.

2. Η ημιελεύθερη διαβίωση εκτίεται στα αγροτικά καταστήματα κράτησης, στην Κεντρική Αποθήκη Υλικού Φυλακών ή στα τμήματα και χώρους των λοιπών καταστημάτων κράτησης που διατίθενται για κρατουμένους οι οποίοι λαμβάνουν τακτικές και εκπαιδευτικές άδειες.

3. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού ορίζονται άλλες κτιριακές εγκαταστάσεις που διατίθενται από φορείς του δημοσίου ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή από νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου κοινωφελούς χαρακτήρα για τη διαμονή κρατουμένων οι οποίοι υπάγονται σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης.

Άρθρο 58

Άδεια για ημιελεύθερη διαβίωση

1. Άδεια για ημιελεύθερη διαβίωση χορηγείται σε καταδικούς που επιθυμούν να προσφέρουν κοινωφελή εργασία ή να συνεχίσουν την προηγούμενη επαγγελματική απασχόλησή τους ή για τους οποίους υπάρχει ή έχει εξευρεθεί εργασία έξω από το κατάστημα κράτησης σε δημόσιο, δημοτικό ή ιδιωτικό φορέα ή θέση σε εγκεκριμένο πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης ή έχουν σοβαρές οικογενειακές και κοινωνικές υποχρεώσεις για την άσκηση της γονικής μέριμνας ανήλικων τέκνων ή τη φροντίδα ατόμων με αναπηρία ή αντιμετωπίζουν οι ίδιοι προβλήματα αυτοεξυπηρέτησης λόγω αναπηρίας ή

σπουδάζουν σε εκπαιδευτικό ίδρυμα που ανήκει σε βαθμίδα ανώτερη από αυτά που λειτουργούν εντός των καταστημάτων κράτησης, κατά τα οριζόμενα στον παρόντος κώδικα.

2. Η άδεια για ημιελεύθερη διαβίωση χορηγείται εφόσον: (α) ο κατάδικος λαμβάνει τακτικές και εκπαιδευτικές άδειες, μετά τη λήξη της δεύτερης άδειάς του και (β) είναι γονέας τουλάχιστον ενός ανήλικου άγαμου τέκνου και δεν τού έχει αφαιρεθεί η άσκηση της γονικής μέριμνας ή έχει τη φροντίδα ατόμου με αναπηρία 67% και άνω ή αντιμετωπίζει ο ίδιος πρόβλημα αυτοεξυπηρέτησης λόγω αναπηρίας 67% και άνω ή σπουδάζει σε εκπαιδευτικό ίδρυμα βαθμίδας ανώτερης από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που λειτουργούν στα καταστήματα κράτησης ή έχει αποδεδειγμένα εξασφαλίσει εργασία έξω από το κατάστημα ή αποδέχεται να απασχοληθεί σε θέση εργασίας που θα του υποδεικνύεται ή επιθυμεί να προσφέρει εργασία χωρίς αμοιβή για κοινωνικές σκοπούς.

3. Η άδεια χορηγείται κατά τη διαδικασία και με απόφαση του οργάνου που προβλέπεται στο άρθρο 68 παράγραφος 1 του παρόντος. Στην απόφαση ορίζονται, μεταξύ άλλων, και: α) Οι ημέρες και ώρες απουσίας του κατάδικου από το κατάστημα κράτησης ή άλλες εγκαταστάσεις ημιελεύθερης διαβίωσης στις οποίες τοποθετείται, β) ο λόγος απουσίας και το είδος της απασχόλησής του κατά τη διάρκειά της, γ) (i) εάν εργάζεται, ο τρόπος αμοιβής και το ασφαλιστικό καθεστώς του, οι υπεύθυνοι του καταστήματος και του χώρου απασχόλησης, οι οποίοι συνεργάζονται για την επίλυση των συναφών προβλημάτων, (ii) εάν προσφέρει εργασία για κοινωνικές σκοπούς, το ασφαλιστικό καθεστώς του, οι υπεύθυνοι του καταστήματος και του φορέα απασχόλησης, οι οποίοι συνεργάζονται για την επίλυση των συναφών προβλημάτων, (iii) εάν σπουδάζει, το εκπαιδευτικό ίδρυμα φοίτησης και οι υπεύθυνοι του καταστήματος και του εκπαιδευτικού ιδρύματος οι οποίοι συνεργάζονται για την παρακολούθηση της συνέπειας και της επίδοσής του στις σπουδές του, (iv) εάν ασκεί τη γονική μέριμνα ανήλικου ή φροντίζει άτομο με αναπηρία ή αντιμετωπίζει ο ίδιος πρόβλημα αυτοεξυπηρέτησης λόγω αναπηρίας, οι υπεύθυνοι του καταστήματος και κατάλληλα κατά περίπτωση πρόσωπα από το κοινωνικό περιβάλλον του καταδίκου ή από υπηρεσία κοινωνικής πρόνοιας για την παρακολούθηση της συνέπειας και της επάρκειάς του και δ) κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

4. Σε περίπτωση μη χορήγησης άδειας ημιελεύθερης διαβίωσης, ο κατάδικος δικαιούται της έννομης προστασίας που προβλέπεται και στις περιπτώσεις μη χορήγησης τακτικών αδειών.

5. Άδεια ημιελεύθερης διαβίωσης μπορεί να χορηγήσει ύστερα από αίτηση του κατάδικου και το Δικαστικό Συμβούλιο, όταν τούτο απορρίπτει αίτηση απόλυσης υπό όρο, εφόσον ο κατάδικος πληροί τις προϋποθέσεις των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου. Για το σκοπό αυτό το αρμόδιο συμβούλιο του καταστήματος κράτησης παρέχει στο δικαστικό συμβούλιο κάθε χρήσιμο στοιχείο.

Άρθρο 59

Ανάκληση άδειας για ημιελεύθερη διαβίωση

1. Η άδεια για ημιελεύθερη διαβίωση για λόγους απασχόλησης μπορεί να ανακληθεί, μετά από εισήγηση των οργάνων του καταστήματος κράτησης που ορίζονται σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, με αιτιολογημένη απόφαση του αρμοδίου οργάνου, αν ο κατάδικος: α) παραβεί τους όρους ή τις υποχρεώσεις που του έχουν επιβληθεί ή έχει αναλάβει, β) τιμωρηθεί για πειθαρχικό παράπτωμα των κατηγοριών Α' και Β' του άρθρου 66 του παρόντος, γ) διωχθεί για αξιόποινη πράξη τουλάχιστον σε βαθμό πλημμελήματος, δ) δημιουργεί συστηματικά προβλήματα στο χώρο εκπαίδευσης ή απασχόλησης ή άλλης δραστηριότητάς του.

2. Σε περίπτωση ανάκλησης της άδειας ημιελεύθερης διαβίωσης, ο κατάδικος δικαιούται να προσφύγει στο Δικαστήριο Έκτισης Ποινών του καταστήματος κράτησης μέσα σε δέκα ημέρες από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης

για ανάκληση της άδειας. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής και η άσκησή της δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα.

3. Μετά την ανάκληση της άδειας ημιελεύθερης διαβίωσης ο κατάδικος ο οποίος είχε μεταχθεί για να εκτίσει την ποινή του σε καθεστώς ημιελευθερίας επιστρέφει στο κατάστημα από το οποίο προήλθε με απόφαση της Κ.Ε.Μ.

Άρθρο 60

Νέα άδεια για ημιελεύθερη διαβίωση

1. Νέα αίτηση άδειας για ημιελεύθερη διαβίωση επιτρέπεται να υποβληθεί σύμφωνα με τα ισχύοντα για τις τακτικές άδειες ή μετά παρέλευση έξι μηνών από την ανάκληση της προηγούμενης άδειας. Η προθεσμία αρχίζει από την κοινοποίηση της απορριπτικής απόφασης ή του βουλεύματος.

2. Δεν επιτρέπεται χορήγηση νέας άδειας για ημιελεύθερη διαβίωση, εάν μεσολάβησε άσκηση ποινικής δίωξης κατά του καταδίκου για απόδραση ή για άλλη αξιόποινη πράξη σε βαθμό κακουργήματος.

Άρθρο 61

Τμηματική έκτιση της ποινής

1. Κατάδικοι που εκτίουν ποινή κατά της ελευθερίας, η οποία έχει μετατραπεί σε χρηματική ή και περαιτέρω, σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, ζητούν από τον δικαστικό λειτουργό του καταστήματος κράτησης την τμηματική έκτιση της ποινής τους μέχρι την απόλυσή τους μετά την έκτιση του 1/5 αυτής, ή εάν δεν μπορούν να υπαχθούν στη ρύθμιση του άρθρου 105 § 3 ΠΚ, μέχρι τη συμπλήρωση των 2/5 της ποινής τους και την απόλυσή τους υπό όρους. Οι κρατούμενοι αυτοί διαμένουν στα ίδια καταστήματα και στους ίδιους χώρους με τους κρατούμενους οι οποίοι υπάγονται σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης.

2. Η τμηματική έκτιση της ποινής γίνεται κατά τις ημέρες του τέλους της εβδομάδας ή κατά τις ημέρες των αργιών, εφόσον ο κατάδικος εργάζεται ή σπουδάζει, ενώ για τους λοιπούς κατά τις εργάσιμες ημέρες.

Οι ημέρες της εβδομάδας κατά τις οποίες ο κατάδικος διαβιώνει εντός καταστήματος κράτησης, λογίζονται ως ημέρες έκτισης ποινής.

3. Ο δικαστικός λειτουργός του καταστήματος κράτησης αποφασίζει για την τμηματική έκτιση της ποινής ύστερα από εισήγηση του Συμβουλίου του άρθρου 68 παράγραφος 1 του παρόντος και ακρόαση του καταδίκου.

Στην ίδια απόφαση του δικαστικού λειτουργού του καταστήματος κράτησης ορίζονται ο αριθμός των προς έκτιση τμημάτων ποινής, οι όροι έκτισης τούτων, οι ακριβείς ώρες εισόδου και εξόδου από το κατάστημα, λαμβανομένης υπόψη της φύσης της επαγγελματικής απασχόλησης ή των σπουδών του καταδίκου έξω από αυτό, καθώς και οι λοιπές αναγκαίες λεπτομέρειες.

4. Η απόφαση για τμηματική έκτιση της ποινής ανακαλείται κατά τη διαδικασία της προηγούμενης παραγράφου από τον δικαστικό λειτουργό του καταστήματος κράτησης όταν ο κρατούμενος παραβιάζει συστηματικά τους όρους ή τις υποχρεώσεις που καθόρισε η απόφαση αυτή ή ασκήθηκε ποινική δίωξη για κακούργημα ή πλημμέλημα που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών.

5. Ο κατάδικος δικαιούται να ζητήσει από τον δικαστικό λειτουργό του καταστήματος κράτησης την προσωρινή ή οριστική άρση της τμηματικής έκτισης της ποινής.

6. Οι κατάδικοι οι οποίοι εκτίουν τμηματικά την ποινή τους δεν υπάγονται σε καθεστώς ημιελεύθερης διαβίωσης ούτε λαμβάνουν τακτικές άδειες απουσίας. Δικαιούνται να ζητήσουν μόνο έκτακτες άδειες. Το δικαίωμα της υπό όρον απόλυσης διατηρείται.

Άρθρο 62

Παροχή κοινωφελούς εργασίας

Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθορίζονται οι επιπλέον όροι, προϋποθέσεις και διαδικασίες που

αφορούν στην παροχή κοινωφελούς εργασίας πέραν των προβλεπόμενων στο άρθρο 58.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΥΘΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

Άρθρο 63

Μέτρα τάξης και ασφάλειας

1. Η διατήρηση της τάξης και ασφάλειας αποτελεί υποχρέωση της διοίκησης του καταστήματος.

2. Αν εκδηλωθεί ομαδική απείθεια, στάση ή αντίσταση κρατουμένων σε νόμιμη διαταγή και ιδίως στη διαταγή επιστροφής και εγκλεισμού στα κελιά, που θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια του καταστήματος ή των προσώπων που βρίσκονται υπό οποιαδήποτε ιδιότητα σ' αυτό ο εισαγγελέας ή ο νόμιμος αναπληρωτής του, και σε περίπτωση κατεπίγοντος, ο διευθυντής του καταστήματος κράτησης ή ο αναπληρωτής του ή ο αρχιφύλακας, ή ο υπαρχιφύλακας βάρδιας, μπορεί να καλεί την αστυνομική δύναμη προς παροχή οιασδήποτε κατά την κρίση του αναγκαίας συνδρομής, συμπεριλαμβανομένης και της επέμβασης στην περίπτωση στάσης. Ο τρόπος της επέμβασης αποφασίζεται από τον επικεφαλής της αστυνομικής δύναμης. Η πρόσκληση γίνεται εγγράφως και σε κατεπίγουσα περίπτωση προφορικώς, οπότε ακολουθεί σχετικό έγγραφο. Αν κατά την κρίση των ως άνω οργάνων είναι άμεσα και εξαιρετικά αναγκαία η επέμβαση της αστυνομικής δύναμης, συμπεριλαμβανομένης και της εισόδου σε κάθε χώρο του καταστήματος, και δεν παρευρίσκεται εισαγγελέας, ενημερώνεται αυτός αμέσως με οποιονδήποτε τρόπο και σπεύδει στο κατάστημα, οπότε μπορεί να προβεί σε ανάκληση της εντολής επέμβασης.

3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Προστασίας του Πολίτη καθορίζεται ο κανονισμός ασφάλειας των καταστημάτων κράτησης, με τον οποίο καθορίζονται: α) τα προληπτικά μέτρα ασφάλειας στο εσωτερικό και στο εξωτερικό μέρος του καταστήματος, β) οι ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβαίνει το σωφρονιστικό προσωπικό, η εξωτερική φρουρά και οι άλλες αστυνομικές δυνάμεις για την τήρηση της τάξης και τον έλεγχο της ασφάλειας του καταστήματος, ιδίως κατά την έξοδο των κρατουμένων για προαυλισμό, την επάνοδό τους στα κελιά ή τους θαλάμους, τη διανομή φαγητού, τις μεταγωγές, τη μεταφορά ασθενών, την αντίσταση ή απείθεια σε νόμιμες διαταγές, τις τυχόν απόπειρες απόδρασης και σε όλες τις ανάλογες περιπτώσεις, και γ) τα κατασταλτικά μέτρα ασφάλειας που λαμβάνονται στο εσωτερικό και το εξωτερικό μέρος του καταστήματος σε περίπτωση διασάλευσης της ομαλής λειτουργίας του και διατάραξης της ασφάλειάς του.

4. Οι ειδικότερες προϋποθέσεις και διαδικασίες διεξαγωγής έρευνας από το φυλακτικό προσωπικό, η οπλοφορία του, καθώς και η αντιμετώπιση στάσεων, αποδράσεων, αντίστασης και ομαδικής απείθειας προβλέπονται στον εσωτερικό κανονισμό του καταστήματος και συμπληρωματικά στον Κανονισμό Ασφαλείας.

5. Μέτρα τάξης συνιστούν η χρήση χειροπεδών, ο εγκλεισμός σε ιδιαίτερα κελιά, καθώς και κάθε άλλο συναφές και ανάλογο για την περίπτωση μέτρο για τη διατήρηση και την αποκατάσταση της τάξης και ασφάλειας του καταστήματος κράτησης. Στη λήψη των μέτρων αυτών μπορεί να συμπράττει και η εξωτερική φρουρά του καταστήματος. Τα μέτρα αυτά λαμβάνονται, από το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης και σε έκτακτες περιπτώσεις όταν βίαιες ενέργειες κρατουμένου θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή, την υγεία ή την ελευθερία του προσωπικού ή συγκρατουμένου του, από το διευθυντή του καταστήματος και εγκρίνονται μέσα σε 24 ώρες από το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης. Η λήψη των πρόσφορων μέτρων τάξης και η ένταση της χρήσης τους προσδιορίζονται από τις ειδικές, κατά περίπτωση, συνθήκες και τίθενται υπόψη του δικαστικού λειτουργού.

6. Τα μέτρα προφυλακτικής μόνωσης ή κατευνασμού που ενδείκνυνται στις περιπτώσεις απόπειρας αυτοκτονίας, κατάποσης αντικειμένων επικίνδυνων για την υγεία, μεταδοτικών νόσων, ψυχογενών αντιδράσεων από την κράτηση, ψυχικής πάθησης ή άλλης διατάραξης των ψυχικών λειτουργιών, λαμβάνονται κατά τη διαδικασία της προηγούμενης παραγράφου ύστερα από γνωμάτευση ιατρού. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, τα προαναφερόμενα μέτρα δεν αποτελούν τιμωρία.

Άρθρο 64

Μέτρα πειθαρχίας

1. Πειθαρχική ποινή δεν επιβάλλεται χωρίς διάταξη νόμου που να ισχύει πριν από την τέλεση του παραπτώματος και να ορίζει τα στοιχεία του, καθώς και τη διαδικασία επιβολής της ποινής.
2. Απαγορεύεται η θέσπιση και επιβολή πειθαρχικών ποινών που αποτελούν βασανιστήρια ή συνεπάγονται σωματική κάκωση, βλάβη υγείας ή άσκηση ψυχολογικής βίας. Επίσης απαγορεύονται πειθαρχικές ποινές που συνιστούν στέρηση οποιουδήποτε θεμελιώδους δικαιώματος του κρατουμένου από τα προβλεπόμενα στα άρθρα 2 και 4 του παρόντος ή προσβάλλουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ή μπορούν να οδηγήσουν σε διατάραξη των ψυχικών ή πνευματικών λειτουργιών.
3. Απαγορεύονται οι ομαδικές πειθαρχικές ποινές και η κράτηση σε σκοτεινά κελιά.
4. Απαγορεύεται η επιβολή πειθαρχικής ποινής δύο φορές για το ίδιο παράπτωμα.
5. Η άσκηση ποινικής δίωξης δεν αποκλείει την επιβολή πειθαρχικής ποινής για το ίδιο παράπτωμα και γενικά η πειθαρχική δίκη είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από κάθε άλλη δίκη.
6. Για πειθαρχικά παραπτώματα της κατά το άρθρο 66 του παρόντος κατηγορίας Α' επιτρέπεται η παράσταση δικηγόρου κατά την πειθαρχική διαδικασία.
7. Πειθαρχικά παραπτώματα εξαρτημένων κρατουμένων που έχουν καταλογιστεί σε χρόνο προγενέστερο της συμμετοχής τους σε πρόγραμμα συμβουλευτικής υποστήριξης δεν αποτελούν λόγο απόρριψης της αίτησης τους για συμμετοχή σε θεραπευτικό πρόγραμμα ψυχικής απεξάρτησης το οποίο λειτουργεί σε Ειδικό Θεραπευτικό Κατάστημα ή Τμήμα, εφόσον επέδειξαν καλή διαγωγή στο στάδιο της συμβουλευτικής υποστήριξης ή απεξάρτησης, η οποία γεννά προσδοκία για καλή συμπεριφορά και διαγωγή κατά τη συμμετοχή τους σε Τμήμα ή Πρόγραμμα Ψυχικής Απεξάρτησης.
8. Η τήρηση των μέτρων στα άρθρα 63 και 64 ελέγχεται από τον δικαστικό λειτουργό και το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης συντάσσει σχετική τριμηνιαία έκθεση που υποβάλλει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Άρθρο 65

Αξιέπαινες πράξεις κρατουμένων και επιβράβευση

1. Οι αξιέπαινες πράξεις των κρατουμένων, όπως επιτυχής φοίτηση, ενέργειες αλληλεγγύης, παροχής πρώτων βοηθειών, βεβαιώνονται αμέσως από τον κοινωνικό λειτουργό ή το διευθυντή του σχολείου ή τον αρχιφύλακα με έγγραφη αναφορά και σχετική εισήγησή τους προς το παραπάνω Συμβούλιο, στο οποίο μπορεί να κληθούν για αυτοπρόσωπη εμφάνιση.
2. Η επιβράβευση περιλαμβάνει ιδίως: α) απονομή βραβείων όπως: βιβλίων, εργαλείων και άλλων χρήσιμων αντικειμένων ή και χρηματικών επάθλων, β) γραπτό έπαινο, γ) άδεια ελεύθερου επισκεπτηρίου στους συγγενείς, δ) άδεια επισκεπτηρίου σε μη συγγενικά πρόσωπα, ε) δυνατότητα χρησιμοποίησης μουσικού οργάνου και στ) συμμετοχή κατά προτεραιότητα σε θέση εργασίας ή σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισής.
3. Η επιβράβευση απονέμεται από το Πειθαρχικό Συμβούλιο, ύστερα από πρόταση του Συμβουλίου καταστήματος κράτησης.

4. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου καταστήματος κράτησης και λόγω ιδιαίτερα θετικής ενέργειας του κρατουμένου μπορεί εν όλω ή εν μέρει να χαρισθούν ή να μετριασθούν οι πειθαρχικές ποινές του.

Άρθρο 66

Πειθαρχικά παραπτώματα

1. Παραπτώματα που μπορεί να επισύρουν πειθαρχική ποινή κατά του δράστη τους είναι μόνο τα αναγραφόμενα στις διατάξεις του παρόντος άρθρου και διακρίνονται ανάλογα με τη βαρύτητά τους σε τρεις κατηγορίες. Η συμμετοχή στα παραπτώματα αυτά, καθώς και απόπειρα αυτών αντιμετωπίζονται ανάλογα.

2. Πειθαρχικά παραπτώματα της κατηγορίας Α' είναι τα ακόλουθα:

α) Απειθεία στις νόμιμες εντολές του προσωπικού του καταστήματος, όπως άρνηση παροχής οφειλόμενης υπηρεσίας ή παρεμπόδιση τρίτου να παράσχει οφειλόμενη υπηρεσία.

β) Βίαιη απόδραση περισσότερων κρατουμένων με ενωμένες δυνάμεις.

γ) Άσκηση ή απειλή άσκησης βίας κατά μελών του προσωπικού του καταστήματος.

δ) Άσκηση σωματικής βίας κατά συγκρατουμένου.

ε) Προσβολή κατά της γενετήσιας ελευθερίας.

στ) Εν γνώσει κατασκευή ή κατοχή αιχμηρών ή εν γένει επικίνδυνων αντικειμένων τα οποία μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως όπλα.

ζ) Εισαγωγή, παρασκευή, ανάμειξη, καλλιέργεια, κατοχή, διάθεση ή χρήση ναρκωτικών ή οιοπνευματωδών ουσιών και οποιαδήποτε άλλη διάπραξη των βασικών εγκλημάτων του νόμου περί ναρκωτικών.

η) Καταστροφή περιουσιακών στοιχείων του καταστήματος ιδιαίτερα μεγάλης αξίας ή ειδικής χρήσης.

θ) Δωροδοκία μέλους του προσωπικού του καταστήματος.

ι) Η χρήση ή η κατοχή κινητού τηλεφώνου

3. Πειθαρχικά παραπτώματα της κατηγορίας Β' είναι τα ακόλουθα:

α) Αφαίρεση ειδών αξίας ή ανάγκης από συγκρατούμενο ή παράνομη χρήση πραγμάτων που ανήκουν στο κατάστημα ή σε τρίτο.

β) Κατοχή, χωρίς άδεια, χρημάτων ή άλλων απαγορευμένων από τον κανονισμό ειδών.

γ) Απειλή ή άσκηση ψυχολογικής βίας κατά συγκρατουμένου.

δ) Πώληση ειδών αποκλειστικής χρήσης, όπως φάρμακα.

ε) Οργάνωση παράνομων και απαγορευμένων παιχνιδιών.

στ) Απόδραση κρατουμένου.

ζ) Ψευδής απόπειρα αυτοκτονίας ή αυτοτραυματισμός ή κατάποση ξένων αντικειμένων για αποφυγή εκπλήρωσης υποχρεώσεων ή για επίτευξη ευεργετήματος.

η) Ύβρεις ή συκοφαντίες κατά του προσωπικού ή συγκρατουμένου.

θ) Παραβίαση του απορρήτου των άρθρων 28 και 29 παρ. 5 του παρόντος.

4. Πειθαρχικά παραπτώματα της κατηγορίας Γ' είναι τα ακόλουθα:

α) Παράβαση της νομοθεσίας για τα παράνομα ή απαγορευμένα παιχνίδια εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 3 στοιχείο ε' του παρόντος άρθρου.

β) Εν γνώσει κατασκευή, κατοχή ή χρήση απαγορευμένων ειδών, εκτός από τα αναγραφόμενα στην κατηγορία Α'.

γ) Συστηματική παράλειψη τήρησης των κανόνων υγιεινής του κρατουμένου ή του ατομικού κελιού ή θαλάμου, καθώς και ρύπανση εγκαταστάσεων ή κοινοχρήστων χώρων.

δ) Παρότρυνση άλλου κρατουμένου για διάπραξη των παραπτωμάτων όλων των κατηγοριών.

ε) Η άσκοπη χρήση και η σκόπιμη παράλειψη χρήσης του συστήματος άμεσης ειδοποίησης.

5. Μετά πάροδο έξι μηνών από την τέλεση του πειθαρχικού παραπτώματος επέρχεται παραγραφή. Η προθεσμία της παραγραφής αναστέλλεται κατά τη διάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας και μέχρι έξι μήνες κατά ανώτατο όριο.

Άρθρο 67

Πειθαρχικές ποινές

1. Οι πειθαρχικές ποινές που επιβάλλονται στον κρατούμενο για τα παραπτώματα του προηγούμενου άρθρου εκτελούνται είτε στο κατάστημα όπου αυτός κρατείται είτε σε αυτό όπου επειγόντως μετάγεται. Αυτές είναι:

α) Περιορισμός σε ειδικό κελί κράτησης από μία έως δέκα ημέρες με καθημερινή επίσκεψη ιατρού και τηλεφωνική επικοινωνία με οικείους και το συνήγορό του.

β) Μεταγωγή σε άλλο κατάστημα, η οποία παραγγέλλεται από την Κ.Ε.Μ. και εκτελείται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 74 του παρόντος.

γ) Βαθμοί ποινής από 1 έως 30, και για τη χρήση ή κατοχή κινητού τηλεφώνου βαθμοί ποινής 100, μόνον εάν σχετίζεται με τέλεση εγκλήματος ή απόπειρα απόδρασης.

δ) Στέρηση της δυνατότητας συμμετοχής σε εργασία ή σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.

Για τα πειθαρχικά παραπτώματα των κατηγοριών του προηγούμενου άρθρου απειλούνται κατά κατηγορία οι εξής ποινές:

Κατηγορία Α': Περιορισμός από μία έως δέκα ημέρες σε ειδικό κελί κράτησης ή μεταγωγή ή στέρηση επί ένα έτος δυνατότητας συμμετοχής σε εργασία ή σε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης ή 16 έως 30 βαθμοί ποινής σύμφωνα με το επόμενο άρθρο.

Κατηγορία Β': Στέρηση επί ένα εξάμηνο δυνατότητας συμμετοχής σε εργασία ή σε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης ή 6 έως 15 βαθμοί ποινής.

Κατηγορία Γ': Στέρηση επί δύο μήνες δυνατότητας συμμετοχής σε εργασία ή σε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης ή 1 έως 5 βαθμοί ποινής.

Επιτρέπεται η επιβολή σωρευτικώς κατά κατηγορία των προαναφερόμενων ποινών.

2. Οι βαθμοί ποινής λαμβάνονται υπόψη για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς του κρατουμένου και ιδίως στις περιπτώσεις της υπό όρο απόλυσης, της χορήγησης άδειας, του ευεργετικού υπολογισμού ημερών ποινής και άλλων ευεργετικών μέτρων.

3. Εάν στον κρατούμενο έχουν επιβληθεί περισσότεροι από εκατό (100) βαθμοί ποινής, η χορήγηση των παραπάνω ευεργετικών μέτρων γίνεται μόνον ύστερα από ειδική αιτιολογία ως προς το σημείο αυτό από το αρμόδιο όργανο.

4. Οι πειθαρχικές ποινές του παρόντος άρθρου διαγράφονται και δεν αναφέρονται στο ατομικό δελτίο πειθαρχικού ελέγχου του κρατουμένου ούτε λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση τακτικής άδειας και απόλυσης υπό όρον ως εξής: α), στην περίπτωση της παραγράφου 1α μετά δύο έτη από την επιβολή της, β) στην περίπτωση της παραγράφου 1β μετά ένα έτος από την επιβολή της γ) στην περίπτωση της παραγράφου 1γ μετά πάροδο έξι μηνών από την επιβολή της, δ) στην περίπτωση της παραγράφου 1 (δ) μετά την παρέλευση του χρόνου που ορίζεται για τη στέρηση.

Αν μέσα στα ανωτέρω χρονικά διαστήματα επιβληθεί νέα πειθαρχική ποινή, ο χρόνος διαγραφής της υπολογίζεται από τη λήξη του χρόνου διαγραφής που προβλέπεται για την εκάστοτε προηγούμενη πειθαρχική ποινή, εκτός εάν έχει σχηματισθεί συνολική ποινή επί όλων των ομοειδών ποινών. Ο σχηματισμός συνολικής ποινής επί ομοειδών ποινών γίνεται, ή αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από σχετική αίτηση του καταδίκου, από το πειθαρχικό συμβούλιο του καταστήματος, στο οποίο κρατείται. Κατά τη διαδικασία σχηματισμού συνολικής ποινής, η βαρύτερη ποινή επαυξάνεται τουλάχιστον κατά το ένα τρίτο (1/3) εκάστης των λοιπών συντρεχουσών πειθαρχικών ποινών και όχι άνω των δύο τρίτων (2/3) .

5. Σε υπερήλικες, γυναίκες σε κατάσταση εγκυμοσύνης, λοχειάς και ανατροφής ανηλίκων, ασθενείς και εφήβους η ποινή της παραγράφου 1α του

άρθρου αυτού επιβάλλεται μόνον εφόσον συντρέχουν ειδικές περιστάσεις και ύστερα από ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του αρμόδιου οργάνου. Εφόσον δεν συντρέχουν τέτοιες περιστάσεις επιβάλλονται οι ποινές των εδαφίων β' ή γ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.

6. Νεαροί κρατούμενοι υποβάλλονται σε περιορισμό το πολύ πέντε ημερών εφόσον συντρέχουν ειδικές περιστάσεις και ύστερα από ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του αρμόδιου οργάνου.

Άρθρο 68

Πειθαρχικά Όργανα

1. Σε κάθε κατάσταση λειτουργεί Πειθαρχικό Συμβούλιο το οποίο απονέμει τις αμοιβές, σύμφωνα με το άρθρο 65 του παρόντος και επιβάλλει πειθαρχικές κυρώσεις και αποφασίζει για κάθε άλλο ζήτημα που προβλέπεται στις σχετικές διατάξεις του παρόντος κώδικα. Το Συμβούλιο αποτελείται από τον αρμόδιο δικαστικό λειτουργό, ως πρόεδρο, το διευθυντή του καταστήματος και τον αρχαιότερο κοινωνικό λειτουργό μετά των νομίμων αναπληρωτών τους κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 8 παράγραφος 2 του παρόντος. Κατά την πρώτη συνεδρίασή του το Πειθαρχικό Συμβούλιο καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας του.

2. Δευτεροβάθμιο όργανο κρίσης επί των αποφάσεων του Πειθαρχικού Συμβουλίου αποτελεί το Δικαστήριο Έκτισης Ποινών σε Συμβούλιο, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 7 του επόμενου άρθρου.

3. Ουδέποτε ανατίθενται σε κρατούμενο υπηρεσίες ή καθήκοντα που περιέχουν στοιχεία άσκησης πειθαρχικής εξουσίας.

Άρθρο 69

Πειθαρχική Διαδικασία

1. Η γραπτή αναφορά για την τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος υποβάλλεται στο Πειθαρχικό Συμβούλιο αμέσως μετά την τέλεση ή τη γνώση της πράξης και του προσώπου που την τέλεσε. Σε κάθε περίπτωση η υποβολή της αναφοράς μετά πάροδο δέκα ημερών είναι απαράδεκτη.

2. Ο Πρόεδρος του Πειθαρχικού Συμβουλίου καλεί τον αναφέροντα να βεβαιώσει ενόρκως το περιεχόμενο της αναφοράς και στη συνέχεια συγκαλεί το αρμόδιο όργανο, γνωστοποιεί εγγράφως και χωρίς χρονοτριβή στον κρατούμενο το παράπτωμα και τα στοιχεία της υπόθεσης για την οποία υπάρχει σε βάρος του αναφορά και τον καλεί σε υπεράσπιση και απολογία. Αν ο κρατούμενος δεν γνωρίζει την ελληνική γλώσσα ορίζεται υποχρεωτικά διερμηνέας με την ευθύνη του Συμβουλίου.

3. Αν πρόκειται για παράπτωμα της κατηγορίας Α' του άρθρου 66 του παρόντος, το Συμβούλιο συγκαλείται μέσα σε 48 ώρες, διαφορετικά μέσα σε πέντε (5) ημέρες από την υποβολή της αναφοράς. Αν κριθεί σκόπιμο, το Πειθαρχικό Συμβούλιο μπορεί να περιορίσει τον αριθμό των προτεινόμενων μαρτύρων.

4. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις πειθαρχικών παραπτωμάτων ακολουθείται η διαδικασία του άρθρου 69 παράγραφος 2 και κινείται η πειθαρχική διαδικασία το ταχύτερο δυνατό.

5. Η απόφαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου είναι ειδικά αιτιολογημένη, απαγγέλλεται αμέσως μετά την εκδίκαση της υπόθεσης και καταχωρίζεται, εφόσον επιβληθεί ποινή, στα μητρώα του καταστήματος και στο ατομικό δελτίο του κρατουμένου.

6. Το Πειθαρχικό Συμβούλιο για την επιβολή πειθαρχικής ποινής, καθώς και για τον καθορισμό του ύψους και της διάρκειάς της, συνεκτιμά τη βαρύτητα και τις συνθήκες τέλεσης της πράξης, την προσωπικότητα του κρατουμένου, τον εναπομένοντα χρόνο έκτισης, καθώς και κάθε άλλο σημαντικό στοιχείο. Το Πειθαρχικό Συμβούλιο μπορεί με αιτιολογημένη απόφασή του να απέχει από την επιβολή ποινής ή να επιβάλλει ποινή μικρότερη της ελάχιστης προβλεπόμενης.

7. Προσφυγή του κρατουμένου κατά των αποφάσεων του Πειθαρχικού Συμβουλίου κατατίθεται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία πέντε ημερών στο Δικαστήριο Έκτισης Ποινών, το οποίο την εκδικάζει και αποφαινεται αμετάκλητα. Στην περίπτωση του περιορισμού η άσκηση προσφυγής δεν αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης, εκτός αν το Πειθαρχικό Συμβούλιο είχε αποφασίσει άλλως.

8. Σε περίπτωση υποτροπής μέσα σε έξι μήνες το Πειθαρχικό Συμβούλιο μπορεί να διατάξει την εκτέλεση και της πειθαρχικής ποινής που έχει ανασταλεί ή διακοπεί.

9. Επιτρέπεται η συνεκδίκαση πειθαρχικών παραπτωμάτων και επιβολή συνολικής πειθαρχικής ποινής. Η συνολική ποινή δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο του είδους της προβλεπόμενης ποινής και διαγράφεται κατά τη διαδικασία του άρθρου 67 παράγραφος 4 του παρόντος κώδικα.

10. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή του Πειθαρχικού Συμβουλίου μπορεί να ανασταλεί, να διακοπεί ή να χαρισθεί εν όλω ή εν μέρει πειθαρχική ποινή περιορισμού σε ειδικό κελί εφόσον: α) υπάρχει κίνδυνος ζωής ή σοβαρής και μόνιμης βλάβης της υγείας του κρατουμένου ή β) εξαιρετικές ενέργειες του κρατουμένου πείθουν, όπως αυτές του άρθρου 65 του παρόντος για την ενίσχυση της συναίσθησης ευθύνης του. Την ίδια δυνατότητα έχει σε έκτακτες περιπτώσεις και ο διευθυντής του καταστήματος, η απόφαση του οποίου τίθεται στο Πειθαρχικό Συμβούλιο προς έγκριση εντός δύο ημερών. Στην παραπάνω περίπτωση β' η ποινή δεν λαμβάνεται υπόψη για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς του κρατουμένου, όταν πρόκειται να του χορηγηθεί οποιαδήποτε άδεια ή να απολυθεί υπό όρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ ΜΕΤΑΓΩΓΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Άρθρο 70

Λόγοι μεταγωγής

Η μεταγωγή κρατουμένων παραγγέλλεται για λόγους:

α' προσωπικούς, οικογενειακούς, εκπαιδευτικούς και για τοποθέτηση σε εργασία

β' υγείας ή σχετιζόμενους με την παρακολούθηση εγκεκριμένου συμβουλευτικού ή θεραπευτικού προγράμματος απεξάρτησης.

γ' δικονομικούς ή συναφείς

δ' σχετικούς με την ομαλή λειτουργία του καταστήματος κράτησης.

Άρθρο 71

Μεταγωγή για λόγους προσωπικούς και άλλους

Η υποβολή αιτήματος μεταγωγής στην περίπτωση α' του προηγούμενου άρθρου αποτελεί δικαίωμα του κρατουμένου. Στην περίπτωση αυτή η μεταγωγή παραγγέλλεται από την Κ.Ε.Μ. κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 6 του παρόντος, ύστερα από αίτηση του κρατουμένου και γνώμη του Συμβουλίου καταστήματος κράτησης ή και αυτεπαγγέλτως στην περίπτωση του άρθρου 22 παράγραφος 5 του παρόντος. Αν υποβληθεί αίτημα από τον κρατούμενο η ΚΕΜ αποφαινεται αιτιολογημένα εντός πενήντα (50) ημερών από την υποβολή του αιτήματος στο κατάστημα κράτησης.

Άρθρο 72

Μεταγωγή για λόγους υγείας ή σχετιζόμενους με συμβουλευτικά ή θεραπευτικά προγράμματα

1. α) Στην περίπτωση ζητημάτων υγείας του άρθρου 70 β' η μεταγωγή ασθενούς κρατουμένου σε θεραπευτικά καταστήματα ή νοσηλευτικά ιδρύματα κατά το άρθρο 30 του παρόντος παραγγέλλεται από το Συμβούλιο καταστήματος κράτησης, μετά από θετική και αιτιολογημένη γνωμάτευση του ιατρού του καταστήματος ή, στην περίπτωση του άρθρου 27 παράγραφος 6

από το πόρισμα των τριών ιατρών σχετικά με το είδος της πάθησης και τον επείγοντα ή μη χαρακτήρα της αντιμετώπισής της. Η απόφαση του Συμβουλίου καταστήματος κράτησης κοινοποιείται στην ΚΕΜ τουλάχιστον πέντε ημέρες πριν την πραγματοποίησή της.

β) Στην περίπτωση συμβουλευτικού ή θεραπευτικού προγράμματος του ίδιου άρθρου την απόφαση λαμβάνει η ΚΕΜ μετά από γνώμη της Επιτροπής Παρακολούθησης του συγκεκριμένου προγράμματος.

2. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις και εφόσον ο ιατρός απουσιάζει, ο διευθυντής του καταστήματος ή σε περίπτωση απουσίας του ο νόμιμος αναπληρωτής του, προκειμένου να αποτραπεί κίνδυνος ζωής ή σοβαρής και μόνιμης βλάβης της υγείας του κρατούμενου ή κίνδυνος μετάδοσης μολυσματικών νόσων ή βλάβης της υγείας άλλων κρατούμενων, παραγγέλλει τη μεταγωγή του στα παραπάνω καταστήματα. Μέχρι τη μετακίνησή του ο κρατούμενος παραμένει σε ειδικό χώρο υπό την επίβλεψη ιατρού ή νοσηλευτού. Η εν λόγω παραγγελία γνωστοποιείται αμέσως στο Συμβούλιο Καταστήματος Κράτησης και στην Κεντρική Επιτροπή Μεταγωγών.

3. Η επαναμεταγωγή του κρατούμενου στο κατάστημα κράτησης από το θεραπευτικό κατάστημα ή το νοσηλευτικό ίδρυμα παραγγέλλεται από το διευθυντή του τελευταίου αμέσως μετά την έκδοση του εξιτηρίου, και πραγματοποιείται από την αρμόδια υπηρεσία μεταγωγών το ταχύτερο δυνατό, ύστερα από συνεννόηση με τον διευθυντή του καταστήματος κράτησης. Αν απαιτείται επανεξέταση στο ίδιο θεραπευτικό κατάστημα ή νοσηλευτικό ίδρυμα ή μεταφορά κρατούμενου από θεραπευτικό κατάστημα ή νοσηλευτικό Ίδρυμα σε άλλο όμοιο, προς διενέργεια ειδικών εξετάσεων ή ειδικής θεραπείας, ή προκύπτει δυνατότητα άμεσης εισαγωγής για την αντιμετώπιση προβλήματος υγείας που έχει διαγνωσθεί σε προηγούμενη μεταγωγή αλλά εκκρεμεί ελλείψει διαθέσιμων κλινών, αυτή παραγγέλλεται από τον διευθυντή του θεραπευτικού καταστήματος ή του νοσηλευτικού ιδρύματος..

4. Στις περιπτώσεις μεταγωγής κρατούμενου για σοβαρούς λόγους υγείας κατά τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, ο διευθυντής του καταστήματος κράτησης ειδοποιεί αμέσως τους συγγενείς του κρατούμενου και, αν δεν υπάρχουν συγγενείς, πρόσωπο ή αρχή που υποδεικνύει ο κρατούμενος.

Άρθρο 73

Μεταγωγή για λόγους δικονομικούς

1. Στην περίπτωση γ' του άρθρου 70 η μεταγωγή κρατούμενου παραγγέλλεται από τον αρμόδιο Εισαγγελέα Εφετών ή Πλημμελειοδικών προς διευκόλυνση του έργου της ανάκρισης ή για να εμφανισθεί ο κρατούμενος σε δικαστήριο ή σε δημόσια αρχή. Ο ίδιος Εισαγγελέας φροντίζει για την ταχεία επαναμεταγωγή του, μέχρι την εκτέλεση της οποίας δεν επιτρέπεται στον κρατούμενο να υποβάλει αίτηση μεταγωγής σε άλλο κατάστημα. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα άλλη μεταγωγή επιτρέπεται μόνο αν προκύψουν νέοι δικονομικοί λόγοι. Για νεαρούς κρατούμενους, υποδίκους και ειδικές κατηγορίες κρατούμενων ισχύουν όσα προβλέπονται αντίστοιχα στις διατάξεις των άρθρων 12,14 και 15 του παρόντος.

2. Αν πρόκειται για μεταγωγή κρατούμενου προς εξέτασή του ως μάρτυρα κατ' αντιπαράσταση με μάρτυρες ή κατηγορούμενους στην αλλοδαπή, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 459 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Αμοιβαίας Δικαστικής Συνδρομής επί Ποινικών Υποθέσεων, όπως αυτή επικυρώθηκε με το ν.δ. 4218/1961 (ΦΕΚ 171 Α'), καθώς και του Προσθέτου Πρωτοκόλλου της.

3. Σε περίπτωση μεταφοράς καταδίκου από και προς την αλλοδαπή για την έκτιση ποινής, εφαρμόζονται οι ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τη μεταφορά των καταδίκων της 21.3.1983, όπως αυτή επικυρώθηκε με το νόμο 1708/1987 (ΦΕΚ 108 Α') ή και οι ρυθμίσεις άλλων διμερών συμβάσεων.

4. Σε περίπτωση μεταγωγής αλλοδαπού κρατούμενου για λόγους έκδοσής του εφαρμόζονται οι ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Έκδοσης της 13.12.1957 όπως αυτή επικυρώθηκε με το νόμο 4165/1961 (ΦΕΚ 75 Α') ή και

οι ρυθμίσεις άλλων διμερών συμβάσεων, καθώς και οι διατάξεις που αφορούν στο Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης.

Άρθρο 74

Μεταγωγή για λόγους σχετικούς με την ομαλή λειτουργία του καταστήματος κράτησης

Στην περίπτωση δ' του άρθρου 70 η μεταγωγή παραγγέλλεται από την Κ.Ε.Μ. ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του Συμβουλίου καταστήματος κράτησης. Στην πρόταση πρέπει να εκτίθενται ειδικά οι λόγοι που καθιστούν αναγκαία τη μεταγωγή για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του καταστήματος κράτησης. Η άσκηση των δικαιωμάτων του κρατουμένου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 3 του παρόντος ουδέποτε θεμελιώνει, από μόνη της, μεταγωγή για λόγους σχετικούς με την ομαλή λειτουργία του καταστήματος κράτησης. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις ισχύει αναλογικά η διάταξη του άρθρου 72 παράγραφος 2 του παρόντος, ως προς το όργανο που παραγγέλλει τη μεταγωγή.

Άρθρο 75

Εκτέλεση της μεταγωγής

1. Η μεταγωγή γίνεται με κατάλληλα μέσα μεταφοράς και κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή μετακίνηση του κρατουμένου, αλλά χωρίς να θίγεται η αξιοπρέπιά του ή να του δημιουργούνται πρόσθετες ταλαιπωρίες τηρουμένων και των διατάξεων της έννομης προστασίας του άρθρου 4 παρ. 1 του παρόντος. Οι χειροπέδες χρησιμοποιούνται μόνον όποτε αυτό, κατά την κρίση των αρμοδίων για τη μεταγωγή οργάνων, κρίνεται απολύτως αναγκαίο. Σε περιπτώσεις μεταγωγής υπερηλίκων, εγκύων, ασθενών και ανηλίκων και προσωποκρατουμένων για ιδιωτικό χρέος το μέτρο αυτό κατά το δυνατόν, αποφεύγεται.

2. Η μεταγωγή κρατουμένου στις περιπτώσεις των παραγράφων α', γ' και δ' του άρθρου 70 του παρόντος αναβάλλεται, εφόσον υπάρχει κίνδυνος ζωής ή σοβαρής και μόνιμης βλάβης της υγείας του, σύμφωνα με γνώμάτευση του ιατρού του καταστήματος και μέχρις ότου ο κίνδυνος παρέλθει. Σε κάθε περίπτωση ο διευθυντής αναφέρει αμέσως την αναβολή της μεταγωγής στην αρχή που την παρήγγειλε.

3. Οι διατυπώσεις παράδοσης και παραλαβής του μεταγόμενου, τα μέσα πραγματοποίησης της μεταγωγής, τα μέτρα ασφάλειας κατά τη διάρκειά της, οι χώροι παραμονής κατά περίπτωση και κάθε άλλη συναφής λεπτομέρεια ρυθμίζονται, υπό τα άρθρα 144 έως 154 του π.δ. 141/1991 (ΦΕΚ 58 Α'), καθώς και με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Προστασίας του Πολίτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

ΛΗΞΗ ΤΗΣ ΕΚΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ

Άρθρο 76

Οριστική απόλυση καταδίκων- υποδίκων χρεοφειλετών και λοιπών κατηγοριών κρατουμένων

1. Η απόλυση του κρατουμένου ενεργείται από τον διευθυντή του καταστήματος κράτησης κατά τις εργάσιμες ημέρες. Αν η ημέρα της απόλυσης είναι επίσημη αργία ή Σαββατοκύριακο, τότε η απόλυση ενεργείται την προηγούμενη εργάσιμη ημέρα.

2. Όταν επίκειται απόλυση ο ιατρός του καταστήματος ελέγχει την υγεία του υπό απόλυση κρατουμένου, και εκδίδει πιστοποιητικό κατάστασης υγείας. Αν ο κρατούμενος νοσεί σοβαρά μπορεί να ανασταλεί η εκτέλεση της απόλυσής του από το κατάστημα κράτησης μετά από αίτηση του ίδιου και γνώμη του ιατρού του καταστήματος, εφόσον είναι αδύνατη η μεταφορά του σε νοσηλευτικό ίδρυμα.

3. Ως προς τη λήξη της ποινής και της υποδικίας εφαρμόζονται το άρθρο 6 του Συντάγματος και οι οικείες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

4. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, οι κρατούμενοι σύμφωνα με το άρθρο 15 του παρόντος απολύονται:

α) όταν συμπληρωθεί η διάρκεια της προσωπικής κράτησης που ορίζει η απόφαση.

β) όταν εκλείψει ο λόγος για τον οποίο επεβλήθη η προσωπική κράτηση,

γ) αν κατατεθεί στην αρμόδια αρχή ή στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων το χρέος, για το οποίο επιβλήθηκε η προσωπική κράτηση μαζί με τους τόκους που οφείλονται ήδη και τα έξοδα της εκτέλεσης και κατατεθεί το γραμμάτιο στο γραμματέα του πρωτοδικείου, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το κατάστημα, και

δ) όταν ο κρατούμενος συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας του.

5. Στην περίπτωση α' της προηγούμενης παραγράφου η απόλυση γίνεται από τον διευθυντή του καταστήματος. Στις άλλες περιπτώσεις διατάσσεται από τον πρόεδρο του καθ' ύλην αρμόδιου δικαστηρίου, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το κατάστημα κράτησης, ο οποίος δικάζει κατά τη διαδικασία των άρθρων 686 επόμενα του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

6. Η κοινωνική υπηρεσία του καταστήματος κράτησης ενημερώνει την «ΕΠΑΝΟΔΟ», η οποία συντονίζει ενέργειες που αφορούν στην κατά τόπους αρμόδια Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων για την απόλυση κάθε ανηλίκου και την Υπηρεσία Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής για την απόλυση κάθε άλλου κρατουμένου.

Άρθρο 77

Διατυπώσεις για την απόλυση

Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθορίζονται οι διατυπώσεις για την απόλυση σύμφωνα με τις προηγούμενες διατάξεις.

Άρθρο 78

Θάνατος κρατουμένου

1. Ο θάνατος κρατουμένου πιστοποιείται από τον ιατρό του καταστήματος κράτησης ή του θεραπευτικού καταστήματος ή νοσηλευτικού ιδρύματος παραμονής του κρατουμένου. Σε κάθε περίπτωση διενεργείται ιατροδικαστική εξέταση.

2. Ο διευθυντής του καταστήματος στο οποίο κρατείται όταν αποβιώνει ανακοινώνει αμέσως το γεγονός του θανάτου του κρατουμένου στις αρμόδιες διοικητικές και δικαστικές αρχές, καθώς και στους συγγενείς του. Σε περίπτωση θανάτου αλλοδαπού κρατουμένου, ειδοποιείται η πρεσβεία ή η πλησιέστερη προξενική αρχή της χώρας του.

3. Εγκαταλειμμένοι ή άποροι κρατούμενοι ενταφιάζονται με έξοδα του Δημοσίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ ΜΕΤΑΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

Άρθρο 79

Μέριμνα της Πολιτείας πριν και μετά την απόλυση

1. Η Πολιτεία μεριμνά έγκαιρα για την ομαλή επάνοδο και προσαρμογή του κρατουμένου στο κοινωνικό, επαγγελματικό και οικογενειακό του περιβάλλον. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ύστερα από πρόταση της «ΕΠΑΝΟΔΟΥ» επανεξετάζονται τα θεσμικά κωλύματα που εμποδίζουν την ομαλή επανένταξη των κρατουμένων.

2. Το ΝΠΙΔ «ΕΠΑΝΟΔΟΣ», που ιδρύθηκε με το Π.Δ. 300/2003 ως επίσημος φορέας της Πολιτείας για την άσκηση μετασωφρονιστικής πολιτικής, χαράζει, συντονίζει, ελέγχει και κατευθύνει όλες τις πολιτικές της μετασωφρονιστικής

μέριμνας, κυρίως στους τομείς στέγασης, σίτισης, εκπαίδευσης, κατάρτισης, απασχόλησης των αποφυλακισμένων και αποφυλακισμένων, συμμετέχοντας σε όλες τις αρμόδιες επιτροπές και συνεργαζόμενη με όλους τους λοιπούς ασχολούμενους με τη μετασφραγιστική μέριμνα φορείς δημόσιου, ιδιωτικού χαρακτήρα, καθώς και με τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Μεριμνά επίσης για την ίδρυση Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής μέσα στις φυλακές.

3. Εκπρόσωπος της «ΕΠΑΝΟΔΟΥ» που θα ορίζεται κάθε φορά από την ίδια συμμετέχει όταν καλείται στις συνεδριάσεις του ΕΣΣΠΕΠ, προκειμένου να διασφαλίζεται η συνεργασία μεταξύ του ΕΣΣΠΕΠ και της «ΕΠΑΝΟΔΟΥ».

4. Η «ΕΠΑΝΟΔΟΣ» υπάγεται απευθείας στην Ειδική Γραμματεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

5. Σε κάθε περιφέρεια και στην οικεία Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής ορίζεται ένας υπάλληλος αρμόδιος για την παρακολούθηση και υποβοήθηση του έργου της «ΕΠΑΝΟΔΟΥ» σε περιφερειακό επίπεδο.

6. Συγκροτείται σε κάθε δήμο Τοπικό Συμβούλιο Επανάταξης, το οποίο αντικαθιστά τις Εταιρείες Προστασίας Αποφυλακισμένων και το οποίο είναι πενταμελές με τριετή θητεία και αποτελείται από το Διευθυντή της Διεύθυνσης Εσωτερικής Λειτουργίας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης ως Πρόεδρο, έναν εκπρόσωπο τοπικού φορέα Απεξάρτησης, έναν εκπρόσωπο μιας τοπικής ΜΚΟ συναφούς αντικειμένου και από δύο εκπροσώπους επαγγελματικών ή επιστημονικών ενώσεων της περιοχής. Αποστολή της επιτροπής είναι η ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας και η ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα επανάταξης, η χορήγηση του ειδικού επιδόματος σε φυλακισμένους κατά το άρθρο 38 του ν. 1836/1989 (ΦΕΚ 79Α) κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 280 παρ. 44 του ν. 3852/2010 «Αρμοδιότητες Αποκεντρωμένης Διοίκησης», η αναζήτηση πόρων μέσω εκδηλώσεων, χορηγιών, προγραμμάτων για την οικονομική υποστήριξη των απολυθέντων, η συνεργασία με άλλες Επιτροπές Κοινωνικής Υποστήριξης ή Επανάταξης. Το Τοπικό Συμβούλιο συντάσσει ετήσια έκθεση πεπραγμένων την οποία υποβάλλει στο Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και κοινοποιεί στην «ΕΠΑΝΟΔΟ».

Άρθρο 80

Μέριμνα της Πολιτείας για τους απολυόμενους

1. Με προεδρικό διάταγμα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δημιουργούνται ξενώνες για τους απολυόμενους, υπαγόμενοι στην «ΕΠΑΝΟΔΟ». Η «ΕΠΑΝΟΔΟΣ» μπορεί να συμπράττει για τη δημιουργία ξενώνων με τους ΟΤΑ και κάθε φορέα δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα αλλά και με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Στους ξενώνες αυτούς μπορεί οι απολυόμενοι να διαμένουν και να διατρέφονται για διάστημα έως δύο μηνών από την απόλυσή τους, εφόσον στερούνται στέγης. Με το ίδιο προεδρικό διάταγμα καθορίζονται και τα σχετικά με τη λειτουργία των ξενώνων, το προσωπικό και κάθε άλλη λεπτομέρεια.

2. Με τη συνδρομή του Ο.Α.Ε.Δ., των Ο.Τ.Α., της «ΕΠΑΝΟΔΟΥ» και άλλων κοινωνικών φορέων ή εθελοντών παρέχεται στους φιλοξενούμενους στον ξενώνα κάθε δυνατή ενημέρωση που αφορά στην εξεύρεση εργασίας και στα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και προσανατολισμού

3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης καθορίζονται τα σχετικά με την ίδρυση επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας ή προσομοιωμένων επιχειρήσεων ή μονάδων υπό την εποπτεία της Πολιτείας, στις οποίες προσλαμβάνονται απολυθέντες κρατούμενοι κατά προτεραιότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΤΙΣΗΣ ΠΟΙΝΩΝ

Άρθρο 81

Διοικητική εποπτεία

Η διοικητική εποπτεία της ορθής εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος κώδικα ανήκει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Οι διευθυντές των καταστημάτων κράτησης υποβάλλουν στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το πρώτο τρίμηνο κάθε έτους λεπτομερή έκθεση σχετικά με τη λειτουργία του καταστήματος κατά τον προηγούμενο χρόνο, ενσωματώνοντας τις εκθέσεις των προϊσταμένων των Τμημάτων και καταθέτουν σχετικές προτάσεις βελτίωσης.

Άρθρο 82

Εποπτεία της έκτισης των ποινών μέσα στο κατάστημα κράτησης

1. Όπου στον παρόντα κώδικα προβλέπονται συλλογικά όργανα υπό την προεδρία του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού, ορίζονται με πράξη του προέδρου τα μέλη του σωφρονιστικού προσωπικού που μετέχουν στη σύνθεσή τους, με έναν αναπληρωτή της ίδιας ή συναφούς ειδικότητας. Στον εσωτερικό κανονισμό καθορίζονται οι όροι αναπλήρωσης και συμπλήρωσης.
2. Οι διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας εφαρμόζονται κατά τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στον παρόντα κώδικα.
3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ορίζονται τα σχετικά με την εποπτεία της εκτέλεσης της ποινής κατά το χρόνο παραμονής του κρατούμενου σε θεραπευτικό κατάστημα ή νοσηλευτικό ίδρυμα, σύμφωνα με το άρθρο 30 του παρόντος.

Άρθρο 83

Αρμοδιότητες του Δικαστικού Λειτουργού

Ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός έχει τα προβλεπόμενα από την κείμενη νομοθεσία καθήκοντα. Ειδικότερα, αποφασίζει επί όσων θεμάτων του ανατίθενται στον παρόντα κώδικα, ασκεί τις αρμοδιότητες του άρθρου 572 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και δικαιούται να ασκεί προσφυγή κατ' αποφάσεων του Συμβουλίου του καταστήματος κράτησης. Η προσφυγή ασκείται εφόσον μειοψήφισε κάποιο μέλος του Συμβουλίου του καταστήματος κράτησης αλλά ο αρμόδιος δικαστικός λειτουργός δεν συμμετέχει στη σύνθεση του Δικαστηρίου κατά την εκδίκαση.

Άρθρο 84

Εποπτεία του Δικαστηρίου Έκτισης Ποινών

1. Το Δικαστήριο Έκτισης Ποινών, σε πρώτο βαθμό ως ειδικό τμήμα του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου στις έδρες των Πρωτοδικείων: Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πειραιά, Πατρών, Λαρίσης και Ηρακλείου και ως το αρμόδιο Τριμελές Πλημμελειοδικείο στις έδρες των λοιπών Πρωτοδικείων δικάζει αφού ακούσει τον Εισαγγελέα και αποφαινεται σε κάθε περίπτωση που ασκείται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον παρόντα κώδικα, προσφυγή κατά απόφασης: α) του Συμβουλίου Καταστήματος Κράτησης και β) του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού κατά το προηγούμενο άρθρο. Το δικαστήριο καλεί για ακρόαση τον κρατούμενο, καθώς και έναν εκπρόσωπο του καταστήματος κράτησης.
2. Οι αποφάσεις του Δικαστηρίου Έκτισης Ποινών εκτελούνται και με την έκδοση του αποσπάσματος που περιέχει το διατακτικό αυτών.
3. Κάθε Δικαστήριο Έκτισης Ποινών είναι τοπικά αρμόδιο για την εκδίκαση των υποθέσεων που αφορούν κρατούμενους σε κατάστημα που βρίσκεται στην περιφέρειά του, εκτός εάν η υπόθεση έχει ήδη εισαχθεί στο δικαστήριο της περιφέρειας όπου εκρατείτο προηγουμένως ο κρατούμενος, οπότε παραμένει αυτό αρμόδιο.
4. Σε περίπτωση προσφυγής από τον κρατούμενο δέκα τουλάχιστον ημέρες πριν τη συνεδρίαση του δικαστηρίου ειδοποιείται με οποιοδήποτε μέσο (έγγραφο, τηλεγράφημα, τηλετύπημα, τηλεομοιοτύπημα) ο προσφεύγων, ο οποίος μπορεί να εκθέσει τις απόψεις του με υπόμνημα, που διαβιβάζεται

αμέσως στο δικαστήριο με επιμέλεια της διεύθυνσης του καταστήματος. Το δικαστήριο μπορεί να καλέσει με τον ίδιο τρόπο τον προσφεύγοντα να εμφανισθεί για να αναπτύξει προφορικά τις απόψεις του, είτε αυτοπροσώπως, είτε με συνήγορο, που διορίζεται με απλό έγγραφο θεωρημένο από το διευθυντή του καταστήματος κράτησης, σε περίπτωση που αυτός εκπροσωπεί μόνος τον προσφεύγοντα.

5. Αν ο κρατούμενος εργάζεται έξω από το κατάστημα, η επίδοση γίνεται στον διευθυντή του καταστήματος ή τον αναπληρωτή του, ο οποίος υποχρεούται να επιδώσει το δικόγραφο στον κρατούμενο χωρίς χρονοτριβή. Αν ο κρατούμενος λείπει από το κατάστημα σε άδεια ή έχει απολυθεί υπό όρο, η επίδοση γίνεται στον τόπο της κατοικίας που έχει δηλώσει ο κρατούμενος. Αν ο κρατούμενος λόγω ψυχικής ασθένειας ή άλλης αιτίας δεν έχει διαρκώς συνείδηση των πραττομένων, η επίδοση γίνεται στα πρόσωπα του άρθρου 156 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 85

Έλεγχος από ανεξάρτητη αρχή

Ο Συνήγορος του Πολίτη διενεργεί τακτικούς και έκτακτους ελέγχους στα καταστήματα κράτησης, πραγματοποιεί αυτοψίες στους χώρους κράτησης, επικοινωνεί με τους κρατούμενους και εξετάζει αναφορές ή καταγγελίες που έρχονται σε γνώση του ή δρα και αυτεπαγγέλτως.

Άρθρο 86

Εθελοντική εργασία και Κοινωνικός Έλεγχος

1. Η «ΕΠΑΝΟΔΟΣ» και η σωφρονιστική διοίκηση συνεργάζονται με φυσικά πρόσωπα και με νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου για την καλύτερη προετοιμασία της επιστροφής των κρατουμένων στην κοινωνία.

2. Οι όροι και οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την έγκριση χορήγησης άδειας συνεργασίας με την ιδιότητα του εθελοντή από τα καταστήματα κράτησης καθώς και η διαδικασία καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μετά από γνώμη του ΕΣΣΠΕΠ και της «ΕΠΑΝΟΔΟΥ». Με παρόμοια απόφαση χορηγούνται άδειες συνεργασίας και σε πρώην κρατουμένους, οι οποίοι έχουν κοινωνικά επανενταχθεί, εφόσον έχουν παρέλθει τουλάχιστον δύο χρόνια από την αποφυλάκισή τους.

3. Τα επιμορφωτικά σεμινάρια των εθελοντών αναλαμβάνουν να οργανώσουν και να λειτουργήσουν οι οικείες πανεπιστημιακές σχολές σε συνεργασία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

4. Τα καταστήματα κράτησης επιτρέπεται να επισκέπτονται μετά από προηγούμενη ενημέρωση του διευθυντή του καταστήματος κράτησης, το θεσμικό όργανο της Βουλής για το σωφρονιστικό κατάστημα, εκπρόσωποι της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Σώμα Επισκεπτών, μέλη της ΕΠΑΝΟΔΟΥ, καθώς και εκπρόσωποι των δικηγορικών συλλόγων. Οι φορείς αυτοί δικαιούνται να κινούνται σε όλους τους χώρους των καταστημάτων κράτησης, να συνομιλούν με τους κρατούμενους και να ενημερώνονται από τα όργανα που προβλέπονται από τον παρόντα κώδικα.

5. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ύστερα από γνώμη του ΕΣΣΠΕΠ καθορίζονται η σύνθεση και οι αρμοδιότητες του Σώματος των Επισκεπτών των καταστημάτων κράτησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΣΧΟΛΗ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Άρθρο 87

Σχολή Εκπαίδευσης και Επιμόρφωσης Σωφρονιστικού Προσωπικού

Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του συναρμόδιου Υπουργού καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία ίδρυσης Σχολής Σωφρονιστικού Προσωπικού ή ένταξης της ειδικότητας στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης (Κοινωνική Διοίκηση). Με την ίδια απόφαση καθορίζονται θέματα επιμόρφωσης των επιμελητών ανηλίκων και των επιμελητών κοινωνικής αρωγής ή και άλλων κατηγοριών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Άρθρο 88
Μεταβατικές και Τελικές διατάξεις

Από την έναρξη ισχύος του παρόντος καταργούνται:

- α) Ο Ν. 2776/1999
- β) Τα άρθρα 1-5 του Ν. 3090/2002
- γ) Το Π.Δ. 107/2001,

Όπως και κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη που αντίκειται στις διατάξεις του παρόντος.

Οι διατάξεις του Ν. 1851/1989 που αφορούν στο προσωπικό των καταστημάτων κράτησης διατηρούνται όπως ισχύουν.

Άρθρο δεύτερο

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς των διατάξεων του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν διαφορετικά ορίζεται στις επί μέρους διατάξεις. Εντός έξι (6) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος, με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, δημοσιεύεται ο νέος πρότυπος εσωτερικός κανονισμός καταστημάτων κράτησης.

Παραγγέλλουμε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως Νόμου του Κράτους.

Αθήνα,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΤΜΗΜΑ Α: ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 1: Κανόνες εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων και έκτισης ποινών και μέτρων ασφαλείας κατά της ελευθερίας

Άρθρο 2: Νομιμότητα στη μεταχείριση, δικαιώματα και υποχρεώσεις των κρατουμένων

Άρθρο 3: Ισότητα στη μεταχείριση των κρατουμένων

Άρθρο 4: Έννομη προστασία των κρατουμένων

Άρθρο 5: Συμμετοχή κρατουμένων

Τμήμα Β: ΟΡΓΑΝΑ ΑΣΚΗΣΗΣ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Άρθρο 6: Επιστημονικό Συμβούλιο Σωφρονιστικής Πολιτικής και Έκτισης Ποινών (Ε.Σ.Σ.Π.Ε.Π.)

Άρθρο 7: Κεντρική Επιτροπή Μεταγωγών (Κ.Ε.Μ.)

Άρθρο 8: Συμβούλιο καταστήματος κράτησης

Άρθρο 9: Σώμα Επιθεώρησης και Ελέγχου των Καταστημάτων Κράτησης

Άρθρο 10: Συμπράττοντες Φορείς σωφρονιστικής πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

Άρθρο 11: Διάκριση και διαχωρισμός των κρατουμένων

Άρθρο 12: Ειδικές ρυθμίσεις για κρατούμενους ανηλίκους και νεαρούς ενήλικες

Άρθρο 13: Ειδικές ρυθμίσεις για κρατούμενες γυναίκες και κρατούμενους γονείς

Άρθρο 14: Ειδικές ρυθμίσεις για υποδίκους

Άρθρο 15: Ειδικές κατηγορίες κρατουμένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Άρθρο 16: Τρόπος σύστασης

Άρθρο 17: Διακρίσεις

Άρθρο 18 : Κτιριακές εγκαταστάσεις

Άρθρο 19: Χώροι διαβίωσης των κρατουμένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΒΙΩΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ Α: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Άρθρο 20: Εισαγωγή κρατουμένων

Άρθρο 21: Διαδικασία της εισαγωγής

Άρθρο 22: Ενημέρωση και τοποθέτηση του κρατουμένου

ΤΜΗΜΑ Β: ΔΙΑΒΙΩΣΗ

Άρθρο 23 :Υγιεινή και καθαριότητα

Άρθρο 24: Υγειονομικός έλεγχος

Άρθρο 25: Διατροφή

Άρθρο 26: Ενδυμασία και κλινοστρωμνή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

- Άρθρο 27: Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη
- Άρθρο 28: Ατομικό Δελτίο υγείας και Μητρώο Ιατρικών Εξετάσεων
- Άρθρο 29: Ιατρικές πράξεις
- Άρθρο 30: Εισαγωγή ασθενών κρατούμενων σε θεραπευτικά καταστήματα κράτησης ή νοσηλευτικά ιδρύματα
- Άρθρο 31: Απεργία πείνας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ ΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

- Άρθρο 32: Οργάνωση
- Άρθρο 33: Εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση
- Άρθρο 34: Σωματική άσκηση και άθληση
- Άρθρο 35: Ενημέρωση
- Άρθρο 36: Ψυχαγωγία – Ελεύθερος χρόνος
- Άρθρο 37: Άσκηση θρησκευτικών καθηκόντων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ Α: ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

- Άρθρο 38: Καθορισμός εργασίας και απασχόλησης
- Άρθρο 39: Οργάνωση εργασίας και απασχόλησης μέσα στο κατάστημα
- Άρθρο 40: Οργάνωση εργασίας και απασχόλησης έξω από το κατάστημα
- Άρθρο 41: Αμοιβή εργασίας και απασχόλησης
- Άρθρο 42: Ευθύνη κρατούμενων που εργάζονται
- Άρθρο 43: Ατομικός Λογαριασμός Κρατούμενων (χρημάτιο)

ΤΜΗΜΑ Β: ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΟΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΗΜΕΡΩΝ ΠΟΙΝΗΣ ΛΟΓΩ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Άρθρο 44: Προϋποθέσεις και διαδικασία

ΤΜΗΜΑ Γ: ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

- Άρθρο 45: Υποχρέωση ασφάλισης κατά κινδύνου ατυχήματος
- Άρθρο 46: Παροχές σε είδος
- Άρθρο 47: Παροχές σε χρήμα
- Άρθρο 48: Υπόχρεοι για την καταβολή εισφορών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΕ ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Άρθρο 49: Σκοπός και μέσα πραγμάτωσης της επικοινωνίας
- Άρθρο 50: Επισκέψεις
- Άρθρο 51: Τηλεφωνική επικοινωνία, ηλεκτρονική επικοινωνία, τηλεγραφήματα, επιστολές
- Άρθρο 52: Άδειες των κρατούμενων
- Άρθρο 53: Τακτικές άδειες - Προϋποθέσεις
- Άρθρο 54: Ειδικότερη διαδικασία χορήγησης τακτικών αδειών
- Άρθρο 55: Έκτακτες άδειες
- Άρθρο 56: Εκπαιδευτικές άδειες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΚΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

- Άρθρο 57: Ημιελεύθερη διαβίωση
- Άρθρο 58: Άδεια για ημιελεύθερη διαβίωση
- Άρθρο 59: Ανάκληση άδειας για ημιελεύθερη διαβίωση
- Άρθρο 60: Νέα άδεια για ημιελεύθερη διαβίωση
- Άρθρο 61: Τμηματική έκτιση της ποινής
- Άρθρο 62: Παροχή κοινωφελούς εργασίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΥΘΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

- Άρθρο 63: Μέτρα τάξης και ασφάλειας
- Άρθρο 64: Μέτρα πειθαρχίας
- Άρθρο 65: Αξιέπαινες πράξεις κρατουμένων και επιβράβευση
- Άρθρο 66: Πειθαρχικά παραπτώματα
- Άρθρο 67: Πειθαρχικές ποινές
- Άρθρο 68: Πειθαρχικά Όργανα
- Άρθρο 69: Πειθαρχική Διαδικασία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

ΜΕΤΑΓΩΓΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

- Άρθρο 70 :Λόγοι μεταγωγής
- Άρθρο 71: Μεταγωγή για λόγους προσωπικούς και άλλους
- Άρθρο 72: Μεταγωγή για λόγους υγείας ή σχετιζόμενους με συμβουλευτικά ή θεραπευτικά προγράμματα
- Άρθρο 73: Μεταγωγή για λόγους δικονομικούς
- Άρθρο 74: Μεταγωγή για λόγους σχετικούς με την ομαλή λειτουργία του καταστήματος κράτησης
- Άρθρο 75: Εκτέλεση της μεταγωγής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

ΛΗΞΗ ΤΗΣ ΕΚΤΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ

- Άρθρο 76: Οριστική απόλυση καταδίκων- υποδίκων χρεοφειλετών και λοιπών κατηγοριών κρατουμένων
- Άρθρο 77: Διατυπώσεις για την απόλυση
- Άρθρο 78 : Θάνατος κρατουμένου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

ΜΕΤΑΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

- Άρθρο 79: Μέριμνα της Πολιτείας πριν και μετά την απόλυση
- Άρθρο 80: Μέριμνα της Πολιτείας για τους απολυομένους

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΤΙΣΗΣ ΠΟΙΝΩΝ

- Άρθρο 81: Διοικητική εποπτεία
- Άρθρο 82: Εποπτεία της έκτισης των ποινών μέσα στο κατάστημα κράτησης
- Άρθρο 83: Αρμοδιότητες του Δικαστικού Λειτουργού
- Άρθρο 84: Εποπτεία του Δικαστηρίου Έκτισης Ποινών
- Άρθρο 85: Έλεγχος από ανεξάρτητη αρχή
- Άρθρο 86: Εθελοντική εργασία και Κοινωνικός Έλεγχος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ
ΣΧΟΛΗ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Άρθρο 87: Σχολή Σωφρονιστικού Προσωπικού και Επιμόρφωσης
Σωφρονιστικού Προσωπικού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Άρθρο 88: Μεταβατικές και Τελικές διατάξεις